108STE JAARGANG — NO.: 188 ZATERDAG 17 AUGUSTUS 1991

AMIGOE

Preke

Een kwal-ijke zaak

VANDAAG

MENDES
...gap...

vechten in Kroatië laaien op:

lbanezen willen meebeslissen ver toekomst van Joegoslavië

DEN HAAG/ZAGREB het gebied waar vrijchtend een EG-helier door beschietingen edwongen een noodng te maken, deden in de loop van de dag de stad Okucani, ij Novska, zware echten voor tussen tische veiligheidspen en Servische guerstrijders.

trijd in Oost-Kroatië nam lag, anderhalve week na door het Joegoslavische tspresidium afgekone wapenstilstand, in alle igheid toe. Daarbij zijn r vijf mensen om het n gekomen, meldde de atische radio. Maar het tal kan aanzienlijk hoger en, nadat in Okucani in onië, honderd kilometer oostelijk van Zagreb, verrde gevechten tussen de idende partijen waren losroken.

ij die strijd in de omgevan Okucani zijn vols de Kroatische radio aan de zijden talloze doden en onden gevallen. Het offie persbureau Tanjug nde de toestand in het ied "onoverzichtelijk en rst gespannen", nadat de atische zijde daar de afgen dagen uitgebreide pen zou hebben samenokken.

Belgrado voerde de speciale EG-gezant Henry Wijnaendts vrijdag informatieve besprekingen met leden van het staatspresidium over de toestand in Joegoslavië. De Nederlandse EG-diplomaat, die werd ontvangen door president Stipe Mesic, sprak donderdag met de Joegoslavische minister van buitenlandse zaken Budimir Loncar over de voorbereidingen van een conferentie over de toekomst van de door vele volkeren bewoonde Balkan-staat. Volgens de huidige plannen beginnen medio volgende week besprekingen tussen vertegenwoordigers van alle republieken met leden van de federale regering en het staatspresidium.

In Macedonië werden vrijdag de voorbereidingen voortgezet voor het referendum op 8 september. De bijna 1,4 miljoen Macedoniërs kunnen dan beslissen of zij "voor een soevereine en zelfstandige staat Macedonië zijn, die het recht heeft toe te treden tot een toekomstige bond van soevereine Joegoslavische staten".

Volgens Tanjug willen ook de Albanezen in Kosovo in het zuiden van Joegoslavië mede over hun eigen toekomst beslissen. Als de bijna twee miljoen Albanezen in Kosovo niet worden betrokken bij de onderhandelingen over de toekomst van Joegoslavië, dan zal er volgens hun politieke vertegenwoordigers "geen vrede zijn".

Kroatië ontkent apenaankoop VS

WASHINGTON — Een rtegenwoordiger van roatië in Washington eft donderdag verklaard at Zagreb geen enkele and heeft met de vier annen die beschuldigd ijn van een poging om oor twaalf miljoen dollar merikaanse geavanceerde wapens aan te open voor de Joegoslavische republiek.

De Amerikaanse douane was de illegale apenaankoop op het poor gekomen. Agenten rresteerden vorige week n Miami vier mannen, llen Kroaten.

resident Kraag oor oogoperatie aar Nederland

PARAMARIBO — De Suriamse president Johan raag komt zaterdagmiddag Schiphol aan. Hij zal in ederland een oogoperatie ndergaan. Dit heeft het ederlandse persbureau NP vrijdag uit betrouware bron in Paramaribo veromen.

n het gezelschap van de resident reist de minister an buitenlandse zaken, obby Ramlakhan mee. Het ertrek van de hoge Suriaamse autoriteiten is tot rijdagavond in Paramaribo geheim" gehouden.

Kraag, die net 78 is geworden, zou in juli al voor een edische behandeling naar Nederland komen. Zijn vertrek werd toen om onduidelijk gebleven redenen van politieke aard uitgesteld. De president ontkende toen dat zijn reis vanwege spanningen n de regering niet doorging.

Tijdens de afwezigheid van Kraag wordt zijn functie waargenomen door Wijdenbosch. Kraag wordt vergezeld door zijn lijfarts en enkele presidentiële stafmedewerkers. Het is voor het eerst sinds zijn aantreden, dat Kraag voor langere tijd in het buitenland verblijft.

SU-kannibaal aangehouden

MOSKOU — Een seriemoordenaar in de Sovjetunie, die naar verluidt geroosterd vlees van zijn vrouwelijke slachtoffers at, is aangehouden toen hij een nieuwe moordpoging ondernam in Oezbekistan in Centraal-Azië. Dit heeft de krant Izvestija vrijdag bekendgemaakt.

N.D. (39) die in 1980 in een psychiatrische inrichting werd opgesloten na zijn veroordeling wegens de moord op zeven vrouwen, ontsnapte twee jaar geleden. Hij werd opgepakt in de stad Ferghana. "Kannibaal gepakt in Oezbekistan", aldus de kop boven het artikel in Izvestija, dat verder niet inging op de gruwelijke details van 's mans misdaden.

Anderhalve week geleden pakte de krant Kuranty daar wel over uit. Volgens het Moskouse blad ging D. op straat op zoek naar aantrekkelijke vrouwen. Die werden door hem naar een waterkant gelokt, waar hij hen afmaakte.

Hij roosterde het vlees van zijn slachtoffers en at dat op. Hij bakte er volgens Kuranty zelfs 'manty' van, een nationaal op gehaktbroodjes lijkend gerecht, dat hij opdiende aan niets-vermoedende kennissen en het personeel van een hotelletje in Alma Ata in Kazachstan waar hij destijds woonde.

Volgens het blad kwamen zijn wandaden aan het licht toen twee dronkelappen zijn kamer binnendrongen, waar zij het hoofd van een vrouw en ingewanden in een badkuip aantroffen. Een van de twee mannen viel ter plekke flauw, de andere holde meteen naar de politie die hem vervolgens inrekende.

Volgens Izvestija ontsnapte D. in 1989 op een luchthaven toen hij werd overgebracht van Tashkent in Oezbekistan naar Alma Ata.

Geen brood, geen frisdrank, geen vluchten:

Suriname schreeuwt om deviezen

Paramaribo (Anp) - consumenten in Suriname worden steeds meer de dupe van de precaire deviezensituatie. Nadat de prijzen van sigaretten eerder deze week zijn vervijfvoudigd zijn die van frisdrank donderdag bijna verdubbeld. Bakkers dreigen intussen met sluiting van hun bakkerijen.

De Surinaamse meelmaatschappij De Molen verwerkt op het ogenblik geen tarwe. De regionale diensten van de SLM lopen gevaar door de precaire deviezensituatie.

Het ministerie van economische zaken heeft de firma Fernandes, producent van frisdrank, toestemming gegeven om deviezen op de parallelmarkt te kopen. Tot dusver stelde EZ tegen de officiële koers van F 1,80 een bedrag van 300.000 dollar per maand beschikbaar aan de frisdrankproducent.

De koers van de dollar op de parallelmarkt is ongeveer 18 gulden., de koers van de Nederlandse gulden is ongeveer de helft daarvan. Steeds meer produktiebedrijven moeten via de parallelmarkt aan deviezen komen om grondstoffen in het buitenland te kunnen betrekken.

Er dreigt een broodschaarste als gevolg van een staking van de produktie door de meelmaatschappij de molen. Ze verwerkt sinds woensdag geen tarwe meer, omdat de regering geen schriftelijke garantie wil geven voor de betaling van Amerikaanse tarweleveranciers. De schuld van de molen is tot ongeveer 900.000 dollar opgelopen.

VERLIES

Bakkers overwegen sluiting van hun bedrijven. Een partij meel, geregeld door de overheid, is niet geschikt voor het bakken van brood. "We lijden slechts verlies, we kunnen het meel niet verwerken", aldus een woordvoerder van de bakkersbond. De staking van de meelproduktie bij de molen maakt de situatie in de bakkerswereld er, volgens de woordvoerder, niet vrolijker op. "Bakkers zitten met hun handen in het haar".

De Centrale Bank van Suriname heeft de luchtvaartmaatschappij SLM woensdag 350.000 dollar ter beschikking gesteld om Rich Air, een Amerikaans bedrijf, te kunnen betalen voor regionale vluchten. Met dit bedrijf kunnen nog een week charters worden uitgevoerd. Reizigers naar het Caraïbisch gebied en de Verenigde Staten die daarna willen vertrekken zijn niet zeker van hun reis. De SLM zit te springen om deviezen.

Het enige SLM-toestel voor buitenlandse vluchten, Stanvaste, staat vanaf april aan de grond in Luxemburg. De Stanvaste onderging daar een onderhoudsbeurt, maar kan niet naar Suriname terug omdat de rekening van ongeveer 1,5 miljoen dollar niet kan worden betaald aan het revisiebedrijf Cargolux. De SLM probeert nu buiten de Surinaamse overheid om aan deviezen te komen, om de Stanvaste weer in de lucht te krijgen.

Massagraven ontdekt van kinderen in Peru

LIMA—In het oosten van Peru zijn opnieuw tientallen anonieme graven ontdekt van kinderen. Begin deze week waren de autoriteiten in de omgeving van de stad Puerto Maldonado, ongeveer achthonderd kilometer ten oosten van de hoofdstad Lima, gestoten op een massagraf waarin de lijken lagen van vijftig kinderen.

Op de geheime begraafplaatsen zijn vooral kinderen begraven die zijn omgekomen tijdens slavenarbeid voor goudzoekers. Volgens een regeringsfunctionaris in de provincie Madre de Dios zijn er op de stoffelijke resten sporen aangetroffen van marteling en schotwonden.

Volgens onofficiële cijfers zijn er meer dan zevenduizend goudzoekers in Madre de Dios werkzaam, in meerderheid afkomstig uit het zuidelijke hoogland. Daar worden zij geworven door arbeidsbureautjes of ontvoerd door misdadige organisaties. Vooral jongeren tussen de tien en de achttien jaar oud worden onder twijfelachtige voorwaarden geworven of ontvoerd om later verhuurd te worden aan de goudzoekers

Broodje Bom bij McDonald's

MEXICO STAD— Een bom die ontplofte in een van de McDonald's restaurants in Mexico heeft gisteren een behoorlijke schade opgeleverd. Niemand raakte gewond bij de aanslag. De autoriteiten hebben verklaard dat de bomaanslag is geclaimd door dezelfde groep die een aantal dagen eerder een aanslag heeft gepleegd op de Citibank in Mexico-stad.

CUAUTHESMOC CARDENAS: ...tegenstand...

Mankement aan Boeings 767

WASHINGTON — De Amerikaanse Federale Luchtvaartdienst FAA heeft vrijdag alle Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen opdracht gegeven het inversiesysteem van de motoren van de Boeing 767 buiten dienst te stellen.

Aanleiding tot het besluit is een probleem in het systeem dat, volgens sommige deskundigen, de oorzaak is geweest van het ongeluk met een toestel van de Oostenrijkse maatschappij Lauda Air. Het vliegtuig stortte eind mei in Thailand neer, waarbij de 224 inzittenden om het leven kwamen.

Het inversiesysteem van de motoren keert de stuwkracht om, om de snelheid te verminderen bij de landing. Het besluit van de FAA betreft in totaal 382 Boeings 767 van Amerikaanse maatschappijen.

Uitslag verkiezingen al 62 jaar bekend:

Salinas met list en bedrog naar overwinning in Mexico

DEN HAAG — Mexico gaat zondag 18 augustus naar de stembus. De helft van de 64 leden tellende senaat en het gehele congres gaat vernieuwd worden. Dat de partij van president Carlos Salinas de Gortari zal winnen staat buiten kijf. De Pri, die in Mexico aan de macht sinds 1929, wint namelijk altijd. Mexico heeft naar westerse maatstaven gemeten dan ook geen parlementaire democratie.

Het land kent een corporatieve structuur: mensen kunnen alleen legaal vertegenwoordigd worden door via de staat ingestelde belangenorganisaties (zoals vakbeweging, boerenbonden en organisaties voor de middenklassegroepen) die op hun beurt nauw verbonden zijn met de regeringspartij, De Pri dus.

Mexico is hierdoor weliswaar politiek een van de meest stabiele landen ter wereld geworden maar het deugt volgens geldende democratische normen van geen kanten. Hoe de afgelopen decennia De Pri de verkiezingen, door fraude en geweld, naar haar hand zette, is een politieke legende. De Pri kent wel vijfhonderd verschillende manieren om verkiezingsbedrog te plegen.

In de door Salinas gewonnen presidentiële verkiezingen van 1988, waar de partij voor het eerst in haar bestaan te kampen kreeg met geduchte tegenstand, stonden volgens de oppositie op de kieslijsten de namen van circa vijf miljoen Mexicanen die al lang overleden waren en toch allemaal op de Pri hadden gestemd. Desondanks leek Salinas de verkiezingen te gaan verliezen. Halverwege de telling meldde de regering, die duidelijk verontrust was over de einduitslag, dat het computersysteem was 'gecrashed' en de resultaten pas later bekend zouden worden gemaakt. Oppositieleider Cuauthemoc Cardenas beweert sindsdien, en waarschijnlijk niet ten onrechte, dat de overwinning hem door de neus is geboord.

Onder het regime van Salinas, die als president min of meer de absolute uitvoerende macht heeft, zijn vorig jaar september partijhervormingen doorgevoerd. Maar nog altijd is De Pri geen 'normale' open partij. De drukproeven van de slotverklaring waren al klaar toen de bijeenkomst nog moest beginnen. En de Mexicaanse kieswet kent een constructie dat de grootste partij (lees De Pri) al bij 35 procent van de stemmen de absolute meerderheid heeft. Bovendien weigert de regering om bij de verkiezingen van zondag buitenlandse waarnemers toe te laten.

In tegenstelling tot de uiterst traag verlopende modernisering van het Mexicaans politiek bestel, heeft Salinas economisch voor een ware revolutie gezorgd. Salinastrojka wordt zijn liberaliseringspolitiek genoemd die het afgelopen jaar geleid heeft tot een economische groei van vier procent, dalende inflatie- en werkloosheidscijfers en een nauwere relatie met de Verenigde Staten.

Dit laatste bracht een historische ommekeer teweeg omdat het Amerikaanse congres president George Bush toestemming gaf te onderhandelen over een vrijhandelsverdrag met Mexico en Canada, waardoor de drie Amerikaanse landen een soort economische gemeenschap kunnen gaan vormen. En er was meer goed nieuws. De olieinkomsten stegen aanzienlijk en Salinas kreeg onlangs een internationale prijs voor milieubehoud. Hij pakte met name de luchtverontreiniging in Mexico-stad rigoreus aan. Zijn regering liet de verouderde en voor het milieu uiterst schadelijke hoofdstedelijke olieraffinaderij sluiten en stelde een rijverbod in voor een dag per week voor de autobezittende inwoners van deze meest vervuilde metropool ter wereld.

Voor veel Mexicanen zijn de goede tijden ook op andere gebieden te merken. "in december won Mexico een Nobelprijs - Octavio Paz voor literatuur - en in mei de Miss Universe-verkiezingen. Het is allemaal te mooi om waar te zijn", aldus een hoge regeringsambtenaar.

Een maand geleden wist De Pri op overtuigende wijze, en zelfs zonder veel bedrog, de gouverneurs- en raadsverkiezingen in de deelstaat Nuevo Leon op haar naam te brengen. Eerder, november vorig jaar, fraudeerde de partij nog op grote schaal bij verkiezingen in de deelstaat Mexico. De linkse PRD, Revolutionaire Democratische Partij, constateerde toen dat op de kieslijsten duizenden dubbele namen stonden. Maar dergelijke praktijken bleken overbodig te zijn geworden want het beleid van Salinas werkte sowieso in het voordeel van de Pri.

Tot verbazing van de partijleden bleek De Pri maar liefst alle 34 zetels van het provinciale Mexicaanse parlement in de wacht te slepen en werd in 119 van de 121 gemeenten een Pri-kandidaat tot burgemeester gekozen.

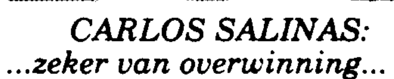
De regeringspartij doet het ook zo goed omdat de oppositie op zijn laatste benen loopt. De linkse partijen hebben geen partijstructuur en steunen voornamelijk op hun voorman Cuauthemoc Cardenas, zoon van de legendarische oud-president uit de jaren dertig. De rechtsliberale PAN, Partij van Nationale Actie, heeft het nadeel dat de president haar economische programma aan het uitvoeren is.

ARMOEDEGRENS

Critici van Salinas zeggen dat ondanks alle economische successen de traditionele tegenstellingen in de Mexicaanse samenleving momenteel scherper zijn dan ooit. De helft van de ruim tachtig miljoen zielen tellende Mexicaanse bevolking leeft nog altijd onder de armoedegrens. De bevriezing van alle salarissen, om de inflatie te bestrijden, leidde tot koopkrachtdaling. Van het gemiddelde minimumloon van zo'n zeven gulden per dag is niet te leven.

Om te voorkomen dat ontevreden arme Mexicanen tegen De Pri zullen stemmen hanteert de partij voor zondag een nieuwe methode die ervoor moet zorgen dat de stembusuitslag niet ten nadele van De Pri zal uitvallen. De regering probeert zoveel mogelijk Mexicanen ervan te overtuigen dat het beter is niet te gaan stemmen. Haar eigen achterban, georganiseerd op basis van patronage en cliëntelisme, komt toch wel opdraven zodat een lage opkomst altijd in het voordeel van De Pri uitvalt.

Haar belangrijkste tegenstander, Cardenas, werkt dit absenteïsme bovendien in de hand door voortdurend te roepen dat met de verkiezingsuitslag gemanipuleerd zal worden.

CARLOS SALINAS: ...zeker van overwinning...

Kredietrestrictie maatregel met 1 jaar verlengd

WILLEMSTAD — **De Bank van de Nederlandse Antillen en de commerciële banken hebben besloten de monetaire kasreserveregeling, die vorig jaar ter verdere matiging van de kredietverlening werd ingevoerd, met een jaar te verlengen. Dit maakt de BNA in een persbericht bekend.**

De BNA heeft op 15 augustus jongstleden met vertegenwoordigers van de commerciële banken vergaderd gezien de ontwikkeling in de deviezenvoorraad van de Antillen. Ondanks de gestadige groei van de economie, heeft de kredietverlening door de commerciële banken tot een afvloeiing van deviezen geleid, aldus de BNA.

Beide financiële instellingen zijn de mening toegedaan dat de monetaire kasreserve-maatregel, ter beheersing van de kredietverlening en om de deviezenafvloei tegen te gaan, nodig is. Dit teneinde de BNA de mogelijkheid te geven aan haar wettelijke verplichting om de stabiliteit van de waarde van de gulden te handhaven, te blijven voldoen. De maatregel is ook nodig om eventuele verstoringen vanuit de monetaire sfeer op de economische groei te voorkomen.

De maatregel zal met ingang van 1 september 1991 voor een jaar worden verleend, aldus de Bank van de Nederlandse Antillen in het persbericht.

De beslissing om de krediet restrigerende maatregel met 1 jaar te verlengen komt nadat de officiële deviezenvoorraad in de maand juni met 4.6 miljoen gulden is toegenomen. Volgens de BNA toen in een persbericht, was dit het gevolg van de maandelijkse storting van gelden door PDVSA aan de Islaraffinaderij en de storting van ontwikkelingsgelden door Nederland.

PWFC houdt buitengewone vergadering

WILLEMSTAD — **Het bestuur van de Petroleum Werkers Federatie Curaçao houdt aanstaande maandagavond, 19 augustus, een buitengewone vergadering voor alle contractwerknemers die op het terrein van de Isla en Bullenbaai werken.**

De bijeenkomst start om 19.00 uur en wordt gehouden in het Hubert Spencer gebouw. Tijdens de vergadering zal de PWFC informatie geven over 'hoe men lid kan worden van de Petroleum Werkers vakbond'. Een ieder die 'bereid is te vechten voor zijn rechten en gerespecteerd wil worden als mens', wordt verzocht aanwezig te zijn. De toekomst van ons allen is erbij gebaat, melden voorzitter Gijsbertha en secretaris Cova in hun oproep voor de algemene vergadering.

Plezierige angst van Avery Preesman

EEN JONGE Antilliaanse Amsterdammer, of Amsterdamse Antilliaan, exposeert zijn werk dezer dagen in Gallery 86 in de Bloksteeg. Het zijn tekeningen met vetkrijt en verf, gemengde technieken dus, op papier. Hij werkt op wit of zwart papier met felle kleuren en zijn thema vormt meestal de mens, een enkele keer vervangt hij de mens door een dier: een geit, een hond of een onbestemde viervoeter.

Rondlopend vraag je je af of het nu wel of niet angstaanjagende figuren zijn: grote tanden, grote ronde ogen, af en toe een speer, dreigende houdingen, maar, ook misschien door de vrolijke kleuren, je moet eerder lachen, dan vrezen om de tekeningen van Avery. Soms werken de grote ogen en open monden tegengesteld en krijgt de tekening een angstige uitdrukking of wordt zelfs zielig, zoals bij het E.T.-achtige wezen. Kortom je wordt vaak op het verkeerde been gezet. Avery heeft een voorliefde voor een zwarte achtergrond. Waar hij op wit papier werkt wordt het papier bijna helemaal met kleur bedekt, waar hij zwart papier gebruikt, vormt het papier, zij het met zwart aangegeven contouren deel van de tekening De gallery heeft om de tekeningen op wit papier een zwart passe-partout gemaakt, waardoor ze met de andere een eenheid vormen.

Avery Preesman werd geboren in Santa Maria op Curacao, maar vertrok al op jonge leeftijd naar Amsterdam. Daar ontwikkelde hij zich tot kunstenaar. Hij exposeerde in Amsterdam o.a. samen met Herman Brood. Avery's moeder is op vakantie op Curacao, Avery zelf brengt zijn vakantie door op Jamaica bij zijn schoonfamilie. Henny Blok van Gallery 86 wil zijn werk graag tonen op Curacao: 'Het is een vorm van kunst die je hier bijna nooit ziet. Deze expositie is in de eerste plaats informatief. Ik weet niet of men het mooi zal vinden.'

Mooi is niet het juiste woord. De tekeningen van Avery Preesman zijn niet 'mooi' om te zien, het is een snel kleurenspel met levende figuren, waarbij hij de gek met zichzelf en de toeschouwer steekt, een vrolijke spot waar ik wel van genieten kan.

NEL CASIMIRI

WILLEMSTAD — Gedeputeerde Jaime Francisco van sport opende gistermiddag officieel het project van Sealion NV. Links van hem Laura Albini, de fysiotherapeute die met de dagelijkse leiding belast is na door Peter Ooms opgeleid te zijn. Helemaal links staat Iet Eddine van Van Dorp/Eddine waarvan ook een winkel bij het project is betrokken.

Mendes: referendum moet snel komen

Curaçao wil discussie over aandeel solidariteitsfonds

WILLEMSTAD — Het eiland Curacao meent dat er een 'discussie' moet komen over wijziging van de verdeelsleutel die gehanteerd wordt bij het solidariteitsfonds: het fonds waaraan de Antillen (Curacao), Aruba en Nederland na Aruba's status aparte bijdragen ten behoeve van de kleinere eilanden. Dito Mendes, gedeputeerde van Curacao, bracht dit donderdag naar voren tijdens een bijeenkomst van de Beraad- en Informatie Commissie (BIC), waar naast de gedeputeerden van staatkundige struktuur van de 5 eilanden, ook premier Maria Liberia-Petrs en minister van financiën, Gilbert de Paula, present waren.

De BIC-vergadering zou aanvankelijk twee dagen duren, maar de punten werden zo efficient afgehandeld dat maar één vergaderdag nodig was, zei Mendes vandaag.

Als Curacaose gedeputeerde bracht hij naar voren dat het hoog tijd is dat er gesproken gaat worden over de bijdragen aan het solidariteitsfonds, "omdat de zaken nu anders zijn dan in 1983 toen over het fonds afspraken werden gemaakt."

Hij zei daarmee indirect aan te geven dat Curacao in feite herziening wil van de verdeelsleutel. De Antillen (Curacao) zijn de grootste donor met 55%. Het is zoals bekend slecht gesteld met de financiën van Curacao.

Over het eilandenfonds waarover minister De Paula in Nederland een akkoord bereikte, werd ook in BIC-verband gesproken: het nog op te richten fonds dat gevoed zal moeten worden met kwijtgescholden schulden van de Antillen aan Nederland. Mendes kreeg de indruk dat dit fonds zeker niet alleen voor de kleinere eilanden bestemd is, maar ook voor Curacao. Hij zei overigens niet te weten wanneer een en ander een feit zal zijn maar verwacht wel dat het eilandenfonds spoedig rond zal zijn.

Ook het referendum kwam ter sprake en de plannen van de Curacaose politiek een autonome positie voor dit eiland te bewerkstelligen: die positie wordt door alle eilanden gerespecteerd, aldus Mendes, die "zo vlug mogelijk" een referendum op Curacao wil houden. Dat zal echter pas gebeuren nadat alle Curacaose partijen hun bijdrage hebben geleverd. Deze en andere zaken komen aan de orde op een staatkundig Antilliaans topoverleg dat gehouden wordt vóór de Nederlands/Antilliaansewerkconferentie in oktober op Bonaire gehouden wordt en waar ook de Nederlandse regering present zal zijn.

Van de drie bovenwindse gedeputeerden kreeg hij de indruk dat de eilanden willen komen tot hechtere samenwerkingsbanden. Of dat middels een blok zal zijn, zei hij niet te weten. Bonaire zal op haar beurt de andere eilanden gaan polsen over de staatkundige kwestie. Dit eiland wil vooralsnog handhaving van het Antillen van 5-verband.

Decentralisatie van landstaken naar de eilanden zal doorgaan, maar dan alleen van die zaken waarmee dat al begon of die in de 'pipeline' zitten. Er komen, tot er duidelijkheid is over de staatkundige eindsituatie geen nieuwe bij, aldus Mendes. De 'oude lijst; onder meer HIW, onderwijs, arbeidswetving, kadaster en de landsradiodienst, "maar alleen wanneer dat (laatste) budgetneutraal is."

Een commissie van de wijk Boca St. Michiel, bestaande uit - v.l.n.r. - Zenaida Amerikaan, Hildo Constancia en Yolivio La Paz, bezocht onlangs de gedeputeerde van onderwijs Dito Mendes de Gouveia. Zij uitten tijdens dit werkbezoek hun bezorgdheid over de scholen van de wijk: het Colegio St. Michiel en de St. Claraschool in Jandoret. Deze scholen dreigen te verschralen door een lager leerlingenaanbod, waardoor er klassen verdwijnen en de continuïteit op de scholen in gevaar komt. Formeel had de school gezien het lage leerlingenaantal al drie jaar dicht gemoeten maar Mendes heeft volgens zijn zeggen al die tijd de scholen 'de hand boven het hoofd gehouden'. Hij vindt het belangrijk dat in de wijk Boca een school blijft bestaan. "Niet alleen als school, maar ook als vormingscentrum voor de buurt. Zeker gezien de enorme uitbreiding van Boca en omstreken is het behoud van de scholen belangrijk. Het feit dat de leerlingenaanwas nog niet op gang is gekomen, kan volgens Mendes 'wellicht geweten worden aan de slechte naam die de scholen in het verleden hadden'. De gedeputeerde heeft een gesprek toegezegd met de commissie en het RK schoolbestuur om de problemen aan te pakken.

Man vermoedelijk door Man-O-War gebeten

WILLEMSTAD —Een 31-jarige man is gisteren tijdens een frisse duik in groot knipbaai vermoedelijk door een beruchte Portugese Man-O-War kwal (pika-pika) gebeten. Hij voelde bij het zwemmen plotseling hevige pijn aan zijn rug en zwom terug naar de kant. Het slachtoffer had diverse opgezwollen, rode striemen op zijn rug, voelde zich zwak en klaagde over pijn in zijn borstkast. De man werd direct voor behandeling naar de polikliniek gebracht. De politie verzoekt een ieder om onmiddelijk naar de arts te gaan als hij of zij gebeten wordt door een kwal. Meerdere beten zijn levensgevaarlijk, aldus de politie.

Het beruchte Portugese oorlogsschip (Physalia arethusa) veroorzaakt een brandende pijn, zodra iemand ermee in aanraking komt. Eigenlijk is het geen meduse, aldus de encyclopedie van de Nederlandse Antillen, maar een kolonie poliepen, die drijvende wordt gehouden door een met glas gevulde blaaspoliep. Deze lilablaas kan 30 centimeter groot worden. De paarse kolonie die eronder hangt, bestaat uit verschillende typen poliepen. Het zijn de afweerpoliepen die bij de mens zware brandwonden kunnen veroorzaken, wat in ernstige gevallen gepaard kan gaan met een shock.

WILLEMSTAD —Een 36-jarige man stopte gisteren zijn zakken vol met lekkernijen uit een toko, waaronder een fles Sherry, een pak orange-juice en twee blikken corned beef, en wilde hiermee weglopen. De eigenaar had het echter net op het nippertje in de gaten en hield de dader met beide handen vast, belde vervolgens de politie die hem meenam naar het bureau. De lekkernijen gingen ook mee, voor onderzoek.

Wilsoe: 'Goed voor toerisme'

Project Sealion officieel open

WILLEMSTAD —'Curaçao kan zich nu als crème de la crème in het buitenland aanbieden.' Gedeputeerde Jaime Francisco van sport was gisteren duidelijk in zijn sas bij de opening van het project van Sealion NV, dat het Tilburgse sportinstituut Ooms, een duikschool en het duikverhuurbedrijf Underwater Curaçao bevat.

Niet alleen vanwege de extra duikfaciliteiten, maar ook vanwege de extra kwaliteit die toeristen bij een bezoek aangeboden krijgen is Francisco zeer verheugd. 'De sportschool vervult het vertrouwen in de toekomst,' aldus Francisco.

Het project ligt naast Seaquarium en Sealion NV huurt het pand van Seaquarium. Met het project van Sealion is een bedrag van 1,5 miljoen gulden gemoeid; daarvan ging de 2,5 ton naar sportinstituut Ooms.

Ook gezaghebber Elmer Wilsoe was in zijn nopjes. 'Het is niet alleen mooi, maar ook zeer gezond. Ik ben vreugdevol, omdat Ooms een nieuwe aanwinst zal zijn voor ons Dushi Korsow.' De leeuw staat bekend om haar enorme kracht en doorzettingsvermogen, zegt Wilsoe. Net als het Lions Dive Hotel zal Sealion daarom even succesvol zijn. 'Daar heb ik het volste vertrouwen in; de mensen achter de sportschool staan daar garant voor.' Ook de Master Dive noemt Wilsoe een grote aanwinst. Curaçao kan zich nu verder als de juiste plek voor het hele duikgebeuren propageren.

Twee jaar geleden werd Wilsoe gevraagd het Lions Dive Hotel officieel te openen. Nu voor de opening van Sealion. 'Wie weet staan we over twee jaar opnieuw voor een Lion-project.'

De helft van de aandelen is van het Lions Dive Hotel; het andere deel is van de Nederlandse investeerders Egrit Businк. Peter Ooms, beheerder van de sportschool, meent dat dit een 'andere' sportschool is dan de sportscholen die Curaçao tot nu toe kent. 'We willen geen concurrent zijn voor de andere; die zijn prima.' Er komen speciale sportprogramma's voor ouderen en voor kinderen; daarnaast zullen er twee fysiotherapeuten zijn en is er een sport-testgebeuren waarbij mensen -voordat ze gaan sporten- eerst op hun conditie getest worden. Bovendien is er een crèche voor moeders die 's morgens willen trainen.

Eén jaar geleden was Peter Ooms op vakantie en vond dit gebied één van de mooiste plekjes op de wereld. 'Ik wist toen dat een fitnesscentrum zeer op zijn plaats zou zijn hier.'

Naast een duikschool en het duikverhuurbedrijf Underwater Curaçao komt er een winkel van boekhandelfirma Van Dorp/Eddine.

Broer steelt bier van zus

Een 25-jarige vrouw heeft haar eigen broer bij de politie aangegeven, omdat hij een krat bier van haar heeft gestolen en die vermoedelijk bij een chollerhuis heeft ingeruild voor drugs. De politie heeft haar broer nog niet kunnen opsporen.

WILLEMSTAD — Donderdagavond is de Nederlandse bokspromotor Henk Rühling op Curaçao aangekomen in verband met het 'Internationaal Boks Gala Curaçao' dat op 31 augustus wordt gehouden in de sporthal van het Sentro Deportivo Kòrsou. Een luxe limousine stond klaar voor Rühling en zijn echtgenote Edda om hen naar het Princess Beach Hotel te rijden. De bokspromotor werd opgewacht door Willem Dekker van het organiserende bureau Caribbean Eventures i.o., een dochter-onderneming van Caribbean Media Consultants N.V., en Berend Prakken van het Princess Beach Hotel.

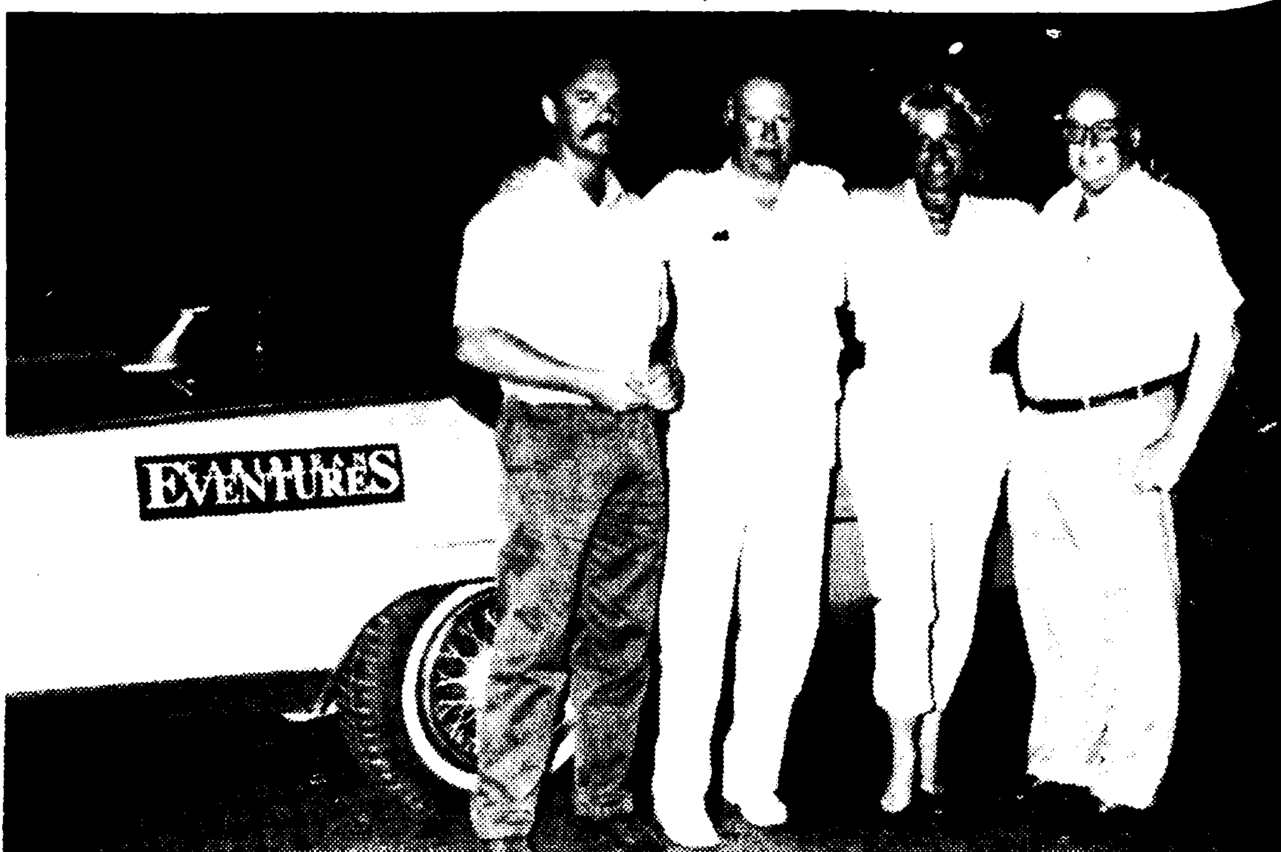
Rühling en Prakken zijn beide oude rotten in de bokswereld. Henk Rühling verzorgt al vijftig jaar boksevenementen en hij is nu ook betrokken bij het bokspektakel op Curaçao. Mede door zijn inzet komen grote boksers als Regilio Tuur en Pedro van Raamsdonk naar Curaçao. Berend Prakken nam zolang de belangen waar van Rühling, maar nu gaat de 'maestro van de bokswereld' zelf van dichtbij steun verlenen aan de organisatie van dit unieke evenement. Edda Rühling was jarenlang een van de topmodellen bij het bekende modellenburo 'Rotshaeffer'.

Ook de boksers en hun begeleiders, de internationale juryleden en scheidsrechters zullen met een limousine worden opgehaald wanneer zij op Curaçao arriveren. Alle buitenlanders die bij het boksevenement zijn betrokken, worden ondergebracht in het Princess Beach Hotel, dat een van de medesponsors is.

Inmiddels is de kaartverkoop voor het Boksgala gestart. Van 9.00 uur tot 23.00 uur kunnen de kaarten worden gekocht bij de balie van het Sentro Deportivo Kòrsou te Brievengat: een ringside plaats kost 60 gulden en een plaats op de tribune kost 35 gulden.

Foto: Henk Rühling en zijn vrouw Edda in gezelschap van Willem Dekker van Caribbean Eventures i.o., het organiserende bureau van het Boksgala en Berend Prakken van het Princess Beach Hotel.

Limo klaar voor Henk Rühling

CLAT-Nederland brengt rapport uit

Curaçao betrokken in handel met Dominicaanse vrouwen

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Vrouwenhandel op Curaçao. Dit was een van de onderwerpen van het eerste grootscheepse congres over vrouwenhandel dat onlangs werd gehouden in de Dominicaanse Republiek. Dominicaanse vrouwen worden niet zelden onder valse voorwendselen naar bordelen in Curaçao, maar ook naar Nederland, Italië, Duitsland, Guadeloupe en Haïti gelokt.

De Haagsche Courant besteedde enige tijd geleden uitgebreid aandacht aan dit heikele onderwerp. De organisatoren van het congres hielden hun driedaagse conferentie op de 'hot spot': Santa Domingo. Vlak voor de conferentie had organisator CLAT-Nederland een rapport rondgestuurd over prostitie en vrouwenhandel, waaruit naar voren kwam dat 'negentig procent van de zevenduizend Dominicaanse vrouwen in Nederland in de prostitutie werkzaam is'. CLAT is de Latijns-Amerikaanse Arbeiderscentrale organisatie waarbij onder meer vakbonden en krottenwijkorganisaties zijn aangesloten.

Volgens het artikel waren de Dominicaanse autoriteiten door het rapport van de CLAT dermate geschokt dat men zich terugtrok voor het congres. "Gelukkig besloot men uiteindelijk toch mee te doen, toen bleek dat er veel nationale en internationale respons kwam", aldus Marian van den Berg van CLAT-Nederland. De Dominicaanse overheid vaardigde alsnog haar Emancipatieraad af.

SLACHTOFFER

Er zijn drie verklaringen voor het feit dat juist de Dominicaanse vrouw slachtoffer wordt van vrouwenhandel, wordt door Van den Berg opgemerkt. "De sociaal-economische omstandigheden voor vrouwen zijn er zo slecht dat ze drie baantjes moeten hebben om een redelijk, maar niet eens ruim maandsalaris te verdienen. Ten tweede zijn de Dominicanen als geen ander gewend aan migratie, waardoor de stap om naar het buitenland te gaan minder groot wordt. En als laatste, maar zeker niet onbelangrijkste punt: een inwoner van de Dominicaanse Republiek kan zonder veel problemen aan valse visa komen, waardoor vrouwen wel erg makkelijk door handelaren naar het buitenland gelokt kunnen worden", aldus de CLAT-medewerkster.

Inmiddels heeft het Nederlandse consulaat maatregelen genomen die het verkrijgen van een visum bemoeilijken. Zoals bekend heeft ook Curaçao een visumverplichting ingesteld, waardoor het aantal migranten uit Santa Domingo kon afnemen. Elke vrouw die een aanvraag doet, moet tegenwoordig voor een persoonlijk gesprek langskomen op het Nederlandse consulaat in Santa Domingo. Daarbij krijgt zij een folder uitgereikt en wordt zij gewaarschuwd voor de gevaren van de vrouwenhandel.

Het artikel vervolgt met de schampere vaststelling dat nog lang niet iedereen overtuigd is van de ernst van het probleem. De secretaris-generaal van de Dominicaanse president Noël Sterling Vasques vertelde Van den Berg ' dat de vrouwen die naar het buitenland gingen allemaal avonturiersters waren die op een snelle en gemakkelijke manier geld wilden verdienen'. Van den Berg: "Hij beargumenteerde dit door te zeggen dat hij een dienstmeisje zocht, maar nog altijd niet gevonden had en dat er in de Dominicaanse Republiek best genoeg werk te vinden was."

Werkgroep beleidsplan TeleCuracao

WILLEMSTAD— Ter formulering van een beleidsplan voor TeleCuraçao werd onlangs een werkgroep ingesteld. Dit plan zal verbetering moeten inhouden van alle facetten van het tv-gebeuren, waardoor zowel het technische als het personele aspect de aandacht krijgt.

Culturele vorming is ook belangrijk, aldus een persbericht van het eilandsbestuur, officieus de eigenaar van TeleCuraçao. Het plan moet dienen om financiering te krijgen voor uitvoering van het beleid. Dito Mendes had onlangs een gesprek met de werkgroepleden: (v.l.n.r.) Reina Joe (TeleCuraçao), Roderick Pietersz (TDS), Yvonne Isidora-Gumbs, Clifford Goilo (Sedukal) en Stella Oosterhof-Priest (TeleCuraçao).

Orco Bank krijgt beursnotering

WILLEMSTAD — De Orco Bank staat met ingang van maandag genoteerd op de Beurs van Luxemburg. De certificaten van aandelen Orco Bank zullen dan verhandeld kunnen worden.

Gezien de gunstige fiscale positie van de doorsnee belegger in Luxemburg is niet alleen de koersverwachting, doch vooral ook het rendement van de investering een belangrijke overweging bij zijn investeringsbeslissing.

De Orco Bank verwacht dan ook dat deze notering te Luxemburg zal bijdragen tot een optimalere verhandelbaarheid en - het hoge rendement op de certificaten van aandelen Orco Bank in aanmerking nemend - tot een hogere koers.

Orco Bank nv is gevestigd op de Nederlandse Antillen en verricht zowel on- als off-shore activiteiten. De Bank staat onder toezicht van de Bank van de Nederlandse Antillen.

Blije koks van het Princess Beach

WILLEMSTAD—De vrolijke koks van het Princess Beach hotel in het bijzijn van 'bazen.' Die 'smiles' zijn verklaarbaar, want ze hebben binnenkort een geheel nieuwe keuken waar maaltijden voor de gasten bereid zullen worden. Het bereiken van het hoogste punt van de nieuwe keuken werd gisteren gevierd met spantenbier. Behalve een nieuwe keuken komen bij het hotel ook een nieuw terras, zwembad, restaurant, 140 kamers en een conferentiezaal waar 400 man in kan. Uitbreiding van het casino staat ook op het programma: een totale investering van circa 30 miljoen. Dit hotel werd kort geleden van de overheid gekocht door de exploitant Martin Vlietman.

Dito Mendes:

Benoeming Mem Vornis nog niet van de baan

WILLEMSTAD —De eventuele benoeming van ex-tv-man, Mem Vornis (Ennia/Z-86), als co-directeur bij Tele-Curacao is nog niet definitef van de baan. Zo deelde gedeputeerde Dito Mendes de Amigoe mee. Er heeft zich wel een financieel vraagstuk voorgedaan, erkende hij, dat opgelost moet worden voor verder gepraat wordt over de aanstelling.

Tot enige tijd geleden werd Vornis genoemd als de "Mendes- kandidaat" voor de post van mede-directeur van het tv-station, dat officieus al overging van het Land naar Curacao. Mendes heeft sindsdien het station min of meer onder zijn hoede.

De benoeming gaat blijkbaar niet zomaar en Mendes noemde vandaag de financien als struikelblok: de financiële struktuur bij het station is zo, dat de benoeming en salariëring van de nieuwe man een grote 'gap' zou betekenen met de mensen die er al werkzaam zijn. Dat probleem is nog niet opgelost, aldus Mendes.

Anderen menen echter dat Vornis' benoeming niet doorgaat omdat er andere 'stromingen' binnen de PNP - waartoe ook Mendes behoort - zijn die liever mevrouw Stella Oosterhof zien als enige directeur. De Amigoe berichtte deze week al over enige tijdelijke aanstellingen binnen de ATM-top, waaronder technische man Roderich Pietersz van TDS. Dat is allemaal niets nieuws, wist Mendes vandaag te melden. Deze personen werken al allemaal zeer nauw samen met de ATM-directie.

Mendes liet vandaag doorschemeren dat de Vornisbenoeming wat hem betreft nog niet van de baan is. "De financiele relaties binnen het bedrijf zijn nu alleen zo, dat zijn komst een te grote gap zou inhouden," aldus mediagedeputeerde Mendes. Hoe een en ander opgelost zou kunnen worden zei hij niet te weten

Er wordt op dit moment door een commissie gewerkt aan een beleidsplan voor de ATM op basis waarvan het station in aanmerking zou kunnen komen voor financiële middelen uit Nederland. Die heeft het hard nodig.

Steering Committee naar Kralendijk

WILLEMSTAD — Een delegatie van de vrouwenorganisatie Steering Committee is op 30 augustus t/m 1 september op Bonaire. Daar vindt een seminar plaats van Antilliaanse vrouwen. Ook wordt het bestuur van de Bonaire-tak van Steering Committee geïnstalleerd. Iedereen kan meedoen. Op Bonaire is Hendrika Josepha contactpersoon en coördinator.

UNA-cahier René Römer over Willemstad

WILLEMSTAD — Binnenkort verschijnt in de serie UNA-cahiers, verzorgd door de Universiteit van de Nederlandse Antillen, een publicatie van dr R.A. Römer onder de titel 'Willemstad, haar wijken en hun bewoners'.

In tegenstelling tot andere publicaties over Willemstad gaat het ditmaal niet over de architectuur, maar over de sociale geschiedenis van onze stad. Het ontstaan van de stad en van de verschillende wijken als Punda, Otrobanda, Pietermaai en Scharloo, de mensen die daar gewoond hebben en in sommige gevallen nog wonen; de levensstijl van de mensen in deze wijken wordt aan de orde gesteld. In deze publicatie van de socioloog Römer staat de mens centraal en heeft de stad de functie van de door hem gecreëerde woon- en leefruimte. De UNA-cahier is in de reprokamer van de UNA verkrijgbaar voor vijf gulden.

Goedkope vorm van cocaïne

Base bijna uitsluitend op Curaçao geproduceerd

WILLEMSTAD — Het verdovende middel 'base', wordt bijna uitsluitend op Curacao geproduceerd. De hoeveelheid base dat door de Douane en/of de politie wordt onderschept is praktisch nihil, aldus een politie informant die anoniem wilde blijven. Base, een de rivaat van Cocaine, is een van de meest gebruikte verdovende middelen op het eiland, en een van de meest verslavende.

Volgens de informant bestaat er op Curacao een groot aantal clandestine base-laboratoria. Een base-lab is moeilijk te herkennen, daar het niet zoveel plaats inneemt. Een lab kan makkelijk in een of andere kleine keuken opgezet worden.

In tegenstelling tot de voorbereidingswijze van de drug 'Crack', wordt base niet uit de coca-pasta vervaardigd. Een kleine hoeveelheid coke wordt aan een mengsel van chemi caliën toegevoegd en als base verkocht.

Oorspronkelijk werd base uit het residu van het schoonmaakproces van coke vervaardigd. Het blad van de coca-plant wordt eerst in de zon gedroogd. Het wordt dan met kerosine, aceton, ether, zwavelzuur en potasium permangaat gemengd. Dit mengsel wordt daarna weer door andere chemi calien gefiltreerd. Het overblijfsel, bazuco genaamd, wordt op zijn beurt weer met kerosine, zoutzuur, aceton, ether, amoniak en baking-soda gemengd. Het krijgt dan een beige-bruine kleur.

Base is een van meest gebruikte vormen van cocaine op Curacao. Het is goedkoper dan cocaine en je wordt volgens de gebruikers veel intensiever 'high' dan door het snuiven van het witte poeder. Het is dan ook een zeer verslavend en gevaarlijk verdovend middel.

Experts zijn van mening dat de base-markt bijna uitsluitend door lokalen wordt beheerst. Curacao is meer een doorvoer haven voor cocaïne en meestal wordt een kleine hoeveelheid achtergelaten als betaling aan de 'bemiddelaars' in de drugtransporten . Een deel van deze coke word puur verkocht, terwijl een andere deel voor het proces van base wordt aangewend. Er zit meestal slechts 25% coke in 1 gram base, aldus de experts.

Hirsch Ballin: niet meer Antillen, Aruba

WILLEMSTAD/DEN HAAG —Minister Ernst Hirsch Ballin van Antilliaanse en Arubaanse zaken heeft zijn, voor volgende week geplande reis naar Curacao en Aruba afgelast vanwege de problemen in het Nederlandse kabinet rond de WAO-kwestie. De aanwezigheid van Hirsch Ballin als CDA-minister is gewenst, zo bevestigde vandaag een woordvoerder van het ministerie van Justitie tegenover de Amigoe in Den Haag. Ook op Curacao en Aruba werd een en ander vandaag bekend. De spanninggen tussen de partners in het kabinet blijken groot; er wordt zelfs gemeend dat het het kabinet op springen staat.

Hirsch Ballin zou volgende week dinsdag en woensdag op Curacao verblijven om met name een aantal justitie-kwesties te bespreken. Het bezoek was niet gepland in verband met de Bijkerk-zaak, zo werd wel voorop gsteld. Hierna zou op Aruba het beleidsoverleg volgen.

Of de Nederlandse minister iets later komt, dan wel pas in oktober wanneer op Bonaire een staatkundige werkconferentie plaats vindt, kon niet worden achterhaald. De Amigoe vernam dat hij mogelijk over 2 weken deze kant uitkomt. Veel zal afhangen van de ontwikkelingen in de regering van Nederland. Hirsch Ballin is ook minister van justitie.

Robert Bomberg voorzitter

SVB heeft nu eigen toezichtscommissie

WILLEMSTAD —De Sociale Verzekeringsbank (SVB) beschikt sinds kort over een toezicht- en adviescommissie. De voormalige directeur van het Sociaal Economisch Planbureau (SEP), Robert Bomberg, is daar voorzitter van. Bomberg werd onlangs in die hoedanigheid voorgesteld aan de nieuwe minister van ontwikkelingssamenwerking Rudi Ellis (UPB). Dat deed zijn collega van arbeid en sociale zaken, Eithel Pietersz, zo maakt de RVD bekend.

Ellis werd enige weken geleden ingezoren als bewindsman van ontwikkelingssamenwerking. Hij volgt Jopi Giskus op.

Tussen Ellis en collega Pietersz vond onlangs een onderhoud plaats over met name SVB-zaken op Bonaire. Bekend werd toen dat er een nieuw SVB-gebouw komt in het centrumgebied op Bonaire, voor Cultimara supermarkt. Het Bestuurscollege van het Flamingo-eiland ging daar onlangs mee akkoord. Met de bouw van een eigen, nieuw SVB pand zal de dienstverlening er verbeteren.

Verder wil de regering ook komen tot versnelling van het proces tot betaling bij overlijden van een gepensioneerde, alsook wanneer iemand een verzoek indient om op pensioen aanspraak te maken. De SVB-vertegenwoordiger op Bonaire krijgt meer bevoegdheden en de infoverstrekking wordt er uitgebreid. Na de invoering van de Sigu-cheque in maart verloopt de pensioen-uitkering al stukken vlotter en heeft men de uitkering al in de eerste week van de maand binnen, aldus het schrijven van de RVD.

Sunset Wandeling in Otrobanda

WILLEMSTAD — Zoals gebruikelijk organiseert 'Plataforma Otrobanda' as. zondag een sunset kaminata door de steegjes en straten van oud-Otrobanda. Iedereen die Curaçao een warm hart toedraagt moet Otrobanda op deze wijze hebben meegemaakt. Start: bij de grote klok op het Brionplein om 17.00 uur; einde tussen 18.30 en 19.00 uur aan de Rouvilleweg.

Deze historische wandeltocht door de romantische straten van Otrobanda laat de geschiedenis herleven; u krijgt informatie over de architectuur, de sociale structuur, de kultuur, de oorzaken van het verval, de plannen voor de toekomst, de wanhoop en de hoop; U ziet het lelijke en het mooie.

Om 'Plataforma' te helpen de nodige fondsen te verkrijgen om voor Otrobanda te werken, wordt er fl.10,- per persoon gevraagd (kinderen onder 12 jaar: gratis); er is een drankje inbegrepen. Geef Uzelf en 'Plataforma' een 'treat' en kom een leerzame en aangename namiddag doorbrengen in Otrobanda as. zondag.

Presentatie nieuwe lesmethode Spaans

WILLEMSTAD— De invoering van het BVO/LADVO gaat gepaard met de aanschaf van nieuwe en geavanceerde leermiddelen met het oog op de Curaçaose en Caribische context. Leerkrachten in het vakgebied moderne vreemde talen krijgen de beschikking over zorgvuldig geselecteerde leermiddelen.

In het belang van de moderne vreemde talen Spaans en Engels worden op 19 augustus 1991, twee presentaties georganiseerd voor de moderne vreemde taal Spaans van de methode 'Premio' verzorgd door mw. Claire Hollister, auteur van de methode.

Het programma van de presentaties is als volgt: 9.00 uur Presentatie van schoolbesturen, Eilandelijke onderwijs instanties, departement van Onderwijs, fundashon material pa skol, sede di Papiamentu, instituto lingwistiko Antiano en andere geïnteresseerde functionarissen. Locatie: Sedukal, Baai Macolaweg z.n. 14.00 Uur presentatie voor de leerkrachten werkzaam in het BVO/LADVO, ETAO en LHNO en overige geïnteresseerde leerkrachten voor het vak Spaans. Locatie; Nilda Pinto BVO, Wageningenstraat z/n. Tijdens de presentaties zal verder ingegaan worden op de communicatie methode voor het vak Spaans door mw. Ch. Mujica, mw. D. Hollander en mw. D. Rondon.

WAARSCHUWING

De commandant van de marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat er op **dinsdag 20 augustus 1991 van 07.00 uur tot 22.00 en op woensdag 21 augustus 1991 van 07.00 uur tot 13.20 uur een schoolschietoefening** gehouden zal worden op het terrein **ANABUI.**
Tevens maakt hij bekend dat op **donderdag 22 augustus 1991 van 07.00 uur tot 23.59 uur en op vrijdag 23 augustus 1991 van 07.00 uur tot 13.20 uur een gevechtsschietoefening** gehouden zal worden op het terrein **CALIFORNIA.**
Er zal geschoten worden met scherpe munitie.
Het onveilig zeegebied bedraagt 4000 meter, terwijl het onveilig gebied aan landzijde zal worden afgebakend met rode vlaggen en waarschuwingsborden.

CBS zoekt tellers

ORANJESTAD — Om de komende volkstelling te houden heeft het CBS nog zo'n 400 tellers nodig. In totaal zijn er ongeveer 800 personen voor het veldwerk nodig. Begin april is een test-telling gehouden, waarbij goede medewerking van de bevolking is ondervonden.

Met medewerking van de diverse schoolbesturen heeft de Ministerraad besloten dat de onderwijsgevenden en ambtenaren, die bereid zijn aan de volkstelling als teller deel te nemen vrijstelling van dienst met behoud van inkomsten worden verleend.

Tevens ontvangen ze een telvergoeding van 500 florin en een vervoersvergoeding voor het gebruik van een eigen auto. Tevens zal er een verzekering voor alle tellers worden afgesloten voor de periode van de telweek. Elke teller is verplicht één instructiebijeenkomst bij te wonen. De telweek wordt gehouden één week voor de oktober-schoolvakantie.

Personen die belangstelling hebben kunnen zich bij het kantoor van het CBS op de L.G. Smithboulevard 116, naast de Caribbean Mercantile Bank aanmelden. Het bureau is ook telefonisch bereikbaar op 37433. Ook personen — 18 jaar en ouder — kunnen zich als teller inschrijven. De vereisten zijn minimaal een HAVO-opleiding of een gouvernementscursus (adjunct commies, SOD1, SOD2, etc). Ook personen met een MULO (of MAVO) opleiding, die voorheen als teller hebben meegewerkt kunnen zich aanmelden.

Men moet bereid zijn dag en nacht en in het weekend te werken, als er bij het eerste bezoek niemand thuis aangetroffen wordt, moet de teller terug om het onderzoek alsnog te volbrengen. Elke woning zal bezocht worden, tevens wordt er rekening gehouden met eventuele vakantiegangers, die in de telweek afwezig zullen zijn. Voor hen zal een natelling gehouden worden.

Voor meer informatie kan men contact opnemen met de heer Manolo Giel van het CBS, die het administratief gedeelte voor zijn rekening neemt.

■ *ESTZERGOM — Drie Hongaarse vrouwen wachten vol spanning op de komst van de paus. De vader van de r.k. kerk is 16 augustus voor het eerst voorgegaan in een mis in Hongarije, ter opening van zijn vijfdaagse bezoek aan dat land.*

IPA nog zonder onderdak

ORANJESTAD — Ondanks alle pogingen is het departement van Onderwijs er niet in geslaagd om tijdelijk elders onderdak voor het IPA te vinden, nu een gedeelte van het voormalige Tarcisius college gebruikt gaat worden door leerlingen van de Beatrixschool waarvan de school moet worden opgeknapt.

Daarom moest besloten worden het IPA over te brengen naar het Colegio Santa Teresita en de administratie van de IPA naar het Centro di Liga di Maria, beiden gelegen aan het Theresiaplein te San Nicolas. Studenten en personeel worden verzocht hiervan goede nota te nemen, de eerste schooldag van het nieuwe schooljaar is aanstaande maandag.

In verband met deze 'stel op sprong verhuizing' een week voordat het nieuwe schooljaar begon, werd in de Kennedyschool vrijdagmiddag een persconferentie gehouden, waarin de leerkrachten hun verontrusting uitspraken over deze abnormale gang van zaken, zoals het genoemd werd.

In eerste instantie zou de IPA naar de Universiteit verhuizen, doch voor eind schooljaar werd bekend dat hier geen plaats was. Men meende dat verhuizing van de baan was, doch werd nu 'opgeschrikt' door dit stel op sprong verhuizen, welke vele problemen met zich mede brengt. Onder meer voor de 48 studenten, hoe deze in San Nicolas moeten komen enz.

Aan de minister van Welzijnszaken werd een telegram gezonden waarin de IPA docenten verklaren dat tijdens een vergadering van de docenten werd vastgesteld dat het onderwijs aanstaande maandag niet van start kan gaan ingevolge de ingrepen door directie van onderwijs genomen. Vervolgens wordt de bewindsman erop gewezen:

Dat zonder uitstel over één en ander een gesprek dient plaats te vinden met de bewindsman of de door hem aan te wijzen vertegenwoordiger. Over de gehele procedure met betrekking tot de huisvesting en de verhuizing van de IPA, hetgeen door de docenten wordt afgekeurd. Er dienen oplossingen te komen door een structurele oplossing van de huisvesting van de IPA; een daadwerkelijke aanpak van de juridische basis van het IPA en de integrale uitvoering van alle onderdelen van het IPA project en een overleg structuur directie onderwijs en IPA die een garantie biedt voor continuïteit.

DEN HAAG — De 19-jarige Udenaar die enkele weken geleden in Bulgarije werd gearresteerd op verdenking van spionage, mag het land verlaten. Dit heeft het ministerie van buitenlandse zaken vrijdag bevestigd. De Udense man werd opgepakt toen hij bezig was met zijn hobby, vliegtuigspotten. Na enkele weken werd hij op borgtocht vrijgelaten. Inmiddels mag hij ook het land uit, maar hij blijft nog in Bulgarije om zijn borgsom terug te krijgen.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 en 24.00 uur The Perfect Weapon (action, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur The Russia House (drama, 18 jr.)

****

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Kibrahacha, tel.: 34908.
Pariba di brug: San Nicolas.

****

WACHTREGELING DOKTOREN (van 18.00-07.00 uur):
Zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter B. Wainze, Nieuwstraat 11, tel.: 32364.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter B. Britt-Croes via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45606)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (23008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

NARCOTICS ANONYMOUS, HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27282 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 28989): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 The Redd Foxx Show; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; 22.00 Movie: Convicted, A Mother's Story; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.00 Sunday Movie: The Richest Cat in the World; 18.30 Cagney & Lacey; 19.30 Showtime; 20.30 Race for the Bomb; 21.00 Week in Review; 22.00 Movie: Gymkata; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

ZATERDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 27188): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Van Leeuwenhoekstrraat 6 (boven) in het BGD-gebouw (t/o oude San Pedro hospitaal).

Na 27 jaar korpschef
Lucas Rasmijn ontvangt benoeming uit handen van minister Croes

ORANJESTAD — De nieuwe chef van het Arubaanse politiekorps Commissaris Lucas Rasmijn mocht gisteren uit handen van de minister van Justitie zijn benoemingsbesluit tot Korpschef en commissaris van politie in ontvangst nemen.

Met welgekozen woorden vertelde hij hoe hij 27 jaar geleden als 20-jarige jongeman een keuze moest maken voor een baan in het casino of bij de politie. Tot zijn voldoening koos hij voor de politie en kan hij op een uitstekende loopbaan terug zien. Bij zijn wensen als korpschef noemde hij: een compleet politiekorps; beter equipment om goed te kunnen functioneren; goede banden met lokale en internationale organisaties; meer aandacht voor de rechtspositie van de leden van het korps: training.

Op de dag dat het Arubaanse politiekorps haar eerste lustrum herdacht, vonden tijdens een plechtigheid in de politiewacht de bevorderingen plaats van negen hoofdagenten tot onderinspecteur van politie, te weten: R.E. Bernadina, R.R. Solognier, M.G. Peterson, A. Winterdaal, Ch.E. Bennett, A. de Vries, L.J. Tromp, C.C. Quant en K.C. Jeandor.

Hoofdinspecteur Lucas Rasmijn mocht zijn landsbesluit in ontvangst nemen met bevordering tot commissaris en korpschef. Nadat minister van Justitie mr Hendrik Croes in tegenwoordigheid van justitiele autoriteiten, hoofden van dienst en andere genodigden de landsbesluit had uitgereikt bood bij de bevorderden en het korps gelukwensen aan. Hij benadrukte de belangrijke taak die het korps in de en voor de gemeenschap heeft.

De nieuwe korpschef ging hij daarna uitvoerig in op zijn 27-jarige loopbaan als politieman. Met nadruk stelde hij destijds niet voor de politie gekozen te hebben uit idealisme of omdat hij zich wilde identificeren met de gangsterfilmen waarin de politie optrad. In de eerste plaats koos ik voor de politie om zekerheid van werken te hebben en wist ik niet dat politie worden de carrière van mijn leven zou zijn.

Hij heeft in zijn politiebaan vele voor en tegens meegemaakt, doch hij bleef doorzetten totdat hij de chef werd van het Arubaanse politiekorps. Hiervoor moesten wel de nodige offers worden gebracht. Sprekende over zijn wensen voor de toekomst van het korps stelde Rasmijn dat het belangrijk is dat het korps zich aanpast aan de veranderingen die steeds weer in en buiten de gemeenschap plaatsvinden. Dan alleen kunnen wij problemen het hoofd bieden.

Wat een compleet politiekorps betreft vertelde Rasmijn dat hij binnenkort naar Nederland zal reizen om versterking van enige hoofdinspecteurs te zoeken. Weliswaar wordt op het afstuderen van Arubanen in Apeldoorn gewacht die op de lange duur hun plaats in het korps kunnen innemen.

Voorts zal het korps over beter equipment moeten beschikken om het werk te doen. Hij haalde daarbij de automatisering aan, welke reeds in volle werking is, voorts een plan om het equipment voor de patrouilles van het modernste equipment te voorzien. Door het aantrekken van enige hoofdinspecteurs krijgt hij als korpschef meer gelegenheid om aandacht te besteden aan het verstevigen van de banden met organisaties op nationaal en internationaal gebied. Hij noemde daarbij het openbaar ministerie, Interpol, DOOV, Brandweer, KIA alsmede de douane.

Voorts meer aandacht besteden aan de rechtspositie van de leden van het korps, waarbij de vorming van een afdeling personeelszaken in volle gang is.

Aan de training zal alle aandacht worden besteed onder meer door enige leden van het korps speciale opleidingen te laten volgen, zoals vuurwapendocent deskundige, leiding geven aan bijstandspeloton. In het bijzonder zal daarbij meer gebruik worden gemaakt van instituten als PIOV, recherche- en verkeersschool, waarover met de regering reeds afspraken werden gemaakt.

Met het aantrekken van een hoofdinspecteur waardoor vacatures in de topleiding worden gevuld, zullen ook in de onderafdelingen enige veranderingen komen waardoor een beter inzicht en overzicht wordt verkregen.

In dit verband wees Rasmijn erop dat een controle een eigen bescherming is. Er mag niet beschermd worden om iets te verbergen, alles moet voor een ieder duidelijk worden gesteld. Sprekende over berichten waarin de politie van machtsmisbruik wordt beschuldigd, stelde hij dat vele malen uit onderzoeken naar voren kwam dat dit niet het geval is.

Door een controle van zelfbescherming worden onze mensen beter beschermd en de geloofwaardigheid verhoogd. Hierdoor zal ook indien dit zich voordoet direct kunnen worden opgetreden tegen machtsmisbruik en de nodige maatregelen genomen worden.

Hij besloot met te stellen 'Onze gemeenschap heeft een internationale reputatie van stabiliteit en zekerheid. Dat is een van de grootste attracties voor ons toerisme. U kunt ervan overtuigd zijn dat in deze tijden van grote veranderingen op Aruba, ik alles zal doen om deze reputatie voor Aruba te behouden. Wij hebben in onze dagelijkse functie daarvoor een grote verantwoordelijkheid'.

STICHTING TOT BEVORDERING VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00/13.00-16.00 uur - Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833 toestel 219/225.
Bij de praktijken in het Wit Gele Kruisgebouw: dinsdag van 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; dinsdag van 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat/Emmastraat, tel.: 23168;; dinsdag van 08.00-10.00 uur in Club Caiquetio, Paradera 47-A, tel.: 24280; woensdag van 13.00-15.00 uur te Santa Cruz 39-C, tel.: 28288 en donderdag van 10 00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota, tel.: 23822.

BIBLIOTECA NACIONAL (openingstijden): **Antilliaanse Sectie, Studiezaal afdeling Krant- en Tijdschriften:** maandag t/m vrijdag vanaf 07.30 uur.
Uitleningsafdeling: maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-11.55/13.30-20.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; donderdag van 13.30-17.30 uur.

FILIAAL SAN NICOLAS (**openingstijden**): maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-12.00/13.30-17.00 uur; dinsdag van 09.00-12.00/13.30-20.00 uur en donderdag van 13.30-20.00 uur.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

****

KAZERNE-KAPEL
09.30 uur kerkdienst Marinierskazerne Savaneta; na dienst gelegenheid koffie drinken; kinderoppas aanwezig.

****

Sherby Maria wint festival

ORANJESTAD — In een overvolle Povaclub werd in het kader van de viering van het eerste lustrum van het Arubaanse Politie korps een zangfestival gehouden tussen leden van het Arubaanse korps en de Antilliaanse eilanden.

Winnaar van dit geslaagde festival werd Sherby Maria (Aruba) met zijn lied 'Un Querer como El Tuyo'. Hij won een passage naar Puerto Rico. Eerste finalist werd Boy Peterson (Sint Maarten) gevolgd door Erik Lake (Aruba) als tweede finalist, Elio Dane (Aruba) derde en Erwin Bok (Curaçao) vierde finalist.

Elio Dane werd tot de populairste zanger uitgeroepen. Het geheel was bijzonder goed verzorgd en het publiek kon genieten van het optreden van de deelnemers, die begeleid werden door Papito y su doble sabor.

Viering vijf jaar politiekorps

ORANJESTAD — Op de laatste dag van de viering van het 5-jarig bestaan van het Korps Politie Aruba, werd op vrijdagmorgen een mars door de straten gehouden, gevolgd door sportactiviteiten in de middaguren, terwijl het geheel 's avonds besloten werd met een receptie, een prijsuitreiking en een dansfeest.

's Middags was minister van justitie, mr Hendrik Croes, op de politiewacht Oranjestad aanwezig om aan 9 hoofdagenten het landsbesluit uit te reiken houdende hun bevordering tot onderinspecteur van politie. Dit waren: R.E. Bernadina, R.R. Solognier, M.G. Peterson (met terugwerkende kracht tot 1 april 1990), A. Winterdaal, Ch. E.E. Bennett, A. de Vries, I.J. Tromp, C.C. Quant en K.C. Jeandor (met terugwerkende kracht tot 1 januari 1991).

Ook waarnemend-commissaris Lucas Rasmijn ontving het landsbesluit in verband met zijn bevordering tot commissaris van politie.

Geen telefoon

ORANJESTAD — In verband met werkzaamheden met betrekking tot verandering van telefoonnummers zal er in het district Noord geen telefoonverbinding zijn vanaf maandag 19 augustus om tien uur 's avonds tot dinsdag 20 augustus om vier uur 's middags.

Het gaat hier om de wijken: Bakval, Salinja Cercá, Noord, Rooi Santo, Westpunt, Boroncana, volkswoningen Noord, Turibana, Alto Vista, Kamay, Kurimiauw gedeeltelijk en Seru Pelá gedeeltelijk.

ORANJESTAD — Een recherche onderzoek is gaande naar het verdwijnen van 24 mille florin uit een geldzak, die van het FCCA kantoor naar de bank had moeten worden gebracht om gestort te worden.

Het geld werd door de bewakingsdienst in een met een slot gesloten zak naar de bank gebracht, waar men in eerste instantie de zak niet kon vinden. Later werd wel de geldzak gevonden, hij was echter leeg. Het onderzoek is gaande.

Overleg over douane en belastingen
Laclé: 'Niets mysterieus aan reis naar Nederland'

ORANJESTAD — Minister van financiën, ing. Roland Laclé, verklaarde vrijdag, dat zijn bezoek aan Nederland uitsluitend te maken had met aangelegenheden die zijn departementen aangaan. Hij onderhandelde over reorganisatie en aantrekking van functionarissen voor de Douane, functionarissen voor Inspectie der Belastingen en de traagheid van het KABNA bij goedkeuring van Nederlandse hulp. Deze traagheid zal bij voortzetting hiervan onze begroting in problemen brengen, aldus Laclé, die de publicatie over zijn 'mysterieuze reis' betreurde.

De bewindsman zei, dat tijdens een onderhoud, minister voor Koninkrijkszaken Hirsch Ballin, het besluit nam om een KABNA-commissie te benoemen die het systeem van goedkeuring van ontwikkelingshulp gaat bestuderen. Over het resultaat hiervan hoopt Laclé meer te vernemen wanneer Hirsch Ballin over enkele weken op Aruba zal zijn. De Arubaanse bewindsman sprak ook met topfunctionarissen van Inspectie der Belasting en Douane in Nederland.

Volgens Laclé wordt op Aruba veel geklaagd over de wijze waarop achterstallige belasting geïnd wordt, maar in feite is bij deze inning geen verbetering te zien. 'Opdat de zaak niet vast komt te zitten, gaan we uit Nederland personeel aantrekken', aldus de minister. Het gaat hier om belastingcontroleurs en inspecteurs. 'Zij komen om te begeleiden en niet om te werken; om de achterstand weg te werken en om de belastingdienst te laten functioneren zoals het moet', voegde de bewindsman eraan toe.

Hij vroeg ook — in het kader van de technische bijstand — om een expert in kostprijsverhogende belasting (sales-tax) om over deze materie een rapport op te stellen. Aan de hand van dit rapport zal dan iedereen te weten komen wat deze belasting allemaal inhoudt, zo zei hij.

Op het gebied van de Douane, deelde de minister mee dat in het kader van de technische bijstand een inspecteur voor 3 jaar zal komen, waarbij hij een Arubaanse counterpart zal krijgen. Bij dit laatste viel de naam van mr Bernadina, die de inspecteurs-opleiding al gevolgd heeft, en nu bij de Belastingen werkzaam is. Volgens de minister heeft Aruba behoefte aan meer dan één inspecteur. Hij verklaarde dat één van de experts voor de Douane al op Aruba is, maar wilde de naam van deze expert (nog) niet noemen. In september worden 5 andere experts verwacht, waarna nog 2 experts zullen volgen.

Minister Laclé ontkende dat de regering aan het evalueren is om ex-douanebeambten weer in dienst te nemen.

Luchtvaartovereenkomst met Venezuela een feit

ORANJESTAD — De Venezolaanse minister van vervoer en communicatie, Robert Smith, heeft deze week de luchtvaart-overeenkomst tussen Aruba en Venezuela getekend, nadat zijn Arubaanse collega, Elio Nicolas, dit al eerder had gedaan.

Deze overeenkomst geeft aan Air Aruba het recht om op tien extra punten in Venezuela te landen, terwijl Venezolaanse maatschappijen eveneens hun aantal vluchten op Aruba kunnen uitbreiden. De maatschappij Avensa is hiermee al begonnen en voert met zijn dochtermaatschappij Servivensa 2 vluchten per dag naar Aruba uit.

Over 8 maanden zal een evaluatie worden gemaakt van het verloop van deze overeenkomst om — waar nodig — veranderingen aan te brengen. Na deze eerste 8 maanden zal de overeenkomst met 3 jaar worden verlengd.

Minister Tromp op werkbezoek

ORANJESTAD — Gevolmachtigde minister Ella Tromp is op Aruba aangekomen voor een werkbezoek dat tot en met 25 augustus zal duren. Zij zal in deze periode besprekingen voeren met overheidsfunctionarissen, de voorzitter van de Staten Felix Flanegien, de president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie mr J. Wijnholt en op 22 augustus met gouverneur Felipe Tromp en premier Nelson Oduber.

Opleiding tot officier politie niet in trek

ORANJESTAD — Vorig jaar was er slechts één Arubaanse kandidaat voor de opleiding tot politie-officier aan de opleidingsschool te Apeldoorn, terwijl dit jaar geen enkele kandidaat zich meldde. Aruba kan in principe maximaal 4 kandidaten per jaar naar Apeldoorn sturen.

Minister van justitie, mr Hendrik Croes, gaf gisteren te kennen dat de vereisten voor toelating tot de opleiding te Apeldoorn, de laatste tijd zwaarder zijn geworden. Op dit ogenblik zitten 8 Arubanen in Apeldoorn en de minister vreest dat in de toekomst er een overvloed zal zijn aan Arubaanse politieofficieren. Zijn gedachte is dan ook een regeling te treffen dat Arubaanse politieofficieren eerst in Nederland voor een tijdje aan de slag gaan.

ORANJESTAD — Onderopzichter 1ste klasse, Damaso Boekhoudt (2de van links) werd bij Publieke Werken gehuldigd omdat hij 25 jaar in overheidsdienst was. Hij werd in het bijzijn van zijn echtgenote en zijn direkte chef G. Rasmijn, toegesproken door de directeur Publieke Werken, ing H. Figaroa, die op de foto de gebruikelijke enveloppe met inhoud overhandigt.

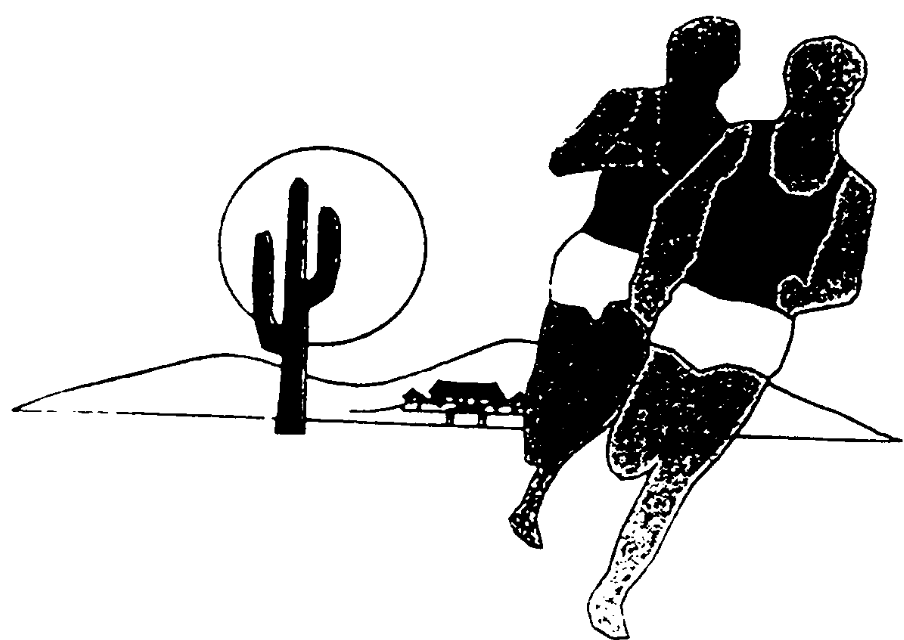
Zilveren jubileum overheid

Herfinanciering woningbouw attractief voor investeerders

ORANJESTAD — Minister van Volkshuisvesting, Pedro Kelly, is een systeem aan het evalueren voor her-financiering van een deel van het huidig pakket van de Stichting Volkshuisvesting, de FCCA.

Hij gaat aan zijn ministerraad en de Nederlandse regering, die tot nu toe de woningbouw bij FCCA financiert, voorstellen om een bedrag van 25 miljoen florin voor deze herfinanciering te gebruiken. Aan institutionele beleggers zal dan gevraagd worden dit bedrag te herfinancieren. Zo'n pakket — aldus de bewindsman — kan attractief blijken voor de investeerders.

Mocht deze herfinanciering een feit worden, dan kan het bedrag dat bespaard is voor het meerjarenplan zoveel mogelijk gebruikt worden voor financiering van huurwoningen. Op die manier kan het aantal woningen op Aruba opgevoerd worden, aldus minister Kelly.

Roadrunners: 10 jaar sport en gezelligheid

Masha Masha Pabien

HET IS VIJF UUR op de zondagochtend. Een tijd waarop zelfs brave kerkgangers er nog niet over peinzen hun bed uit te komen om zich voor te bereiden op de eerste mis. In een halfverlichte straat ergens in een Curaçaose buitenwijk staat een groepje mannen en vrouwen gekleed in sporttenue te sjouwen met hoge aluminium trappen en andere attributen, terwijl kinderen meterslange stukken touw aan ijzeren paaltjes rijgen. Dit Breugheliaanse tafereel herhaalt zich iedere maand, wanneer de Road Runners Club Korsou een hardloop wedstrijd of een 'Kareda di Grasia' organiseert.

Dat laatste betekent in goed Nederlands een 'fun run', maar om de lol ervan in te zien moet je het zelf gedaan hebben. Want wie haalt het in zijn hoofd om notabene op zondagmorgen, voor de eerste zonnestralen doorbreken, in korte broek en T-shirt te gaan rennen als een gek? En wie lust er om zeven uur 's morgens al een kop warme soep afgewisseld met een koud biertje? Zeker zo'n 200 mannen en vrouwen van alle leeftijden, want dat is het gemiddelde aantal deelnemers aan de evenementen die de Road Runners Club Curaçao nu al tien jaar lang maandelijks en met succes organiseert.

Het begon met de 'Schottegatloop', een hardloop wedstrijd georganiseerd door een aantal enthousiaste docenten van het Peter Stuyvesant College, die inmiddels een jaarlijkse traditie is geworden. Elk jaar op Vaderdag rennen, joggen, wandelen en strompelen zo'n vierhonderd personen over de finish in het Rifstadion, na 17-km te hebben afgelegd van Pietermaai Smal naar hartje Otrobanda.

SCHOTTEGATLOOP

Het initiatief hiertoe werd genomen door Marcel van Henneigen, gymleraar van het PSC die een aantal jaren zowat in z'n eentje de sponsors bij elkaar zocht, lootjes verkocht, Rode Kruis en politie regelde voor de begeleiding en aan de finish met de hand stond te 'timen' om vervolgens de prijzen aan winnaars uit te reiken.

Toen het echt niet meer ging, benaderde hij een aantal enthousiaste lopers en sportliefhebbers, en zo werd in 1981 door Van Henneigen met zijn collega's Henri Lauffer en Robby Griffith, dokter Mike Snijder, de mediamensen Norbert Hendrikse en Orlando Cuales en leraar Ronald Claes, de Road Runners Club Korsou opgericht. De vijf eerstgenoemden vormden tevens het eerste dagelijks bestuur.

De bedoeling was om naast de Schottegatloop meerdere keren per jaar hardloopevenementen te organiseren, of zoals het in de statuten heet: de hardloopsport te bevorderen in de breedste zin van het woord. En dat hebben de Roadrunners in de afgelopen tien jaar zeker bereikt. Vanaf het prille begin werd een jaarlijkse racekalender afgewerkt met wedstrijden over diverse afstanden van 5-km tot en met een halve marathon van 21 kilometer. Parcoursen werden uitgezet op diverse delen van het eiland, om op die manier brede bekendheid te geven aan de evenementen. Op scholen werd reclame gemaakt om jongeren aan te trekken en de geregelde 'Kareda's di Grasia' bleken hun doel te bereiken: ook mensen die nooit gedacht hadden 5-km te kunnen joggen aan het hardlopen te zetten.

De Roadrunners werken bij hun wedstrijden met leeftijdscategorieën waarbij er per categorie drie prijzen te winnen zijn. Zo kunnen de allerjongsten onder elkaar wedijveren en hoeven de 'oudjes' (er zijn lopers bij van boven de 60 die vlot een 10-km race of een halve marathon afwerken) niet de strijd aan te binden met de razendsnelle jongens van de B- en C-categorie (van 20-40 jaar).

Verder wordt ervoor gezorgd dat alle deelnemers een gratis T-shirt en herinneringslintje of medaille krijgen; van frisdrank en de niet weg te denken soep worden voorzien na afloop van de race, en onderweg langs de nodige waterposten komen en bij problemen vakkundig worden opgevangen.

Om dit allemaal te kunnen bereiken, heeft de Road Runners Club gelukkig al die jaren kunnen rekenen op de welwillende medewerking van een groot aantal sponsors, van het Rode Kruis Curaçao en van de Verkeersafdeling van de politie.

Het resultaat is geweest dat aan honderden mensen een vorm van sportieve en gezonde recreatie wordt aangeboden, waar ze dagelijks plezier aan beleven.

Bovendien zijn er een aantal talenten ontdekt op het gebied van het lange afstandslopen, zoals b.v. Amadeo Kemper, die de naam van Curaçao hoog houden bij internationale evenementen.

Trouwens er is elk jaar wel een groepje Roadrunners uit Curaçao present bij belangrijke marathons zoals die in New York, Miami, Boston en Rotterdam. Ze kunnen daar weliswaar niet meedraaien met de top, maar zorgen er wel voor dat de naam van Curaçao op sportgebied internationale bekendheid krijgt. En de deelnemers uit de 'koude landen' steken hun bewondering niet onder stoelen of banken voor de Curaçaose marathonlopers die bij hun training afstanden van 30-km en meer moeten afleggen bij een temperatuur van gemiddeld 28 graden Celsius!

Maar echte Roadrunners draaien daar hun hand niet voor om. Hardlopen is hun lust en hun leven. Als het kan elke dag even de loopschoenen, sportbroek en truitje aan en een paar kilometertjes afleggen. En als ze er — zoals de meesten — echt aan verslaafd zijn, voelen ze zich rot als het een keertje niet kan. Ze zorgen ervoor in conditie te blijven. Eten en drinken verstandig, roken uiteraard niet en gaan niet te laat naar bed. Ze lezen in vakbladen en boeken over de loopsport, trainingsmethoden en behandeling van blessures en wisselen onder elkaar informatie uit.

En ze zijn één grote familie geworden die minstens een keer per maand bij elkaar komt, gespannen aan de start staat om daarna met elkaar de sportieve strijd aan te binden en na afloop zonder onderscheid van rang of stand onder genot van een biertje of frisdrank over de ervaringen te vertellen.

VRIENDSCHAP

Er worden daarbij vriendschappen voor het leven gesloten. Wat ook de bedoeling is van de Road Runners Club Korsou: niet op de eerste plaats topprestatie leveren en records vestigen, maar aan zoveel mogelijk mannen, vrouwen en kinderen de gelegenheid geven aan sport te doen en door middel van die sport anderen te leren kennen.

Op zondag 18 augustus vieren de Roadrunners hun tienjarig bestaan. Uiteraard met een 'Kareda di Grasia' (ditmaal over 2 verschillende korte afstanden) gevolgd door een 'receptie in sportkledij' in het Landhuis Brievengat. De sportredaktie van de Amigoe wenst ze nog heel veel succesvolle jaren en vooral veel plezier met joggen.

Hard lopen je lust en je leven

Waterpolo-finale voor Keman

Toch top-prestatie op Pan-Am Spelen

WILLEMSTAD - Hebben bij de sporters de Nederlandse Antillen op de Pan-Amerikaanse Spelen niet zo best gescoord, de naam van de Nederlandse Antillen is bij de officials in ieder geval erg hoog geëindigd.

De Curaçaose waterpolo-scheidsrechter Wim Keman viel tijdens de finale van de strijd om de gouden medaille waterpolo de eer te beurt deze finale te mogen fluiten.

Samen met de Spanjaard Eugenio Asencio leidde hij, onder het toeziend oog van Fidel Castro op de tribune, het duel tussen Cuba en de Verenigde Staten. Zijn optreden in Havana dankt hij aan een uitnodiging van de organisatie van de Spelen op voordracht van de Pan-Amerikaanse waterpolocommissie.

Asencio is een autoriteit als scheidsrechter in het waterpolo-gebeuren. Vanaf 1969 leidt hij al allerlei wedstrijden op het hoogste niveau. Om er een paar te noemen: de finale tijdens de Olympische Spelen in Seoul, de finale van het wereldkampioenschap in januari in Perth en nu weer de finale van de Pan-Amerikaanse Spelen.

Wim Keman, als waterpoloër van het Nederlands zevental nog door Asencio gefloten, gaat eind augustus naar Los Angeles om daar zijn laatste grote toernooi van dit jaar te fluiten. Daar wordt van 31 augustus tot en met 8 september het jeugdwereldkampioenschap georganiseerd.

Ook stier wint wel eens!

MADRID - De stier wint ook wel eens.

Dat ondervond Juan Ramos bij zijn eerste optreden als stierenvechter. Ramos probeerde op het allerlaatste moment de horens van de stier nog van zich af te houden. Zijn rechterhand werd echter bij deze poging geraakt.

Hij ligt nu met onder andere een ernstige blessure aan zijn hand in het Madrileense hospitaal. Hij is echter buiten levensgevaar.

Verkocht aan het Britse Brighton

Feyenoord eindelijk Mark Farrington kwijt

ROTTERDAM - Feyenoord heeft zich eindelijk van de Britse aanvaller Mark Farrington kunnen ontdoen.

De Rotterdamse club bereikte overeenstemming met Brighton over de vergoedingssom, waarover technisch directeur Wim Jansen geen mededelingen wenste te doen.

De Engelse club uit de tweede divisie heeft de 26-jarige spits een aanbieding voor drie jaar gedaan. "Over enkele details moeten we nog onderhandelen", aldus een opgeluchte Farrington, die enkele maanden geleden al een week op proef was in Brighton.

"Ik verwacht volgende week mijn debuut te maken. Ik ben blij, dat ik weer aan de slag kan. Met de huidige situatie was niemand gebaat."

Farrington moet bij zijn nieuwe werkgever de opvolger worden van Mike Small, die eerder deze week voor anderhalf miljoen gulden aan West Ham United werd verkocht. De voormalige topschutter van Willem II en Fortuna werd vorig seizoen tijdens de winterstop aan de selectie van Feyenoord toegevoegd, maar slaagde er niet in een basisplaats af te dwingen.

Farrington stond in de Kuip al enige tijd op de transferlijst, waarop ook Griga, Plomp en Keur voorkomen.

Gachot in het cachot

LONDEN - De Belgische Formule 1-coureur Bertrand Gachot verdwijnt anderhalf jaar uit beeld.

De 28-jarige rijder uit de Britse stal Jordan werd in Londen veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar, waarvan zes maanden voorwaardelijk. De rechter achtte Gachot schuldig aan een poging tot zware mishandeling.

In december vorig jaar had de Belg een aanrijding met een Engelse taxichauffeur, die hij tijdens de daaropvolgende heftige woordenwisseling met zenuwgas in het gezicht spoot. "Ik wilde me slechts verdedigen", sprak Gachot bij de rechtzitting. "Ik was bang, dat hij me zou neerslaan."

De rechter was niet onder de indruk van de verklaring van de verdachte. "Alleen al het bezit van zenuwgas is een zwaar vergrijp", vonniste hij. "Als iemand dan ook nog mensen gaat besproeien, is hij een geweldpleger en hoort in de gevangenis."

Gachot dient het slachtoffer een schadevergoeding van 1700 gulden te betalen en moet tevens opdraaien voor de proceskosten. De coureur was evenals zijn advocaat en zijn werkgever verbijsterd over de zware strafmaat. Het trio overweegt hoger beroep aan te tekenen.

Afgebroken partij uitgespeeld

Short behoudt punt voorsprong op Gelfand

BRUSSEL - Short heeft zijn voorsprong in de schaaktweekamp tegen Gelfand behouden.

De afgebroken partij uit de vierde ronde van de kwartfinales van de kandidatenmatches eindigde in Brussel in remise. Na vier partijen staat de Engelsman een punt voor (2 1/2 - 1 1/2).

Het was de eerste remise tussen beide grootmeesters in zeven duels. Van de voorgaande zes had Short er vier gewonnen en Gelfand twee. De grootmeester uit Minsk probeerde vrijdag in het eindspel van toren en loper tegen twee lopers lang een doorbaak te forceren.

Pas op de 91e zet zag hij het nutteloze van zijn pogingen in en berustte hij in de deling van het punt.

STANDEN

Uitslagen kwartfinales kandidatentoernooi, tweekampen over acht partijen:

Afgebroken partijen. Vierde ronde:

Gelfand (Sov) - Short (Eng) 1/2 - 1/2, stand: 1 1/2 - 2 1/2.

Overige standen na vier ronden:

Karpov (Sov) - Anand (Ind) 2 1/2 - 1 1/2,

Timman (Ned) - Kortsjnoi (Zwi) 3-1,

Ivantsjoek (Sov) - Joesoepov (Sov) 2-2.

Bridge-uitslagen Asiento en Baranca

WILLEMSTAD - Op dinsdag en woensdag werd door respectievelijk Asiento en Baranca weer een kaartje gelegd.

Op dinsdag het echtpaar Hellenberg Hubar en op woensdag de dames Van de Net / Den Dulk het best.

De uitslagen bij Asiento zijn:

1. Echtpaar Hellenberg Hubar: 71,67%; 2. Ds. Van Silfhout / Wilgenhof: 61,81%; 3. Mw. Geenen / Hr. Brown: 60,07%; 4. Ds. Van Beek /Blankvoort: 57,64%; 5. Hn. Engelmann -/ Kruisheer: 57,50%; 6. Mw. Valkenberg /Hr. Roerhorst: 54,51%; 7. Ds. Berend / Roose: 53,33%; 8. Ds. Saladin / De Vries: 50,35%.

Die van Baranca:

1. Ds. Van de Net / Den Dulk: 70,83%; 2. Mw. De Vries / Hr. Blufpand: 61,34%; 3. Hn. Pais / De Vries: 61,11%; 4. Mw. Bustraan / Hr. Kruisheer: 57,41%; 5. Echtpaar Bergsma en Hn. Saladin / Moenir Alam: 56,945; 7. Ds. B. Fontilus /Leerentveld en Mw. Geenen / Hr. Brown: 54,86%; 9. Ds. Nijdam / Saladin: 53,47%; 10. Ds. Van Beek / Blankenvoort: 51,62%.

ITF beslist: Geen Spelen voor Seles

LONDEN - Monica Seles is uitgesloten van het tennistoernooi bij de Olympische Spelen van volgend jaar in Barcelona.

De internationale tennis federatie heeft de zeventienjarige nummer een van de wereldranglijst meegedeeld dat zij niet zal mogen deelnemen omdat zij zich drie weken geleden had teruggetrokken van het toernooi om de Federatiebeker in Nottingham.

De ITF stelde dat de late afzegging van Seles onvoldoende ondersteund werd door medische verklaringen. De Joegoslavische tennisbond werd een boete van 4000 gulden opgelegd wegens de afschrijving van Seles, iets meer dan een etmaal voor de wedstrijden begonnen.

De Joegoslavische speelster, die zich ook op het laatste moment voor Wimbledon had teruggetrokken, speelde een dag nadat zij meldde zich terug te trekken voor de strijd om de Federatiebeker een demonstratietoernooi in de Verenigde Staten. De organisatie van tennisspeelsters legde haar daarvoor een boete op van 40.000 gulden.

* * * * *

BOKSEN / MARBELLA - De Mexicaan Marcus Villasana heeft zijn wereldtitel boksen in het vedergewicht in Marbella behouden. Villanasa won op punten van Ricardo Cepeda uit Puerto Rico. Het gevecht was vastgesteld op twaalf ronden.

* * * * *

ATLETIEK / WENEN - De Oostenrijker Klaus Bodenmuller, tweede bij het kogelstoten in de strijd om de wereldtitels indoor-atletiek in maart in Sevilla, heeft zijn afgemeld voor het WK in Tokyo. Bodenmuller zegde af omdat hij zich niet in vorm voelt.

Stephen Edberg in kwartfinales uitgeschakeld

Krajicek zorgt voor sensatie in New Haven

NEW HAVEN - Richard Krajicek baant zich in de Verenigde Staten een weg naar de beste twintig tennisspelers ter wereld. De man die in een jaar honderd plaatsen op de wereldranglijst steeg, bereikte de laatste acht van een toernooi in New Haven.

Tien dagen voor aanvang van de open Amerikaanse titelstrijd op Flushing Meadow in New York gaf de Hagenaar zijn geweldige progressie gestalte door een aansprekende overwinning op Stefan Edberg.

Het was de eerste keer in zijn loopbaan, dat Krajicek een speler uit de top-tien versloeg. Alleen in de eerste set (6-4) was de Zweed in staat de "normale" verhoudingen te handhaven. Daarna heerste de 21-jarige Krajicek, wiens service bij zijn tegenstander bewondering afdwong: 6-3, 6-3.

Edberg mist de vorm van vorig jaar toen hij in de aanloop naar "Flushing Meadow" 21 achtereenvolgende partijen won. Vorige week werd de Zweed in de kwartfinale in Cincinnati gestopt door de Amerikaan Pete Sampras, in 1990 winnaar van het US Open. In Los Angeles was Brad Gilbert, een andere Amerikaan hem de baas.

Edberg bevestigde niet in zijn "normale", laat staan goede doen te zijn. "Ik was er niet erg bij. Gewoonlijk mis ik nooit zo veel." Door zijn overwinning komt Krajicek langzaam los van de overige drie Nederlandse tennissers, met wie hij om de positie van kopman van het Nederlandse tennis vecht.

Twee anderen, Paul Haarhuis, en Jan Siemerink werden in New Haven, waar het prijzengeld twee miljoen gulden bedraagt, uitgeschakeld. Op de baan in de Amerikaanse staat Connecticut capituleerde Haarhuis voor de als negende geplaatste Amerikaan Derrick Rostagno (3-6, 5-7) en moest Siemerink buigen voor de Joegoslaaf Goran Ivanisevic (2-6, 4-6).

Krajicek werd in april na Mark Koevermans de tweede Nederlander van zijn generatie, die een ATP-toernooi (Hong Kong) op zijn naam schreef. Enige maanden daarvoor bereikte hij de vierde ronde van de Open australische kampioenschappen. Op dat moment was hij net toegetreden tot de mondiale top-honderd.

De Nederlandse kampioen, bij laatste publicatie nummer 34 op de wereldranglijst, overdonderde Edberg met zijn krachtige service. "Die returns deugden niet", was het commentaar van Krajicek, die als vijftiende was geplaatst. "Hij miste nog al wat backhands op mijn tweede service. Door die zwakke returns bleef ik aardig in de wedstrijd."

De tweede verrassing in New Haven kwam op naam van de Zwitser Marc Rosset, die de Tsjechoslowaak Ivan Lendl in twee sets uitschakelde: 6-4, 6-4.

Een dag later werd Krajicek door Derrek Rostagno uitgeschakeld.

Te grote interne verdeeldheid

Zuid-Afrika niet naar WK atletiek

TOKYO - Zuid-Afrika zal niet deelnemen aan het derde toernooi om de wereldtitels atletiek, dat volgende week zaterdag in Tokyo begint. Woensdag verstreek in de Japanse hoofdstad het tijdstip waarop Zuid-Afrika officieel moest hebben geantwoord op de uitnodiging van de internationale amateur atletiek federatie (IAAF).

"Tot onze grote spijt kunnen wij de uitnodiging niet aanvaarden", aldus Joe Stutzen, een lid van het bestuur van de onlangs opgerichte Zuidafrikaanse amateur atletiek associatie (SAAAA). "Men kan echter wel zeggen dat wij in onze bond op het punt staan de eenheid te bereiken."

De laatste weken is in Zuid-Afrika intern grote verdeeldheid ontstaan over deelneming van Zuid-Afrika in Tokyo. Primo Nebiolo, de voorzitter van de IAAF heeft wel gezegd dat Zuid-Afrika nu waarschijnlijk tot 1993 moet wachten op een terugkeer in de schoot van de IAAF. In de wereldbond zijn echter ook stemmen opgegaan, die een verdere uitsluiting ongewenst achten.

De Zuidafrikaanse atleten zullen drie vertegenwoordigers, de marathonlopers Bruce Fordyce en Banile Sindani alsmede de hoogspringer Christo Vrey, naar Tokyo sturen om hun belangen bij het tweejaarlijkse congres van de IAAF te behartigen. De Zuidafrikaanse bond zal ook in de Japanse hoofdstad vertegenwoordigd zijn.

Van eerste naar derde

Twee divisies gedegradeerd

ANTWERPEN - Het bestuur van de Belgische voetbalbond heeft beslist dat Beerschot in het nieuwe seizoen zal uitkomen in de derde klasse.

De Antwerpse club degradeerde in het vorige voetbaljaar van de eerste naar de tweede klasse.

De straf, waar geen beroep tegen mogelijk is, werd uitgesproken omdat de club op verschillende manieren de bondsreglementen heeft overtreden.

Dit gebeurde vooral op het financiële vlak, mede door het instellen van een investeringsclub, die de spelers voor minder geld van Beerschot kocht dan zij werden doorverkocht.

Bovendien heeft Beerschot de pensioengelden voor zijn spelers niet afgedragen.

Zondag 25 augustus:

ACC organiseert weer autorally

WILLEMSTAD - De liefhebbers van het rallyrijden zijn weer aan de beurt.

De automobiel Club Curaçao organiseert op zondag 25 augustus een autorally. Deze is uitgezet door de heer Kleinveld.

De start is om 08.00 uur bij het clubhuis van de ACC en tweeëneenhalf uur later hoopt men dat iedereen weer finisht.

Er wordt gereden in een wedstrijd- en een toerklasse. Het inschrijfgeld voor leden bedraagt vijf gulden. Niet-leden betalen zeven gulden vijftig. Dit alles per persoon.

Het inschrijven voor deze rally kan alleen op woensdagavond 21 augustus gebeuren tussen 20.00 en 22.00 uur in het clubhuis van de ACC te Parera.

Erfpachtovereenkomst aanpassen

Onverwachte hulp voor Ajax bij stadion-plan

AMSTERDAM - De raad van commissarissen van het Olympisch stadion heeft in zijn strijd tegen de slooppplannen hulp uit onverwachte hoek gekregen.

Het hoofdstedelijk grondbedrijf heeft het stadion onlangs een schrijven gestuurd, waarin de mogelijkheid werd geopperd de bestaande erfpachtovereenkomst aan te passen. De gemeenteraad had besloten de erfpachtvoorwaarden te moderniseren en het grondbedrijf opdracht gegeven alle pachters daarvan op de hoogte te stellen.

Het Olympisch stadion reageerde onmiddellijk, de Deelraad-zuid overigens was even prompt met zijn afwijzende reactie. Zonder motivering overigens. Oud-Heineken- en stadion-topman Piet Kranenberg noemde de brief van het grondbedrijf slechts een van de handvatten die de raad van commissarissen zal aanvatten om Ajax ook in de komende jaren een ruime uitwijk-accommodatie te bieden.

"De voorzieningen die wij, in ieder geval tot maart zullen moeten treffen, waarbij het afbreken van de lichtmasten, vergen 100.000 gulden. Voor een verlenging tot 1996 is 2,2 miljoen nodig, dat hebben wij zwart op wit. De 270.000 gulden, voor de omzetting van de tijdelijke erfpacht-overeenkomst in een definitieve, is uiteraard beschikbaar. Een hogere erfpachtcanon dan de 5000 gulden, die wij nu jaarlijks betalen, vormt geen enkel probleem."

"In alle overwegingen over een passende accommodatie voor Ajax is het eventuele nieuwe stadion in zuid-oost nog steeds de minst zekere factor. De gemeenteraad heeft 200 miljoen als hoogst aanvaardbare bouwprijs vastgesteld. Volgens mijn informatie ligt de begroting op dit moment op 202 miljoen, maar naar mijn weten zijn de aanpassingen aan de infrastructuur, daarin niet opgenomen. En ook dat is een zaak van talrijke miljoenen."

* * * * *

SOFTBAL / DEN HAAG - Theo Vleeshhouwer heeft zijn functies als voorzitter van de Europese softballfederatie en als vice-voorzitter van de internationale organisatie neergelegd. Vleeshhouwer zegt te zijn opgestapt omdat het bondsbestuur van de Nederlandse bond onvoldoende vertrouwen in zijn functioneren toonde.

Trevor Steven

MARSEILLE - De Engelse middenvelder Trevor Steven heeft een contract voor drie seizoenen getekend bij Olympique Marseille.

Met de overgang van de 27-jarige international van Glasgow Rangers is een bedrag van 16,5 miljoen gulden gemoeid, een record in het Schotse voetbal.

Marseille had drie weken geleden al overeenstemming bereikt met Steven over een driejarig contract. In verband met een meningsverschil tussen beide clubs over de manier van betalen van de vergoedingssom, deed Marseille een aanbod, dat de Schotse landskampioen volgens manager Walter Smith onmogelijk kon afslaan.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur dinsdag- en donderdagmorgen gesloten

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

VOLIBOL
(NaVoBo en C.S.F.)
20.00 uur Fem. Sup. Green Socks vs Watakeli; 20.00 uur Mask. Sup. Birds Olympia vs Stakamahakchie Angela

ZONDAG
ATLETIEK
(RRCK)
18.00 uur start + finish 2.3+4.3 km Jubileumloop bij Landhuis Brievengat.

* * * * * * * * * *

Nieuw bestuur gekozen

Quota club doneert 12 duizend gulden

WILLEMSTAD — De Curaçao Quota Club kan terugkijken op een succesvol verenigingsjaar, dat op 9 augustus j.l. werd afgesloten met de installatie van een nieuw bestuur. Het nieuwe bestuur is als volgt samengesteld: Voorzitter: Yvonne Piqué, vice voorzitter: Reina Joe, penningmeester: Marie Anne v.d. Marck, secretaris: Ludwina Rodriguez, past president: Niovis Winklaar, director: Carolien Serlie en director: Lorna Elenburg.

Bij de bestuurswisseling werden donaties verricht voor een bedrag van fl.10.198,– aan enige sociale instellingen en publieke instituten zoals: de stichting Zorg voor geestelijke gehandicapten; de skol (voor doven) Myrna Dovale; de stichting Wijkverpleging Banda'Bou; het kindermiddagverblijf Sentro Karibe van de Anglican Parish Community Foundation; de Openbare Bibliotheek; de Dierenbescherming.

In de maand mei heeft de Quota Club een seminar georganiseerd over 'Doofheid door ouderdom' voor een bedrag van f.2.200,-. In totaal heeft de Quota Club dus in het verenigingsjaar 1990 - 1991 een bedrag van f.12.398,- gedoneerd aan de gemeenschap.

Ook internationaal heeft de Curaçao Quota Club van zich laten horen. Eerder in het jaar werd de Club onderscheiden door het 27ste District van Quota International, vanwege het hoogst aantal nieuwe leden gedurende de periode van een jaar. En tijdens de 70ste jaarlijkse Conventie in Ottawa, waar de Quota Club werd vertegenwoordigd door haar voorzitter Niovis Winklaar, werden twee Fundraising activiteiten van de Club onderscheiden, terwijl speciale melding werd gemaakt van het georganiseerde seminar over Doofheid en Ouderdom en de uitgifte van het boekwerkje 'Kon ta solisitá'.

***

Het automatiseringsbedrijf INFOTHEEK heeft onderhands 129.752 aandelen geplaatst tegen een koers die "ruim boven de huidige beurskoers ligt". De onderhandse emissie is bedoeld ter nabetaling van het in januari 1990 overgenomen Magister Computer. Gezien de goede gang van zaken bij de nieuwe PC-dochter verwacht Infotheek dat in 1992 een laatste betaling voor Magister moet worden verricht, al dan niet in aandelen of contanten.

Op de foto: het nieuwe bestuur.

INGEZONDEN

Sollicitatie-fatsoen

DE BENOEMING van de heer Kleinmoedig als directeur van de Pedagogische Academie heeft nogal wat beroering en ongenoegens veroorzaakt. Vooral de adjunct-directeur Do Rego stopt zijn ongenoegens en teleurstelling niet onder stoelen of banken en heeft zoals ik uit de berichten begrijp ook zijn functie als adjunct-directeur neergelegd. Uit oogpunt van sollicitatie-ethiek is al het gekrakeel rondom de selectie en benoeming van Kleinmoedig geheel, maar dan ook geheel ongepast.

Als Do Rego meende dat hij de aangewezen kandidaat voor benoeming was had hij vóór dat er een open sollicitatieprocedure was opgestart en voor plaatsing van advertenties moeten protesteren. En dit geldt ook voor degenen die zich achter Do Rego stellen. En als het bevoegd gezag ondanks deze protesten toch haar gang ging zou 'harder' geprotesteerd moeten worden. Als dat ook niet hielp zou Do Rego op dat moment zijn conclusies moeten trekken, maar niet meedoen met de open-sollicitatieprocedure en achteraf stampei maken als hij wordt gepasseerd. Het zou je reinste poppenkast zijn geweest als bij voorbaat vaststond dat de adjunct-directeur benoemd zou worden.

In een open-sollicitatie, waarbij iedereen, die aan de eisen denkt te voldoen, uitgenodigd wordt te solliciteren is het incorrect als men al vóór plaatsing van een advertentie weet wie benoemd zal worden. Het is niet ethisch degenen die de moeite nemen te solliciteren zo te behandelen, nog daargelaten het feit dat het geld- en energie verspilling is. Ook Do Rego had door het bestuur correcter behandeld kunnen worden, door b.v. eerst de gelegenheid te krijgen intern te mogen solliciteren. Dit betekent dat er in het geval van 'interne' sollicitanten eerst onder deze kandidaten een procedure zou moeten plaatsvinden. En wanneer er geen keuze wordt gemaakt, dan vervolgens een externe sollicitatie-procedure opstarten.

Het mag Kleinmoedig niet kwalijk worden genomen dat hij net als vele anderen heeft gereageerd op een advertentie en dat hij uit de open-sollicitatie is geselecteerd en benoemd. Hij mag daarom ook niet geboycot worden door wie dan ook in de P.A.-organisatie, omdat niet hij te verwijten is dat de zaken zo gelopen zijn. Men zou hooguit het bestuur als bevoegd gezag moeten aanspreken, maar ook weer niet achteraf, maar op het moment dat men zijn krant opsloeg en de sollicitatie- oproep zag. Achteraf bekvechten houdt in dat men de rechten van de sollicitant niet serieus neemt en voorstander is van sollicitatie gesjoemel. Een houding die niet waardig is aan mensen, die een zeer belangrijke taak hebben om jongeren op te leiden die op hun beurt weer een belangrijke opvoedende taak hebben in onze samenleving.

IWAN WILLEMS,
Curaçao.

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
CENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8808.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Caromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

Eerste priesterwijding

KRALENDIJK — *Afgelopen donderdag werd in de parochiekerk van Kralendijk de Poolse diaken Andres Masowiec door de Antilliaanse bisschop Mgr. Wim Ellis tot priester gewijd. Pater Masowiec volgde het seminarie in Santo Domingo en verbleef al weer enkele maanden op Bonaire, waar hij zijn Poolse collega pastoor Daniel Szpliza assisteerde in de St. Bernarduskerk.*

Vele genodigden onder wie leden van het Bonaireaanse Bestuurscollege en gezaghebber mr George Soliana woonden de wijding van Andres Masowiec bij. Het is de eerste maal dat op Bonaire een priesterwijding heeft plaatsgevonden. Naar de Amigoe uit betrouwbare bron heeft vernomen, zal pater Masowiec te werk gesteld worden in de parochie van Antriol.

Op de foto de wijdeling geknield voor de bisschop en op de tweede foto in de karakteristieke houding, liggend op de grond alvorens de wijding te ontvangen.

Laatste zuster vertrokken

Zusterhuis geschonken aan Stichting Bejaardenzorg

KRALENDIJK — Het Bonaireaanse zusterklooster staat momenteel leeg. Het vertrek van de beide zusters Melenia en Lucille naar hun geboorteland Nederland, leidde ook tot vertrek van de overgebleven Antilliaanse zusters die een kleinere behuizing betrokken. In feite was er nog slechts zuster Virginia Bernabela die gebruik maakte van het zusterhuis. Ook zij heeft nu besloten om 'kleiner' te gaan wonen.

Al enkele jaren geleden hadden de zusters laten weten, dat het zusterhuis niet voor verkoop beschikbaar zou zijn, maar geschonken zou worden aan een stichting. In principe is dat de Stichting Bejaardenzorg geworden, waar twee van de drie religieuzen van de Orde van de zusters van Rozendaal nog werken.

De orde kwam al vroeg naar Bonaire. In oktober 1855 arriveerden de eerste zusters die ook verantwoordelijk waren voor het eerste onderwijs dat werd gegeven. Later werd dat uitgebreid met de ziekenzorg, die echter voornamelijk bestond uit wijkverpleging. Er was namelijk geen gast- of ziekenhuis op Bonaire. Pas in 1922 werd toegestaan dat er een soort van ziekenhuis gebouwd zou worden en de eerste twee zusters die als ziekenverpleegsters op Bonaire kwamen werken waren de Roosendaalse soeurs Serafina en Bernarda.

De toenmalige monseigneur Vuylsteke kocht op Bonaire een flink huis dat op 12 februari 1922 als ziekenhuis werd ingewijd. Het 'hospital San Francisco' was een feit. In 1924 besloot de bisschop om het ziekenhuis van het Vicariaat over te dragen aan de Congregatie van Roosendaal. Noodzaak was echter wel dat er een klooster gebouwd zou worden voor de zusters. Frater Radulphus op Curaçao werd gevraagd de tekening te maken en de eerste steenlegging voor het zusterhuis vond plaats op 20 april 1925. Op 12 januari 1926 werd het kloostertje ingewijd. Van nu af aan was het Gesticht een kleine kloostergemeente op zichzelf geworden.

Nu is dus het bijna 66 jaar oude gebouw aan de Stichting Ziekenverpleging en Bejaardenzorg geschonken, die er ongetwijfeld een goed gebruik van zullen maken. Het zusterhuis grenst, zoals bekend aan de St. Bernardusschool.

Reorganisatie hakt er in

Waarnemend directeur TCB op staande voet ontslagen

KRALENDIJK — In een als urgent uitgeschreven persconferentie werden vrijdag in de late namiddag de perikelen rond de oprichting van de Tourism Corporation Bonaire (TCB) met het mes op tafel besproken. De pers wilde zich ditmaal eens niet met een kluitje in het riet laten sturen door gedeputeerde Ramoncito Booi en de om de hete brei heen draaiende directeur George Curiel M.A. van het Caribbean Development Center (CDC). Ook het slachtoffer in een onverkwikkelijke zaak is bekend. Het is de van zijn functie als waarnemend directeur van Bonaireaanse toeristenbureau ontheven Pedro Nicolaas 'Niki' Tromp.

De persconferentie zou eigenlijk maandagmiddag plaatsvinden. De leden van de persmedia werden echter te elfder ure opgebeld dat de bijeenkomst met het voltallige Bestuurscollege — onder wie dus ook gezaghebber mr George Soliana — nog vrijdagmiddag zou plaatsvinden. Zelfs minister Rudi Ellis, ex-gedeputeerde van Toerisme en hoofd van het Bonaireaanse toeristenbureau was er.

Zijn bijdrage bestond overigens uit het rectificeren van de woorden van CDC-directeur George Curiel op vragen van de beide Nederlandstalige kranten. Maar wel een duidelijke bijdrage. Er waren legio punten af te handelen in d:' eerste contact met de pers — dat zoals gebruikelijk de eerste van de regelmatige serie zal worden — zoals de: Tourism Corporation Bonaire, de stand van zaken ten aanzien van de Staatkundige struktuur, de ontwikkelingen rond de haven, de Dag van Bonaire, het afgebroken huis van Lan Emerenciana en het terrein van de Akzo (Saltcompany).

In feite allemaal hamerstukken, want de twee uur durende persconferentie betrof vrijwel uitsluitend de oprichting van het nieuwe toeristenbureau.

Volgens gedeputeerde Ramoncito Booi een zaak die een ongewenste politieke draai heeft gekregen nu zoals bekend de Paboso zich daar over uitgelaten heeft. Booi zag overigens niet in waarom er zoveel drukte gemaakt moest worden. 'In 1987 besloot het Bestuurscollege dat het goed zou zijn dat er een meer professionele aanpak zou komen. Wij hebben waardering voor hetgeen tot nog toe door het huidige toeristenbureau is bereikt, maar wij zullen onze toeristische promotie veel uitgebreider moeten aanpakken. Een deel van onze plannen is, dat wij in een aantal jaren niet alleen de markt ontwikkeld hebben, maar tevens een goed produkt kunnen leveren', aldus Booi.

De gedeputeerde lichtte uitgebreid toe, waarom besloten is een nv op te richten. Een verklaring die de Amigoe al eerder publiceerde. Een moeilijke zaak noemde Booi de personeelssituatie en met name de waarnemend directeur Niki Tromp, die al 23 jaar zijn directe chef, de politicus Rudi Ellis vervangt en in binnen- en buitenland inmiddels het gezicht van Bonaire is. Tromp solliciteerde namelijk als managing-directeur en werd ook in de gehele sollicitatieprocedure opgenomen.

Toen bleek dat Tromp na het psychologisch onderzoek zijn sollicitatie wilde intrekken, bood gedeputeerde Ramoncito Booi hem de plaats aan van directeur marketing en derde in de hiërarchie. Booi: 'Daar had Tromp problemen mee. Maar ja we hebben nu eenmaal een directeur en onder hem een tak promotie en een tak produktie. Alles gaat nu eenmaal niet zoals het soms gepland is'. Booi doelde er op, dat Tromp onder geen beding tweede man zou worden op het nieuwe toeristenbureau. Over Rafael Statie was Booi al zeer kort: 'Hem is nimmer beloofd dat hij ee' functie zou krijgen in he TCB'.

PROCEDURE

Toen het bij de vragen de gedeputeerde wat warm onder de voeten werd, mocht de directeur van CDC George Curiel opdraven. Niet bepaald een succes, want niet eenmaal kon Curiel een bevredigend antwoord geven waarom in feite een door de EG betaalde adviseur in dienst van het CDC benoemd moest worden als directeur van de nv TCD.

Curiel: 'Dat moest wel, anders konden we de TCD niet oprichten. Elke nv moet een directeur hebben en aangezien we nog niet met de sollicitatieprocedure klaar zijn, moet Van der Veen als directeur werkzaam zijn. Dat vond hij niet ethisch tegenover de kandidaten die nog in de sollicitatiemolen zaten.

Bovendien leken hem dergelijke speculaties volkomen overbodig. Op dat moment vroeg minister en ex-gedeputeerde Ellis het woord en verklaarde, dat op het moment dat er een kandidaat is gevonden voor directeur van de TCB, Van der Veen zal moeten vertrekken. 'Dat is trouwens ook het geval als blijkt dat de aangetrokken nieuwe directeur zelfstandig kan werken. Dan kan Van der Veen zelfs over één jaar al vertrekken', aldus Rudi Ellis die er op attendeerde dat de door de EG betaalde consul dan geen verdere werkzaamheden bij de TCB behoeft te verrichten. Zoals bekend is de heer Van der Veen in dienst van het Caribbean Development Center en niet van het Eilandgebied.

Rayvah wordt stichting

KRALENDIJK — Het enkele jaren geleden opgerichte Rayvah Training Institute (RTI) zal met ingang van 1 september een stichting worden onder de naam Fundashon Enseñansa i Desaroyo (FED). Het commerciële onderwijsinstituut richt zich op basisschoolkinderen, maar ook op volwassenen.

De directrice van het Rayvah Institute zegt in haar communiqué dat een goede verstandhouding tussen ouders en de instituten waar hun kinderen les krijgen een noodzaak is voor succes. Zij zegt verder, dat ouders echter eveneens een verantwoordelijkheid dragen voor het slagen van hun kinderen.

Nu zal er een grote verandering komen, aangezien RTI zal gaan functioneren als stichting. Er worden verschillende cursussen gegeven voor leerlingen die de klassen 1 tot en met zes van de basisscholen volgen. Onder andere computer/rekenen, Nederlands en Engels van klas 3 tot en met 6. Ook is er een cursus die kinderen van de zesde klas opleidt voor de brugklas Havo. De lessen van de Stichting beginnen op 9 september.

'Er zijn mij beloften gedaan'

Niki Tromp slachtoffer privatisering Toerisme

KRALENDIJK — Na drieëntwintig jaar gefungeerd te hebben als waarnemend hoofd van het Bonaireaanse toeristenbureau en in het jaar dat hij voor de twintigste maal de Bonaireaanse Sailing Regatta zal organiseren, is Niki Tromp ontheven uit zijn functie in het toeristenbureau van Bonaire. De man voor wie gedeputeerde Ramoncito Booi veel waardering zegt te hebben. Het is evenwel tijdens de persconferentie niet tot uiting gekomen, waar die waardering voor een man die de beste jaren van zijn leven voor de zaak Bonaire heeft gegeven, dan schuilt.

In een persconferentie nà die van het Bestuurscollege kreeg Tromp de gelegenheid van Booi, ook zijn kant van de medaille te laten horen. Tromp liet niets aan duidelijkheid te wensen over. 'Gedeputeerde Booi heeft niet verteld wat hij moest vertellen. Van der Veen werd al in februari als algemeen directeur in dienst genomen. Een andere sollicitant met veel betere papieren dan Van der Veen was een zekere Rooy. Hij kon de functie om persoonlijke redenen niet aanvaarden. Vreemd is, dat echter Van der Veen als adviseur is aangetrokken'.

Met nadruk zegt Tromp dat in geen enkele advertentie ooit om een algemeen directeur is gevraagd. Tromp: 'Er werden sollicitanten opgeroepen voor de functie van managing-directeur en niet bijvoorbeeld voor counterpart voor Van der Veen. Behalve de directeur — waar ik mij voor teruggetrokken heb — was ik bereid de functie van directeur marketing aan te nemen. Daarover was een accoord en ook over het feit dat ik tweede man onder de directeur zou worden.

Dat betekent dus, aldus de logische gedachtegang van Tromp, dat toen bleek dat er nog geen directeur benoemd kon worden bij de oprichting, hij daarvoor in aanmerking had moeten komen. Hij was immers tweede man. Tromp: 'Zoals bekend wordt de directeur echter vervangen door iemand die in de raad van commissarissen aangewezen wordt. Ik ben dus — ondanks de beloften geen tweede man.

Voorafgaande aan de persconferentie riep gedeputeerde Booi mij bij zich. Daar werd mij in het bijzijn van de eilandsecretaris aangeboden dat ik derde man mocht zijn. Dat weigerde ik'. Een begrijpelijke weigering, maar met grote gevolgen. Tromp werd op staande voet uit zijn functie ontslagen en mag maandagochtend niet eens het toeristenbureau meer binnen. Hij moet zich melden bij gedeputeerde Ramoncito Booi om te horen, op welke afdeling hij geplaatst zal worden.

Naar de Amigoe begrepen heeft, zal Tromp overleggen met zijn advocaat, aangezien hem beloften zijn gedaan die ook bij anderen bekend zijn. 'Na vijfentwintig jaar ontheven van mijn functie op het toeristenbureau' zei een sterk geëmotioneerde Niki Tromp.

KRALENDIJK — De voorzitter van de eilandsraad mr George Soliana heeft voor dinsdag 20 augustus een vergadering van de raad uitgeschreven. In die vergadering worden slechts twee punten behandeld. Onderzoek naar de geloofsbrieven van Franklin Ponciano Piekeur als tussentijds inkomend lid van de eilandsraad en de wijziging van de taakstelling van de Raadscommissie Staatkundige Struktuur.

Piekeur stond bij de laatste verkiezingen voor de eilandsraad op de zevende plaats en behaalde 68 stemmen. Zij intrede in de raad is een gevolg van het vertrek van gedeputeerde/raadslid Rudi Ellis die onlangs beëdigd werd als minister van Ontwikkelingssamenwerking in de regering Liberia. De raadsvergadering begint om half negen 's morgens.

De consumentenprijzen in CANADA zijn in de twaalf maanden tot en met juli met 5,8 procent gestegen tegen een inflatie van 6,3 procent in het jaar tot eind juni. Het overschot op de Canadese handelsbalans is verminderd van 1,2 miljard Canadese dollar in mei tot 875 miljoen dollar (f 1,5 miljard) in juni.

KRALENDIJK — Vanmorgen is de Bonaireaanse Little League begonnen met een mini-competitie. Om 10.00 uur werd er op het terrein van Les Indians op Nikiboko een defilé georga- [...] een initia- [...]ela die met [...]esseerden [...]ieuw leven [...]ttle League op Bonaire [...]er heeft de aangemeld [...]nisatie van

HET WE

WEERSVERWACHTING [...] 12:00 uur:

Vanmiddag en vanavon[...] droog. In de komende [...] mogelijk tijdelijk zwaar [...] regen- of onweersbui.

Matige tot vrij krachtig[...] tige oostelijke wind (tuss[...]

WEEROVERZICHT:

Een storing in de Intertropische Konvergentie-Zône die sinds gistermiddag vooral op Trinidad vrij veel regen heeft veroorzaakt, kan zich in de komende 24 uur in de richting van de Benedenwindse Eilanden uitbreiden. Als gevolg hiervan kunnen de vochtigheid en onstabiliteit in de aangevoerde lucht toenemen waardoor enkele plaatselijke buien tot ontwikkeling kunnen komen.

Tropische storm 'Bob' die in de loop van gisteren nabij de Bahama-eilanden uit de derde tropische depressie van dit seizoen ontstond, bevond zich hedenochtend om 9.00 uur lokale tijd nabij 28.6 graden noord en 77.0 graden west ofwel 345 kilometer ten oosten van Cape Canaveral, Florida. Met sterkste winden van 45 knopen (80km/u) nabij het centrum verplaatst Bob zich in noord-noordwestelijke richting en is voorlopig alleen maar voor de scheepvaart van belang.

eerste uitvoeringen van toneel, opera en ballet werden geproduceerd ten huize van Graaf Vorontsov in de Znamenkastraat.

Maar in 1780 liet Maddox een huis bouwen op de hoek van de Petrovka Straat, de plaats van het huidige Bolshoi Theater, en noemde het: het Petrovsky Theater. Dit was het enige echte professionele theater in die tijd in Moskou en het werd gebruikt voor toneel, voor opera en voor ballet. Acteurs en zangers en dansers kwamen van de school die hoorde bij het Moskouse wees-

Rusian en Lyud[...] de wedballet op de verzen [...]jkin. In 1825 [...] nieuwe gebouw, d[...] BOLSHOI-theater wordt, geopend.

De romantiek is [...] betekenis geweest [...] Russische ballet. K[...]tiek voor deze bew[...] tegenstelling tuss[...] en werkelijkhei[...] droom en fantas[...] feiten van het dage[...] Dit gaf het ball[...] thema's en nieuwe [...]gische diepte en lyri[...]siteit.

[...]d SEF

[...] — Met [...]ugustus is [...] Hat[...]ma Orman-Geerman aangesteld als coördinatrice van de sektie Vorming en Opleidingen bij de Servisio di Enseñansa i Formashon (SEF). Zij zal belast worden met alle opleidingen — vormings — en upgradingsactiviteiten van cursussen.

Ramona Geerman is geen onbekende op Bonaire, waar zij enkele jaren geleden werkzaam was als adjunct directrice van de opleiding LHNO van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB). Afgelopen maand keerde mevrouw Orman terug naar Bonaire, waar zij bij SEF werd benoemd.

BEKENDMAKING

Ondergetekende, de Landsbemiddelaar, maakt hierbij op grond van artikel 1, tweede lid, van het "Arbeidsvredebesluit III" (P.B. no. 243) bekend, dat door het bestuur van de Curaçaosche Federatie van Werknemers (CFW) aan haar het verzoek is gedaan tot het houden van een referendum onder het personeel van **Asfalco N.V.** teneinde vast te stellen welke vakvereniging door de meederheid van die werknemers wordt aangewezen om hen bij de behartiging van hun arbeidsaangelegenheden te vertegenwoordigen.

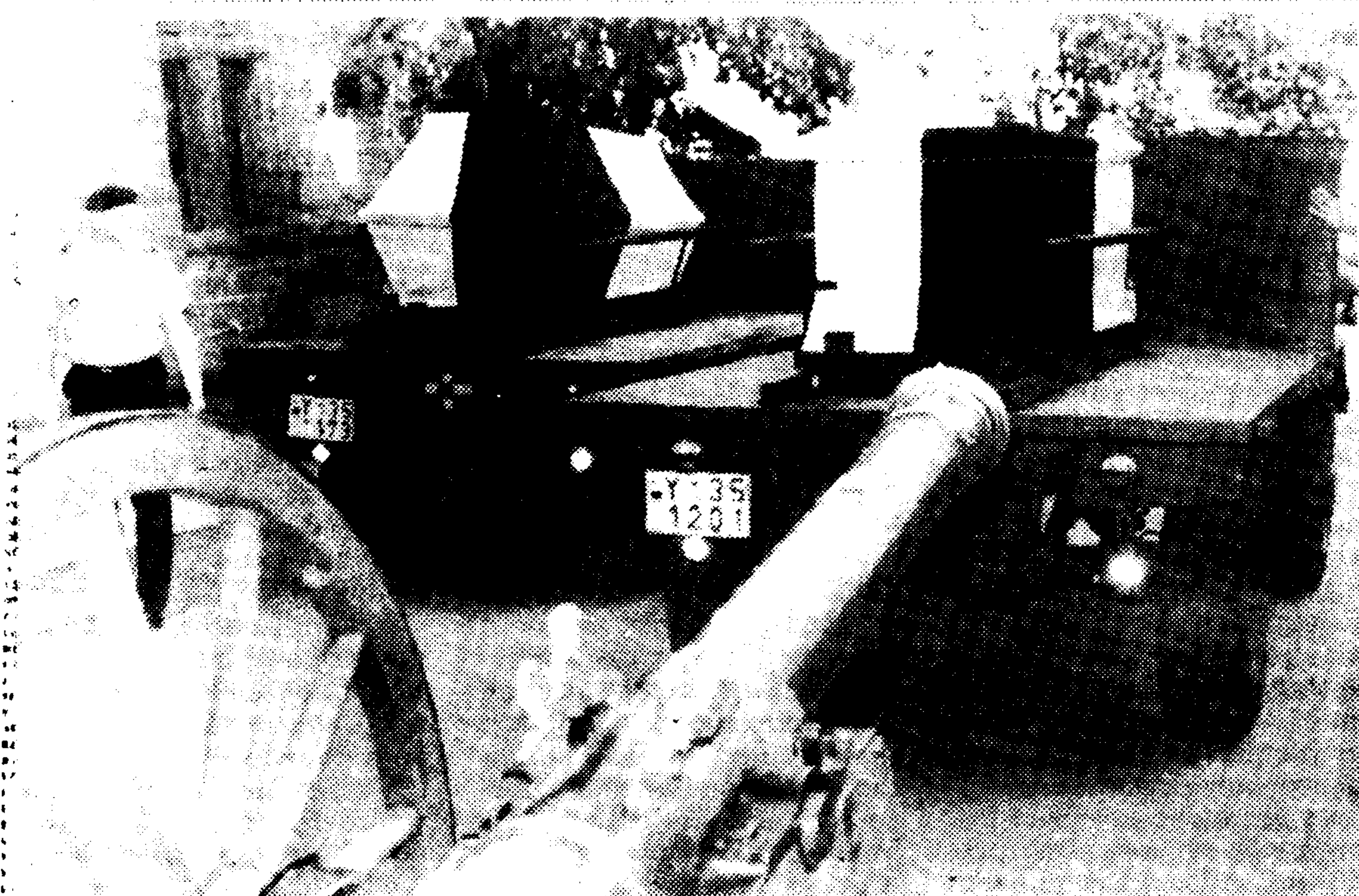
De aandacht wordt voorts gevestigd op de mogelijkheid voor andere vakverenigingen van werknemers om binnen veertien (14) dagen na deze bekendmaking aan de Landsbemiddelaar de wens kenbaar te maken tot deelname aan een onder bovenbedoelde werknemers te houden referendum.

Willemstad, 17 augustus 1991.
De Landsbemiddelaar,

Mw. drs. M. Schill-Maria

MENSEN

Frederik de Grote op reis

■ HECHINGEN - *De bronzen doodskisten met de stoffelijke overschotten van de zeventiende eeuwse Pruisische vorsten Frederik de Grote (l.) en zijn vader Frederik Wilhelm I worden op legervoertuigen geladen bij het kasteel Hohenzollern in de buurt van Hechingen. Na een herdenkingsdienst vandaag worden de kisten per trein naar Potsdam bij Berlijn vervoerd. Daar wacht een laatste rustplaats in een gerestaureerd kasteel dat eens het centrum was van het Pruisische rijk.*

Wega di Number Kòrsou

8 5 7 3 9 6 10 4 2

5305
3180
1996

TBS

ZATERDAG
16.05 Movie: 'Cry Baby' (1990)
20.00 Movie: The Scalphunters' (1968, Burt Lancaster, Shelley Winters
22.00 Major League Baseball Braves at Padres (L)
24.45 Night Tracks: Chartbusters
01.45 Movie: 'Ghost in the Invisible Bikini' (1966, Deborah Walley)
03.30 Night Tracks

ZONDAG
13.00 Movie: 'Scavenger Hunt' (1979, Richard Benjamin)
15.30 Captain Planet and the Planeteers
16.00 Major League Baseball Atlanta Braves at San Diego Padres (L)
18.45 Wrestling
19.00 Andy Griffith Silver Anniversary
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth

Newman gerestaureerd

Het schilderij **"Who's afraid of red, yellow and blue III"** van de Amerikaanse schilder Barnett Newman is woensdag teruggekeerd in het Stedelijk Museum in Amsterdam.

Het werk werd op 21 maart 1986 vernield door een museumbezoeker en is nu gerestaureerd, aldus een bekendmaking van het museum. Vanaf vrijdag wordt het schilderij, samen met vier andere schilderijen van Newman, aan het publiek getoond.

"Who's afraid of red, yellow and blue III" werd vernield door een Amsterdammer die met een stanleymes drie insnijdingen in het schilderij maakte. De man deed dit volgens eigen zeggen als een uiting van museumkritiek en als een ode aan Carel Willink.

De avond voor zijn daad, zo bleek bij de rechtbankzitting, had hij het boek "De schilderkunst in een kritiek stadium" gelezen waarin Willink zich heftig keert tegen de abstracte kunst waarvan Newman een vertegenwoordiger is. De rechtbank veroordeelde de vernieler tot acht maanden celstraf, waarvan drie maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van drie jaar waarin hij het museum niet mocht bezoeken.

Tegelijk met "Who's afraid of red, yellow and blue iii" is het schilderij "Right here" uit New York naar het Stedelijk Museum in Amsterdam gekomen. Dit schilderij is door de weduwe van Barnett Newman, Annalee Newman, aan de stad Amsterdam geschonken.

Pacific bakermat beschaving

De vondst van **30.000 jaar oude gebruiksvoorwerpen** in Papua Nieuw Guinea waarop sporen van gewassen zijn teruggevonden, heeft de discussie over de bakermat van de menselijke beschaving nieuw leven ingeblazen. Australische wetenschappers zijn ervan overtuigd dat de eerste mensen die groenten en granen verbouwden op de eilanden van de grote oceaan hebben gewoond en niet in Isral of Mesopotamië (het huidige Irak). "Tot voor kort werd je als wetenschapper compleet uitgelachen als je veronderstelde dat enkele duizenden jaren geleden ergens in de Pacific mensen zouden hebben gewoond", zo verklaarde donderdag de Australische archeoloog Thomas Loy die verbonden is aan de Australian National University in Canberra. "Maar de laatste jaren zijn in Papua, Nieuw Guinea, de Solomoneilanden en andere plekken bewijzen gevonden dat mensen ongeveer 30.000 jaar geleden landbouw hebben bedreven". De beweringen van Loy worden ondersteund door een aantal collega's. De antropoloog Peter White van de Universiteit van Sydney deed de afgelopen jaren in het gebied opgravingen waardoor de bewering dat zo'n 10.000 jaar geleden in Israël en Mesopotamië voor het eerst landbouw werd bedreven onder druk komt te staan. 'Wij hebben altijd de neiging gehad om te veronderstellen dat Europeanen het eerst en het best zijn", zo verklaarde White onlangs in een krant. "Maar wij hopen met ons werk deze wijd verbreide misvattingen uit de wereld te helpen". Wetenschappers baseren hun theorieën over plaatsen waar in de oudheid landbouw zou zijn bedreven op de aanwezigheid in het landschap van resten van irrigatiekanalen en afscheidingsmuren. Bovendien is er in sommige gevallen sprake van documenten waarin over de verbouw van gewassen wordt gesproken.

Dergelijke bewijzen zijn schaars op de eilanden in de Stille Oceaan. Maar onderzoekers hebben de in de Pacific opgegraven oeroude gebruiksvoorwerpen onder de microscoop gelegd en stuitten daarbij op plantenresten die alleen maar afkomstig kunnen zijn van georganiseerde landbouw, zo stelt Loy.

De gegevens die door Loy en zijn collega's zijn aangedragen duiden er op dat de bewoners van de Pacifische eilanden daadwerkelijk gewassen plantten, oogstten, verwerkten en roosterden om ze eetbaar te maken. Dergelijk voor die tijd vergevorderd gedrag is uitzonderlijk, aldus de onderzoekers.

Loy beweert dat, naast de vondsten van plantenresten op stenen gebruiksvoorwerpen, enkel het eten van gewassen al wijst op georganiseerde landbouw. De gewassen die vroeger op de Pacifische eilanden in trek waren (de zetmeelrijke taroknolwortel en adelaarsvarens) hebben een bittere smaak en zijn licht giftig. Zij moeten worden fijngestampt, in reepjes gesneden en gekookt om ze te kunnen eten.

Nazispelletjes in Oostenrijk

Neo-nazistische en antisemitische videospelletjes die spotten met concentratiekampen, hebben de scholen in **Oostenrijk veroverd** zonder dat de autoriteiten een idee hebben over de herkomst van dit "vermaak". Volgens Simon Wiesenthal, die al twee jaar een campagne voert tegen het gebruik ervan, zijn de spelletjes ook in Nederland doorgedrongen en daarnaast in Zweden en de VS.

"Auschwitz totaal", "Hitler dictator nummer een" en "Anti-turkse test" zijn enkele van de wervende titels. Volgens een studie van het Oostenrijkse ministerie van onderwijs kende in de stad Linz, waar Hitler een deel van zijn jeugd heeft gewoond, 39 procent van de scholieren de neo-nazistische spelletjes en had 22 procent ze wel eens gespeeld.

De spelletjes zetten zonder uitzondering aan tot haat tegen joden en Turken. In een ervan is de speler leider van een concentratiekamp en moet hij geld verdienen, bij voorbeeld door de gouden tanden van joden te verkopen, voor de aanschaf van gas waarmee Turken worden vergast.

Een ander spelletje, "arische test" genaamd, bestaat uit een serie vragen die de "zuiverheid van ras" van de speler bepalen. Volgens het spel kan een "half-ariër" zich opwerken door communisten te doden. De "halfbloeden van de eerste, tweede of derde graad" zijn "alleen goed voor het vegen van de straat en het opruimen van de uitwerpselen van Duitse soldaten".

De Oostenrijkse autoriteiten hebben geen aanwijzingen over de schrijvers noch over de herkomst van de spelletjes, die vooral worden verspreid door thuis gemaakte kopieën. Het centrum Simon Wiesenthal in Los Angeles heeft 25.000 dollar uitgeloofd voor degene die informatie heeft over de identiteit van de schrijvers. Wiesenthal zegt zeer exacte informatie te hebben dat de spelletjes, meer dan 150 verschillende, afkomstig zijn van Duitse neo-nazi's die de produktie ervan naar Zweden hebben verplaatst.

HBO

ZATERDAG
16.30 Movie: 'Dream a Little
(1989)
18.30 Movie: 'Beetlejuice' (19
20.00 White Hunter, Black H
1990, Clint Eastwood, Maris
22.00 Boxing Terry Norris
Lally (L)
23.30 Movie: 'Beetlejuice' (19
24.30 Movie: 'The Freshman'
02.15 Tales from the Crypt
02.50 Movie: 'Peacemaker' (
04.25 Movie: 'Dream a Little
(1989)

ZONDAG
13.30 Movie: 'Police Acad
Their First Assignment' (1985
15.00 Movie: 'Side Out' (19
17.00 Hot Shots! The Making
Important Movie
17.30 Movie: 'Campus Man' (
19.00 Star Trek V: The Final
(PG, 1989, William Shatner,
21.00 Women and Man II (19
Liotta, Andie MacDowell
22.30 Dream On: What I did
23.00 Blind Fury (R) (1990)
24.30 Movie: 'Fear City' (19
02.05 Movie: 'The Godfather
(1974)
05.30 Movie: 'In the Spirit' (19

CBS

ZATERDAG
20.00 Grand Ole Opry
22.00 To Be Announced
22.30 To Be Announced

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 Movie: 'Single Women
Man' (1989, Michele Lee,
Arnette
23.00 CBS News

NBC

ZATERDAG
20.00 Amen
20.30 Down Home
21.00 Golden Girls
21.30 Empty Nest
22.00 Sisters.

ZONDAG
19.00 To Be Announced
20.00 Expose
20.30 Real Life with Jane Pa
21.00 NBC Sunday Night
Movies

TELECURAÇA

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irm
18.00 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met C
tain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Panamerikaanse Spel
21.00 Teatro Klasiko;
22.00 Wega di Number Kòrso
22.07 Vervolg: Teatro Klasiko;
22.30 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrso
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Panamerikaanse Spel
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala:;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondenten:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso):
E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en het Verdwijnpunt door Marten Toonder

7557 — De ambtenaar Dorkt oper vluchtte over de eindeloze heuvels voor de Minnemieters; maar toen hij zich plotseling tegenover een groep protesterende studenten bevond, gaf hij het op. Hijgend liet hij zich in het mulle zand vallen, en daar zat hij nu met verdraaide ogen terwijl zijn belagers over zijn hoofd heen contact zochten.

'We houden hem vast als gijzelaar!' riep Rinbout Rits. 'Al tien jaar heeft hij...'

'Akubak kwee kwee!' schreeuwde de tegenpartij, die hem gemakkelijk overstemde. De aankomende geleerde besefte dan ook, dat een verder gesprek geen zin had en hij trad in overleg met zijn collega's.

'Die lui zijn niet te verstaan, zeg,' sprak hij. 'Zeker gastarbeiders.'

'Wacht even,' zei Hubertus Hops, die linguistiek studeerde. 'Ze gebruiken de nieuwe spelling. Het lijkt me dat ze ons vèr vooruit zijn.'

'Dat doet er nu niet toe,' verklaarde Karsten Koeldrager ongeduldig. 'We moeten hem grijpen voordat hij er zich weer tussen uit kronkelt. Kom mee!'

Daar waren de anderen het mee eens, en als één intellectueel draafden ze de heuvel af om zich van de beambte meester te maken. Dit idee had de andere partij echter ook gehad, en daardoor ontstond er een trekpartij, waarvan de hooggeplaatste klerk het middelpunt vormde.

'Laat dat!' kreet de ongelukkige overspannen. 'Uw bezwaren zijn in studie, heren, heus! Maar als ambtenaar kan ik d-dat niet overhaasten, dat weet toch iedereen!'

Zijn stem sloeg over, en hierdoor getroffen verslapten de strijdenden hun greep.

'Ik k-kan hoogstens prioriteit overwegen', hernam de beambte toen hij weer wat adem had. 'Wanneer m-mij een d-daartoe strekkend verzoek in drievoud langs de ge-geëigende kanalen bereikt, k-kan ik dat. M-maar de overheid moet beslissen. Ik verkeer persoonlijk reeds ge-geruime tijd in uvereon... overuren — en ik b-ben tr-trouwens niet v-verantwoordelijk...'

...uit de open-
...eselecteerd en
... mag daarom
...ycot worden
...ok in de P.A.-
...dat niet hij te

HENRY ® By Dick Hodgi

Opening Today!
AQUARIUM See LIVE creatures of the deep!
AQUAR SCRAM!
Entrance
GUARD
AQUARIUM

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johns

THAT'S THE THIRD TIME THIS WEEK THE MUTINEERS HAVE MADE YOU WALK THE PLANK, UNCLE BONER!
WHY DO YOU KEEP LETTING THEM DO IT?
IT'S THE ONLY EXER... I GET

BEETLE BAILEY ® By Mort Walk

I WANT TO COMPLIMENT YOU ON THE FOOD TONIGHT
WHAT IS THIS, SOME KIND OF JOKE ?
NO, I MEAN IT!
GET OUTTA HERE! I RECOGNIZE SARCASM! YOU CAN'T INSULT ME!
I REALLY DID LIKE DINNER
I SHOU... THROW... MEATB... AT HI...

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Cass

WHAT'S THAT ?
A YO-YO
NOT HIM! I MEAN THAT CRAZY THING TIED TO HIS FINGER !

Stockmarkets-NEWS

PREV.	16-08	FRANKFURT	PREV.	16-08	AMSTERDAM	PREV	16-08
2998	2968	DAX INDEX	1654	1653	CBS GEN.INDEX	92.10	92.60
43.50	43.00	ASKO	866.00	878.00	ABN-AMRO	40.00	40.10
27.00	26.13	BASF	244.50	242.60	AEGON	118.60	119.00
52.75	52.38	BMW	531.00	528.00	AHOLD	81.70	81.70
39.50	39.13	COMMERZBANK	262.60	261.50	AMEV	50.60	50.80
36.50	36.50	DAIMLER BENZ	751.00	750.60	AKZO	120.30	120.50
82.50	81.63	DEUTSCHE BANK	663.20	662.00	BOLS	203.00	204.00
12.13	12.00	HOECHST	245.00	243.90	BUHR.TET.	46.50	47.30
15.25	14.88	KAUFHOF	496.00	501.50	DAF	22.70	23.10
63.75	62.75	MAN	367.00	371.80	DSM	106.10	106.80
62.63	62.50	PREUSSAG	360.00	360.00	ELSEVIER	85.60	85.30
48.38	47.50	SIEMENS	663.50	664.50	FOKKER	32.80	33.50
43.75	43.00	VW	374.00	372.00	GIST BROC.	36.20	36.40
57.50	57.50				HAGEMEYER	122.50	122.00
31.25	30.88				HEINEKEN	154.00	156.00
72.63	72.00	LONDON			HOOGOVENS	58.20	58.30
38.38	37.50				ING	49.80	49.80
40.75	43.63	FT-100 INDEX	2617	2621	KLM	30.40	30.50
15.00	15.13				KNP	52.00	52.70
98.38	96.50	ARGYLL	3.00	3.04	NEDLLOYD	59.30	59.70
106.75	107.63	BARCLAYS BANK	4.71	4.77	PHILIPS	35.30	35.80
32.13	32.00	BASS	9.32	9.30	ROBECO	100.90	101.30
125.75	124.88	BRITISH STEEL	1.26	1.24	ROLINCO	100.30	100.70
86.50	86.50	BRITISH TEL	3.84	3.86	RORENTO	66.60	67.00
67.13	66.13	BTR	4.16	4.22	RODAMCO	54.10	54.20
109.00	108.75	CADBURY	3.90	3.90	ROYAL DUTCH	157.70	158.40
65.25	64.50	CABLE & WIRE	5.86	5.85	UNILEVER	157.30	157.80
72.13	71.63	GRAND MET	8.18	8.20	VMF STORK	44.90	45.10
59.25	59.25	MARKS & SPENCER	2.87	2.87	VOC	45.50	45.50
40.88	41.50	REDLAND	5.75	5.71	VNU	73.00	73.70
44.88	44.88	TATE & LYLE	3.85	3.87	WESSANEN	84.60	85.30
30.13	30.13						
29.13	29.25						
		TOKYO					
358.50	358.30				TORONTO		
		NIKKEI DOW IND.	23018	22814			
3.96	4.05				TSE 300	3534.5	3527.6
		BRIDGESTONE	1010	1020			
21.07	21.48	CANON	1470	1450	ALCAN	20.38	20.25
		DAI ICHI KANGYO	2400	2400	BELL	44.88	44.75
136.45	137.20	DAIWA SEC.	1190	1150	BANK OF NS	19.13	19.25
		HITACHI	1080	1050	CAN.PAC.	19.13	19.25
1.73	1.76	HONDA MOT.	1450	1420	IMASCO	30.38	30.38
		JAPAN AIRLINES	1170	1200	LAIDLAW	13.88	13.63
168.75	166.05	NEC	1350	1270	MOORE	28.75	28.63
		NOMURA SEC.	1660	1620	NORANDA	18.50	18.13
1.95	1.98	NIPPON STEEL	398	395	PLACER DOME	14.38	14.50
118.35	116.84	MAZDA	556	546	POWER CORP.	15.88	15.75
87.49	87.37	SONY	5900	5750	ROYAL BANK	27.13	27.00

Sterven aan gebroken hart

'Giselle': het fraaiste ballet van de romantiek'

HET EERSTE PROGRAMMA dat het Bolshoi Ballet in Caracas laat zien op 21, 22, 23, 24 en 25 augustus, betreft het avondvullende, romantische ballet 'Giselle'.

Gautier vervaardigde het ballet 'Giselle' destijds voor de opkomende dans-ster Carlotta Grisi. Iedere ballerina droomt ervan eens deze romantische rol te mogen uitbeelden. Het Bolshoi Ballet voert 'Giselle' ten tonele in de choreografie van Marius Petipa. Verschillende ballerina's van het Bolshoi, zoals Inna Petrova en Natalia Bessmertnova hebben deze hoofdrol op hun repertoire staan.

Het ballet 'Giselle' ging op 28 juni 1841 in première in Parijs. De componist Adolphe-Charles Adam had slechts een week aan de partituur gewerkt. 'Giselle' staat nog steeds op het repertoire van alle vooraanstaande balletgezelschappen en geldt als het fraaiste romantische ballet.

Het verhaal is gebaseerd op de legende van de 'Wilis', de geesten van jonge bruiden die voor hun trouwdag sterven. 's Nachts stijgen zij in bruidstooi op uit hun graven en dansen tot aan het aanbreken van de dag. Daarbij wordt elke man die in het bos wordt aangetroffen tijdens de dans van de Wilis, gedoemd mee te dansen tot hij van uitputting dood neervalt.

De centrale figuur in het ballet is het boerenmeisje Giselle, dat tenondergaat door het bedrog van haar geliefde, graaf Albrecht. Albrecht verzwijgt uit liefde voor haar, zijn aristocratische achtergrond en ook zijn aanstaande huwelijk met prinses Bathilde. De eerste scènes uit 'Giselle' laten het vrolijke boerenleven zien en het geluk en de liefde van de twee hoofdpersonen. Dit staat in schril contrast tot het slot van de eerste akte waar het bedrog van Albrecht uitkomt. Giselle wordt helemaal gek van verdriet en sterft aan een gebroken hart.

Zij verandert in een van de Wilis en 's nachts staat ze op uit haar graf om te dansen met de andere Wilis. Het eerste slachtoffer is de boswachter Hans die daar per ongeluk verschijnt. Hetzelfde lot lijkt Albrecht te wachten als hij het graf van zijn geliefde komt bezoeken. Maar door de kracht en zuiverheid van haar gevoelens ziet Giselle kans de andere Wilis ervan te overtuigen Albrechts leven te sparen. Als de zon opkomt zien we hem, totaal uitgeput, gebogen staan over het graf van Giselle. Het beeld van Giselle is voor eeuwig in zijn hart gegraveerd.

***

Het reisbureau HOLLAND INTERNATIONAL wil een belang van 65 procent nemen in Mobiplan met hoofdkantoor in Hendrik Ido Ambacht. Mobiplan heeft een jaaromzet van f 65 miljoen en exploiteert drie reisbureau's, waarvan twee in Duitsland. Bij de onderneming werken 37 mensen. Het Nederlandse reisbureau is onder de naam LMC-travel gevestigd in Haarlem.

***

■ *De Russische ballerina Nina Semisorova, een van de sterren van de tegenwoordige bezetting van het Bolshoi Ballet.*

HET TWEEDE PROGRAMMA van het Bolshoi Ballet, dat te zien is op 27, 28, 29, 30 en 31 augustus in het Theater Teresa Carreño, is opgedragen aan de beroemde choreograaf Marius Petipa. Er zullen vier aktes uit beroemde balletten, n.l. 'Doornroosje' (muziek: Tsjaikovsky), 'Het Zwanemeer' (muziek: Tsjaikovsky), 'La Bayadera' (muziek: Minkus), 'Raymonda' (muziek: Glazoenov), worden gedanst. . Marius Petipa stamt uit een Frans-Russische familie van dansers en choreografen. Zijn vader, Jean Antoine, geboren in Frankrijk, werd leraar aan de keizerlijke balletschool van St. Petersburg (Leningrad), zijn broer Joseph Lucien was balletmeester in Brussel, 's-Gravenhage, Bordeaux en Parijs en de dochter van Marius, Maria, was balletdanseres.

Marius zelf danste in Brussel, Nantes, Bordeaux, Madrid en Parijs en vanaf 1847 in St. Petersburg. Hij werd de alleenheerser van het Russische ballet. In 1862 volgde hij Perrot op als balletmeester. Petipa maakte in totaal 65 nieuwe balletten, waarvan enkele in nauwe samenwerking met Lev Ivanov, en hij hernieuwde 17 oude scheppingen. Hij regelde ook de dansfiguratie voor meer dan dertig opera's.

Veel van zijn avondvullende romantische sprookjesballetten zijn geheel of gedeeltelijk in het internationale repertoire gebleven, zoals Don Quichotte (1869), La Bayadère (1877), Het Zwanenmeer (1895), Raymonda (1898), Doornroosje (1890) en De Jaargetijden (1900) op muziek van Minkus, Glazoenov en Tsjaikovsky. Vooral met de laatste componist werkte Petipa herhaaldelijk nauw samen. Petipa was de man die in Rusland het ballet tot ongekende hoogte bracht, vooral in technisch opzicht.

AGENDA CURAÇAO

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

TOERISTENSCHIP
07.00-19.00 'Amerikanis' - SJU.

CURACAOSE POSTZEGELVERENIGING
09.30-11.30 uur bijeenkomst van de senioren van 'De Zegelzoeters' - De Tamarijn.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.30-18.00 'Carla Costa' - SJU.

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO, zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur ds J. Glas;
17.00 uur ds J. Klapwijk (HC 18).
Seru Fortuna
10.00 uur ds J. Glas.
Buena Vista
08.30 uur br F. Kirindongo.
19.00 uur ds J. Klapwijk.
Santa Rosa
10.00+19.00 uur ds W.J. Keesenberg.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds H.B. v.d. Steen (coll.: bejaardenwerk)
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds H. Gilhuis (coll.: bejaardenwerk)
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schüssler (coll.: bejaardenwerk).

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

...CHTDIENST ARTSEN
...nten van de artsen van Bandabao (3e ...ict) kunnen in spoedgevallen telefoon ...658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de ...re medische districten kunnen voor ...edgevallen de artsenpraktijk van hun ...n huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

GENEESK. DIENST

...DS- EN 2DE DISTRICT OOST
...augustus 1991 vanaf 08.00 uur tot 19 ...ustus 1991 om 07.00 uur:
...ter Mercelina, Spreekkamer Santa ..., tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00/ ...00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 369043 ...g. 689266/689337.
...geldt voor patiënten van de volgende ...en: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-...ng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braak-..., Doran en Guerrero-Bakmeyer)

...DS- EN 2DE DISTRICT WEST
...augustus 1991 vanaf 17.00 uur tot 19 ...ustus 1991 om 07.00 uur:
...ter Braakman-Bonder, Spreekkamer: ...Chikitu, tel.: 623550; spreekuren: 11.00-...00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: ...313 b.g.g. 689266/689337.
...geldt voor patiënten van de volgende ...en: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braak-...n-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, ...ge, Pablo, Heerenveen, Nivillac en ...les-Concession)

...RDE DISTRICT BANDABAO
...augustus 1991 vanaf 17.00 uur tot 19 ...ustus 1991 om 07.00 uur.
...der Lucasius, Spreekkamer Soto, tel.: ...790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-...00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 ...g. 689266/689337.
...geldt voor patiënten van de volgende ...en: Schellens, Sommer, Lucacius, ...ng en Tweed).

...Patiënten van hier niet genoemde ...en wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. ...t verdient te allen tijde aanbeveling ...n huisarts te kiezen die in avonden en ...kelnden bereikbaarheid geregeld ...t. Vraag er naar bij uw eerstvolgend ...oek!

...DERARTS
(...ticuliere patiënten)
... de dienstdoende arts belt U tel.: ...00/625100.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
...ERDAG
...obanda
...deis, Rooseveltweg 46b, tel.: 689676/ ...08.
...nda
...e, Caracasbaaiweg 155, tel.: 617553.
...NDAG
...obanda
...e, Gosieweg 90a, tel.:379744
...nda
... Drugstore, Kaya Flamboyan 1a, ...76200/76208

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(10.00 tot 14.00 uur)
...augustus R.A. de Windt, Uteweg 53.
...augustus S. Jennie-Kleinmoedig, Ango-...76.

Twee weken lang op de planken in Caracas

Bolshoi Ballet schatbewaarder rijke traditie Russische dans

DE KOMENDE VEERTIEN dagen zal in Caracas in het Teresa Carreno Theater het Bolshoi-Balletgezelschap uit Moskou te zien zijn. Honderdvijftig dansers en danseressen met daarbij hun eigen dirigent, de technici en de vele toneelattributen, zijn op tournee door Argentinië, Chili en Venezuela. Ook voor Antillianen is er een mogelijkheid de voorstellingen in Caracas te bezoeken. De Stichting Klassiek heeft in samenwerking met de Amigoe gezorgd voor kaarten en een hotel. In Caracas zelf zijn de kaarten al uitverkocht.

Het Bolshoi-theater in Moskou is befaamd om zijn leidende rol in het theater- en muziekgebeuren in de Sovjetunie. De balletschool van het Bolshoi-theater heeft een lange en glorieuze geschiedenis achter de rug en het ballet is van de verschillende theatervormen van het Bolshoi, zoals toneel, opera en ballet, de meest beroemde. Al drie eeuwen staat de Russsische choreografie aan de top van de balletwereld.

De balletgroep van het Bolshoi-theater startte in de tweede helft van de achttiende eeuw, een periode van grote bloei van de Russische kunst en cultuur. In die tijd was ballet al een eigen genre, dat zich ontwikkeld had uit volksdansen, ballroomdansen en de verschillende dansvormen die vanuit het buitenland gebracht werden. In 1673 al werd in Moskou de eerste balletvoorstelling gegeven: het 'Ballet over Orpheus en Eurydice'. Er zijn hier en daar ook gegevens bekend over andere balletvoorstellingen.

De precieze datum van de stichting van het Bolshoi balletgezelschap is 1776, toen de Russische prins Urusov, een kunstbeschermer, en de Engelse ondernemer Michael Maddox, een vergunning kregen van het gouvernement om het ballet in Rusland te promoten. De eerste uitvoeringen van toneel, opera en ballet werden geproduceerd ten huize van Graaf Vorontsov in de Znamenkastraat.

Maar in 1780 liet Maddox een huis bouwen op de hoek van de Petrovka Straat, de plaats van het huidige Bolshoi Theater, en noemde het: het Petrovsky Theater. Dit was het enige echte professionele theater in die tijd in Moskou en het werd gebruikt voor toneel, voor opera en voor ballet. Acteurs en zangers en dansers kwamen van de school die hoorde bij het Moskouse weeshuis of waren lijfeigenen van het landgoed Golovkina.

Het Petrovsky-Theater opende met een produktie van het pantomime-ballet 'De Toverlantaarn', onder regie van Paradiz. Daarna volgden shows en toneelstukken, gevolgd door een serie balletten onder leiding van de Franse balletmeester Jean-Georges Noverre. In 1805 brandde het Petrovsky Theater af. Het gezelschap werd overgenomen en gedurende twintig jaar, terwijl er een nieuw theater gebouwd werd op de plaats van het oude, speelde men op diverse plaatsen in Moskou.

Dit was de tijd dat het ballet veranderde. Er kwam een grotere verscheidenheid met feestelijke en meer rituele en karakter dansen. De mythologische elementen raakten wat op de achtergrond. Ook patriottische invloeden kregen nu hun kans. Zo waren er balletten naar aanleiding van de Russische overwinning op Napoléon en Glushkovsky maakte 'Ruslan en Lyudmila', een ballet op de verzen van Poesjkin. In 1825 werd het nieuwe gebouw, dat nu het BOLSHOI-theater genoemd wordt, geopend.

De romantiek is van grote betekenis geweest voor het Russische ballet. Karakteristiek voor deze beweging is de tegenstelling tussen ideaal en werkelijkheid, tussen droom en fantasie en de feiten van het dagelijks leven. Dit gaf het ballet nieuwe thema's en nieuwe psychologische diepte en lyrische intensiteit. Het individuele karakter van de mensen kreeg een centrale plaats. Ook de muziek werd belangrijker en de choreografietechniek ging met sprongen vooruit. Het gebruik van de spitzen, de grote zweefsprongen en het optillen van de ballerina's stamt uit deze tijd.

Ballet werd steeds lichter, luchtiger en de interactie tussen solisten en het corps de ballet ontwikkelde zich. Ook de balletkostuums werden lichter, korter en kregen de vorm die ze heden nog hebben. Dit is de tijd waarin de tutu en de collet werden geïntroduceerd. Het menselijk lichaam mocht gezien worden, de kostuums werden aangepast aan de bewegingen van de dansers.

Buitenlandse dansers werden in eerste instantie uitgenodigd naar St. Petersburg, de stad waar de Tsaar hof hield, maar kwamen vandaar ook al vlug naar Moskou. Al in 1843 voerde het Bolshoi Theater het ballet 'Giselle' op en dat is op het programma van het gezelschap blijven staan tot op de dag van vandaag. Het is zelfs een tijd een vergeten ballet geweest in Frankrijk, waar het door het Russische ballet weer teruggebracht.

In de tweede helft van de negentiende eeuw werd het Bolshoi Ballet overschaduwd door de concurrenten uit St.-Petersburg, waar Petipa in die tijd de leiding had. Van 1898 tot 1924 echter kreeg Alexander Gorsky de leiding over het Bolshoi Ballet en hij luidde een nieuwe periode in. Hij bracht de beroemde balletten van St. Petersburg ook naar Moskou en accentueerde het dramatische element.

Na de oktober revolutie werd het Bolshoi Theater overgenomen door de staat, maar ook tijdens de jaren van de burgeroorlog zorgde het Russische gouvernement ervoor dat de balletgroep intact bleef. Het publiek werd uitgebreid en het enthousiasme voor de dans groeide. Het balletgezelschap stond voor de dubbele taak de erfenis van het verleden te bewaren en nieuwe wegen te zoeken. Een van die nieuwe wegen bijvoorbeeld was een serie dansen op de muziek van internationale revolutionaire liederen, zoals de 'Marseillaise', de 'Carmagnole' en 'Ça ira'.

Hoewel het Bolshoi Ballet meeging met de stromingen van het moderne ballet, bleef het toch steeds de klassieken herhalen en sinds het midden van de vijftiger jaren heeft het de klassieke voorstellingen ook naar het buitenland gebracht. Nu, in 1991, brengt het Bolshoi Ballet twee producties op de planken van Teatro Teresa Carreño in Caracas. Zij moeten hun naam bevestigen als het beste gezelschap ter wereld.

Het Bolshoi Theater in Moskou is nog steeds een theater dat voor verschillende disciplines gebruikt wordt. Er is naast het vaste balletgezelschap ook een toneel en een operagezelschap aan het theater verbonden. Het opera-gezelschap maakt op dit moment een tournee door de Verenigde Staten. Daarover stond enkele weken terug een artikel in Time-magazine. Maar Bolshoi is in de eerste plaats een naam die staat voor het balletgezelschap. Het Bolshoi Ballet heeft de naam van het Russische ballet weer teruggebracht naar de westerse wereld. Het is lang stil geweest achter het ijzeren gordijn. Er was niet veel bekend over de nieuwe ontwikkelingen in het Russische theater. Maar het Bolshoi Ballet laat zien dat de traditie en de roem van het Russisch Ballet in Rusland bewaard zijn gebleven.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 17 AUGUSTUS 1991

Weekend Bijlage

'Klant is de eerste zorg van ons bedrijf'

Albert Heijn: Een Zaankanter die echt op de kleintjes let...

= door Jacoline Steegstra =

ALBERT HEIJN

Ter ere van het honderdjarig bestaan van de Albert Heijn-keten, werd de directie een beeldje aangeboden door een kunstenaar. Een vrouw uit brons, met aan elke arm een boodschappentas. "Ik kom wel nooit in uw winkel", schreef de schepper van deze Eva, "maar ik wilde een van de vrouwen uitbeelden die ik dagelijks over straat zie schuifelen van en naar uw winkel." Het kunstwerk staat nu in het groot voor het hoofdkantoor van AHOLD, met als onderschrift "opdat wij niet vergeten voor wie wij werken."

De klant is de eerste zorg van Albert Heijn. Dat gold al voor Heijns grootvader, die samen met zijn vrouw 104 jaar geleden een winkeltje overnam van zijn moeder in Oostzaan, en dat geldt nu nog. "Het is de bedrijfsfilosofie die we van huis uit hebben meegekregen", vertelt Albert Heijn (64), voorlopig de laatste persoon die de zakelijke geschiedenis van de familie voortzet.

Alhoewel hij al twee jaar niet meer actief 'meedoet' in de holdingmaatschappij Ahold, maakt hij als vertegenwoordiger van de familie nog voor vijftien procent deel uit van de onderneming. Een relatief gering aandeel, omgekeerd evenredig aan zijn grote belangstelling voor het bedrijf. Als lid van de Raad van Commissarissen is zijn huidige functie beperkt tot die van toezichthouder, maar de grootgrutter kent zijn zaak tot in de finesses. Het werk aan de top is hem als deskundige organisator op het lijf geschreven, terwijl hij in hart en nieren een kruidenier blijft die weet wat hij verkoopt.

De huwelijksdatum van zijn grootvader en grootmoeder, 27 mei 1887, wordt algemeen beschouwd als stichtingsdatum van AHOLD; toen een nietig kruidenierszaakje, later een van de eerste zelfbedieningswinkels. Anno 1991 bestaat de moderne onderneming uit verschillende produktiebedrijven, 550 filialen aan supermarkten, drankwinkels en drogisterijen in Nederland, een viertal ketens in de Verenigde Staten, een AHOLD-Antillen n.v. en een financieringsmaatschappij op de Antillen.

Opvallend is het dat AHOLD nooit een echt diepe crisis heeft doorgemaakt. In 1900 verhuisde grootvader en naamgenoot Albert Heijn met zijn vrouw naar Zaandam - vanwege de betere bereikbaarheid - en werd daar het eerste magazijn neergezet. Tien jaar later werden in de eerste produktiebedrijven koekjes en suikerwerk vervaardigd. De ontwikkeling van de keten werd slechts tijdelijk getemperd gedurende de oorlogsjaren. Daarna breidden verschillende van de 250 filialen zich uit en werd in 1955 de eerste zelfbedieningswinkel geopend.

"Dat we zo gegroeid zijn, is te danken aan onze klantgerichtheid", geeft Albert Heijn een verklaring voor het zakelijk succes. "Dat klinkt mooi, maar het is ook nog waar. We verplaatsen ons graag in de wensen en de behoeften van de klant. Vanuit die visie proberen we te werken, in plaats van dingen te bedenken die wij nou zo leuk vinden."

Constante verandering is de kracht achter de AH-winkels meent Eric Möller, de pr-man die al elf jaar het woord voert voor de familie Heijn en het AHOLD-concern: "Ze proberen altijd de ontwikkelingen voor te zijn. Regelmatig vinden er groepsgesprekken plaats met klanten die we uitnodigen en aan de hand daarvan worden hun wensen op een rijtje gezet."

Heijn: "Soms gebeurt het dat we te ver vooruitlopen. Dan passen we bij voorbeeld een Amerikaanse vinding toe in Nederland en dan blijkt dat we er net iets te vroeg mee komen. Ik herinner me dat we eens deeg in worstmodel introduceerden. Je hoefde daar alleen maar plakjes van te snijden, die in de oven te doen en dan kreeg je heerlijke verse koekjes. Erg lekker. Maar we hadden niet in de gaten dat veel Nederlanders in die tijd geen oven hadden. En zo hebben we wel meer dingen bedacht die niet goed vielen, maar in **zijn algemeenheid vallen de produkten erg plezierig.**"

Twee jaar geleden zwaaide Albert Heijn af als president-directeur van het bedrijf. In de AHOLD-regels staat 60 jaar voorgeschreven als de pensioengerechtigde leeftijd. Wie 62 is moet aftreden. Toch heerst twee jaar later nog steeds de geest van de familie in het bedrijf, zo bevestigt ook pr-woordvoerder Möller. "Sommige mensen hebben heel lang gewerkt onder de leiding van Heijn dus die zijn helemaal meegegroeid in hun stijl van denken."

BEDRIJFSCULTUUR

Personeelsleden bij Albert Heijn werken er of heel lang of ze zijn binnen een jaar vertrokken. "Dat is echt opvallend", vertelt Möller. "Mensen hebben al snel door of de baan iets voor ze is, of niet."

Heijn: "Ieder die zich een beetje thuisvoelt in de bedrijfscultuur die heeft het leuk, degene die zich er niet in thuisvoelt, is binnen de kortst mogelijke tijd weer verdwenen. Wij hebben altijd meegekregen dat de klant het belangrijkste is en dat betekent dat je bij sollicitatiegesprekken er achter probeert te komen of iemand dat ook zo voelt."

"Zo heb ik eens een verhaal gehoord van een hele bekende Nederlandse chocoladefabrikant, van wie de familieleden tegen elkaar zeiden: onze chocolade is de beste, jammer dat de klant dat niet vindt..."

"Bij ons bedrijf hebben we dat nooit meegemaakt", aldus Heijn. "Iedereen loopt in hetzelfde spoor. Zelfs zoveel jaren nadat het bedrijf in 1947 is 'opengegaan' en er vreemde aandeelhouders binnenkwamen. Je kunt niet meer zeggen dat de familie eigenaar is. Maar de invloed is er nog steeds, alhoewel er in het bedrijf geen Heijnen meer zijn."

DYNASTIE

Zelf is Albert Heijn in 1949 in het bedrijf gestapt; eerst als 'verkenner'in de winkels en bij de inkoop. Later, in '52, kreeg hij de supervisie over de zelfbedieningswinkels die toen in aanbouw waren. Zijn carrière zette hij voort in de functie van marketing directeur "nog voor de tijd dat het woord marketing uitgevonden was", en ten slotte in die van president-directeur tot 1989 . Met hem verdwijnt de laatste uit de Heijn-dynastie binnen de Koninklijke AHOLD n.v. De opvolging door zijn broer Gerrit-Jan Heijn is wreed doorkruist, toen deze drie jaar geleden werd ontvoerd en vermoord. Het nageslacht, **de zoon van 'Appie' en de vier kinderen van Gerrit-Jan lijken tot nu toe geen interesse te hebben in het familiebedrijf.**

Heijn: " Mijn enige zoon en zijn vrouw zijn beiden dierenarts. Zij hadden geen zin om erin te gaan. Bij mijn broer zijn vier kinderen, maar die doen allemaal wat anders. Een zit bij de KLM, een ander is adviseur-consultant, de derde werkt bij Heineken in Italië en de vierde is artistiek. Kijk het hoeft geen pré te zijn dat je Heijn heet; je hoeft dan niet automatisch in het bedrijf terecht te komen, maar er hoeft ook geen straf op te staan. Stel dat diegene die bij Heineken of bij de KLM zit nou precies die deskundigheid ontwikkeld heeft, die je nodig hebt, dan zou je gek zijn als je die niet vraagt."

Woordvoerder Möller meldt dat dat altijd de visie is geweest die de familie naar voren heeft gebracht. De familie Heijn blijft erg nuchter onder het feit dat er eens een einde komt aan de tradionele 'van-vader-op-zoon-benoeming'.

"Aan de ene kant is het wel jammer dat het zo loopt", meent de baas zelf, "maar aan de andere kant het houdt toch een keer op. Zeker in deze tijd. Nogmaals, het is een open n.v. waar het niet vanzelfspreekt dat de kinderen van de baas in het bedrijf komen. Het kan niet een automatisme zijn. Mijn zoon is nu 36. Stel voor dat hij belangstelling had, dan zou hij nog te jong zijn op het moment dat zijn vader er mee uitscheidt. In een ècht familiebedrijf is dat natuurlijk veel gemakkelijker."

KRUIJENIER

"Ik noem mezelf altijd een kruijenier", flapt Heijn er uit op de vraag wat hij nu eigenlijk is. "Mijn collega-kruideniers worden dan allemaal boos, maar ik vind het zo'n mooi woord", stelt de man uit Zaandam.

Een andere typering komt uit de mond van zijn aanstaande echtgenote, M. Everwijn Lange. "Hij is een typische Zaankanter", vertelt ze. "Iemand die echt op de kleintjes let. Als hij twintig jaar geleden iets belangrijk vond voor de klanten dan vindt hij dat nu nog zo."

Heijn (peinzend): "Ik zou bijvoorbeeld niet willen werken in de vliegtuigbouw. Ik zou geen goede directeur geweest zijn van Fokker, of van Douglas of van Boeing. Ik ben een typische man voor rechtstreeks contact met de consument. Termijnhandel daar hou ik helemaal niet van. Het handelen in artikelen die je nooit ziet, vind ik ook niet leuk."

"Ik kom bij voorbeeld graag in mijn eigen winkels. Ik ga dan niet zo kritisch als een kruidenier-vakman, maar gewoon als klant. Ik kan ook met de blik van een sergeant-majoor door de zaak wandelen - uiteraard heb ik dat vroeger ook gedaan - maar dan kijk je heel anders. Een winkel moet je opbouwen volgens de logica van de huisvrouw", aldus Heijn, "niet volgens de logica van de kruidenier. Als je reëel boodschappen doet als klant dan heb je verschillende dingen nodig zoals vlees, groente, maizena, dus dan sjouw je die hele winkel door. Natuurlijk speelt het een rol dat ik het ben die de winkel instapt, maar als ik al ergens de pest over in heb, hoe zou een klant er dan wel niet over denken?"

MARKETING

Behalve klantgerichtheid zijn voorlichting aan de consument en public relations van groot belang voor het succes van Albert Heijn. De baas zelf vindt dat AHOLD de beste pr-mentaliteit heeft van Nederland. Hij is trots op de afdeling public relations die is opgezet door Tiny Plooijer. Zij introduceerde onder meer het blad Allerhande zo'n dertig jaar geleden.

"Zij wist aan de directie duidelijk te maken waarom het pr-beleid zo belangrijk was. Dat het er om ging om je - al weer - in de geest van de klant, de journalist, de overheid te verplaatsen om zo vragen goed te beantwoorden, ja, sommige vragen zelfs voor te zijn. Het is nu zo ver dat we sinds 1980 ongeveer een directeur communicatie hebben. Onder die functie vallen public affairs, branche- en overheidscontacten en sinds een aantal jaren ook milieuzorg."

Heijn is iemand die ook daaraan veel waarde hecht volgens zijn pr-man Möller: "Het was zijn idee eigenlijk om de afdeling milieuzaken om te dopen in milieuzorg."

Heijn: "Te veel verpakking is slecht, omdat het in het milieu blijft rondzwerven; het storten van verpakkingen moet zo veel mogelijk beperkt worden. Bovendien moet je ook energie besparen. Een koelkast die de helft minder energie gebruikt mag best wel wat duurder zijn in aanschaf, want in de praktijk kom je dan goedkoper uit. Over zoiets had je het pakweg 26 jaar geleden niet, pas toen de energiecrisis kwam, ging je daarop in. Energie kostte vroeger niets. Net zo als nu nog in de Verenigde Staten, waar ze het 's winters veel te heet stoken en 's zomers veel te koud maken. Pas nu komt het bewustzijn dat je de winkels binnen moet isoleren tegen zowel kou als warmte, en dat het verstandig is om de motoren van onze vrachtauto's goed af te stellen."

"En dan kom je hier op het eiland en denk je dat ze daar hier nog nooit gehoord hebben", verzucht Heijn. "Als je klaar bent met drinken, flikker je de cups zo het raam uit. In de Breedestraat vorige week liep een knul me voorbij die op zo'n plasticbeker liep te sabbelen. Zonder zelfs maar te kijken of er een prullenbak in de buurt stond, gooide hij die op straat. Geen moment van aarzeling."

GISTEREN

Over het algemeen hebben de Albert Heijn-klanten goed gereageerd op de milieuzorg die het bedrijf aan de dag legt. "Behalve sommige milieufanaten", volgens Heijn. "Die willen alles gisteren al klaar hebben. Bovendien zijn zij niet altijd evenwichtig in hun woorden. Soms zijn ze ook niet altijd ter zake kundig. Ze willen proberen te bereiken dat het produkt van de fabriek tot in de schappen heel milieuvriendelijk is, dat heet dan zo mooi ecobalans, maar dat is onmogelijk."

Een voorbeeld: "Groene zeep is hartstikke milieuvriendelijk. Als u het thuis gebruikt, heerlijk, prachtig. Alleen het maken van groene zeep is milieu-onvriendelijk. Alle vuiligheid komt dan in een keer in het mileu terecht. Daarna zit er dus ook niets meer in om het milieu mee te vervuilen. Iemand die het gebruik van groene zeep propageert weet niet echt waar hij het over heeft. Kortom, milieuzorg is een echte wetenschap geworden. Het is niet een kwestie voor hobbyisten."

Albert Heijn samen met zijn a.s. echtgenote genieten van hun vakantie op Curacao.

Voor Albert Heijn is het al de derde keer dit jaar dat hij op Curaçao is voor vakantie. Hij heeft er zelfs een condominium gekocht dat in aanbouw is. Ontplooit de gepensioneerde kruidenier nieuwe zakelijke initiatieven op de Nederlandse Antillen? Volgens hem is daar geen sprake van. De AHOLD-Antillen vestiging in Willemstad en de AHOLD financieringsmaatschappij op Curaçao zijn volgens de voormalige president-directeur niet zozeer gericht op de eilanden zelf als wel op de rest van de wereld. "Het gekke is dat door de leverantie van Albert Heijn aan Zuikertuintje heel veel mensen denken dat dat bedrijf ook bij AHOLD hoort, dat het gewoon een Albert Heijn winkel is onder andere naam. Dat is dus niet zo. Maar de baas, Toffie Hofland, is wel een Zaankanter. Die ken ik al langer dan veertig jaar. We hebben nog waterpolo tegen elkaar gespeeld."

"Hij heeft zijn zaak hier machtig mooi opgebouwd. Vlak na de oorlog is hij hierheen gekomen. Hij is een typische groothandelaar in levensmiddelen die hier op Curaçao, op Aruba, Bonaire en St. Maarten zijn supermarkten heeft als etalage, zoals hij dat zelf noemt. Iedereen kan zien wat hij te bieden heeft. Een typische groothandelaar."

Sinds jaren bestaat de afspraak tussen Hofland en Heijn dat de laatste zijn produkten aan Zuikertuintje levert omdat daar vraag naar bestaat bij de Nederlanders op de eilanden. Heijn is het gewend, maar een enkele keer verbaast hij zich wel, wanneer hij een produkt van zichzelf tegenkomt aan de andere kant van de wereld.

"Jaren geleden zat ik in een klein kroegje op Westpunt een hamburger te eten en daar kreeg ik een potje piccalilly bij van Albert Heijn. Dat was raar." In Nederland is Albert Heijn een publieke persoon, die wordt herkend als de man achter het merk. Op Curaçao hoopt hij in rust te kunnen genieten van zijn oude dag. "Ik hoop hier zo gewoon mogelijk te leven, maar het is op dit eiland altijd zo dat ze het eerder weten dat ik er ben, dan ik het zelf weet."

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Familie en vrienden van vermisten uit de Vietnam-oorlog hopen nog steeds dat hun geliefden ooit zullen terugkeren uit gevangenschap. Op deze archieffoto luchtmacht-majoor Glendon Jerkins wordt op het vliegveld begroet door zijn broer na zijn terugkeer na 7 jaar gevangenschap in Hanoi.

MIA-raadsel houdt gemoederen in V.S. bezig

Zijn er nog Vietnam-vermisten in leven?

WASHINGTON - Jerry Wilder knijpt zijn ogen half toe ten teken dat hij verdraaid goed door heeft hoe de hoge lui in het Pentagon en het Witte Huis hem proberen te belazeren. Hem en duizenden andere Vietnam-veteranen in Amerika, die ervan overtuigd zijn dat hun nog altijd in de zuidoost-Aziatische jungle vermiste kameraden niet alleen nog leven, maar ook zijn afgeschreven en dus verraden door de Amerikaanse regering.

Jerry is 47 jaar, heeft een verweerde, grijzende kop, heeft 'Trots in Vietnam te hebben gediend' op zijn T-shirt staan en zegt in een krachtig zuidelijk accent:

'Waarom heeft het Pentagon deze foto acht maanden geheim gehouden? Het is het zoveelste bewijs dat ze daar het bestaan van POW's en MIA's niet willen accepteren. Omdat ze niet aan Vietnam herinnerd willen worden. het is daar een grote doofpot, een corrupt zootje'.

FOTO

De foto is het inmiddels beroemd geworden beeld van drie mannen die volgens sommigen de vermiste Amerikaanse Vietnam-soldaten John Robertsen, Albro Lundy en Larry Stevens zijn. Tegen een vage jungle-achtige achtergrond houden de drie op de foto een bord vast met de datum 25 april 1990. POW's zijn krijgsgevangenen (Prisoners of war) en MIA's zijn vermiste militairen (Missing in action).

Jerry Wilder bemant een kraam van de vereniging van Vietnam-veteranen bij het Vietnam-monument in Washington en heeft kopieën van de omstreden foto in een grote stapel klaarliggen voor belangstellenden.

Omstreden, is de vorige week in de openbaarheid gekomen foto, omdat ze de heilige overtuiging bevestigt van talrijke Amerikanen dat er nog landgenoten in Vietnam, Laos en Cambodja worden vastgehouden, achttien jaar na afloop van de oorlog.

En omdat ze evenveel Amerikanen de verdenking bezorgt dat de foto vals is en een teken van grootscheepse fraude, niet in het Pentagon, maar in de inmiddels omvangrijke 'opsporing-van-MIA's-industrie'.

'WAARNEMINGEN'

Dat familieleden van de drie mannen op de foto hun identiteit bevestigen, maakt op andere betrokkenen in Washington weinig indruk. 'Deze mannen kunnen iedereen zijn. Hun familie heeft ze twintig jaar geleden voor het laatst gezien, ze dragen grote snorren en het beeld is vaag en grof. Het is een kopie van een kopie van een kopie en er kan zwaar gemanipuleerd zijn met het origineel', aldus een medewerker van de defensiecommissie van de Amerikaanse senaat. Andere deskundigen merken op dat de drie op de foto er als welgedane heren uitzien, bepaald niet als dwangarbeiders of anderssoortige gevangenen. En het opschrift op de foto lijkt eerder van een Europese dan van een Amerikaanse of Vietnamese hand.

Nu de beeltenis niettemin getuige duizenden emotionele telefonades naar het Congres, het Witte Huis en Pentagon de verdenkingen bij Vietnam-veteranen inzake achtergebleven strijdmakkers heeft aangewakkerd, zijn congresleden en regeringsmensen in Washington bang om ongevoelig te lijken en is besloten voor een zoveelste maal, en nu grootscheeps, een onderzoek in te stellen.

Maar liefst drie Amerikaanse onderzoeksteams zijn deze week naar Vietnam, Laos en Cambodja gestuurd om de talrijke gerapporteerde 'waarnemingen' van levende Amerikaanse gevangenen te onderzoeken. Met name Vietnam heeft alle medewerking toegezegd.

VERZINSEL

Achter de coulissen maken de onderzoekers echter geen geheim van hun overtuiging dat de inspanning vruchteloos zal zijn. 'Veel Vietnamveteranen denken dat de meesten van de in totaal officieel 2273 MIA's nog in leven zijn. Dat is een hallucinatie. We zullen blij zijn als er nog ooit een handvol terugkomt, maar er zullen er waarschijnlijk geen drie, geen twee en niet een meer leven', aldus een hoge ambtenaar van het Pentagon.

Anderen trekken de integriteit in twijfel van de man die de foto vorig jaar 'van een bron in zuid-oost-Azië zegt te hebben gekregen. Deze Eugene McDaniel, zelf een krijgsgevangene, leidt het ultra-conservatieve 'American Defence Institute', dat zijn jaarlijkse miljoenenbudget grotendeelseels vergaart door beloften in Vietnam op zoek te gaan naar Amerikanen.

Zo zijn er veel private 'MIA-jagers', die soms ook daadwerkelijk op speurtocht gaan in de Vietnamese en Cambodjaanse binnenlanden, die daarvoor grote sommen geld ontvangen van familieleden en andere solidairen en die er alle belang bij hebben de geruchtenstroom over 'waarnemingen' in de jungle in stand te houden.

'Feit is dat er sedert het einde van de oorlog in Vietnam 1438 waarnemingen zijn gemeld bij het Pentagon en dat in nul gevallen hard bewijs is gekomen. In tegendeel, op 103 gevallen na zijn alle waarnemingen een vergissing of een moedwillig verzinsel gebleken. Van die 103 is een groot aantal te verklaren uit het feit dat er zo'n 45 Amerikanen vrijwillig in Vietam leven, meestal omdat ze met een Vietnamese zijn getrouwd', aldus een zegsman op het Pentagon.

VOORDEEL

Dat het voortleven van talrijke Amerikaanse gevangenen in Vietnam een mythe is, is mede gevolg van de misleidende term 'Missing in action'.

Een bureaucratische regel wil dat elke militair wiens stoffelijke resten niet gevonden c.q. naar de V.S. teruggestuurd zijn, als MIA wordt geregistreerd, ook al zijn er volop getuigen die de dood van de betrokkene kunnen bevestigen.

Aan het eind van de Vietnam-oorlog waren er maar acht honderd 'echte' Amerikaanse MIA's, wier lot waarachtig onbekend was. Daar zijn de ruim 1.700 militairen bijgeteld wier lichamen 'ontbraken'. Intussen zijn enkele honderden resten door Vietnam naar de VS teruggezonden, waarvan ongeveerd de helft als geregistreerde MIA is geidentificeerd. (Enkele overschotten zijn volgens het Pentagon 'niet menselijk', iets wat volgens Vietnam te wijten is aan het onoordeelkundig graven door dorpelingen waar b.v. een Amerikaans vliegtuig is neergestort.)

Wat het beeld verder vertroebelt is het financiële voordeel dat de gezinnen van MIA's hebben bij het feit dat hun vermiste geliefden als zodanig niet als gesneuveld te boek staan. Een MIA blijft volledig salaris uitbetaald krijgen, terwijl de weduwe van een gesneuvelde een veel lagere uitkering ontvangt. In sommige gevallen hebben Amerikaanse militairen het lijk van een omgekomen collega niet geidentificeerd ten einde de familie een financiële dienst te bewijzen. En in sommige van die gevallen heeft die familie lange tijd echt geloofd in vermissing inplaats van dood, en is die 'dienst' een emotionele ramp geworden.

ONVERDRAAGLIJK

De MIA's kwestie is mede zo gevoelig omdat ze met name dat deel van de in totaal drie miljoen Vietnam-veteranen bezighoudt die psychologisch beschadigd uit de oorlog zijn gekomen. Velen van hen behoren tevens tot het armste en minst ontwikkelde deel van de Amerikaanse bevolking. Samen met de algehele maatschappelijke afkeer die de frontgangers na het militaire fiasco in Vietnam in Amerika ontmoetten, maken die omstandigheden deze gefrustreerde veteranen extra gevoelig voor koortsige verhalen over nog bestaande krijgsgevangenkampen en 'tijgerkooien' in Vietnam en voor de theorie dat het Pentagon tegen hen samenzweert.

De hoop bij veel Amerikanen was dat het militaire succes van de recente Golfoorlog een algeheel eerherstel zou brengen voor alle veteranen, ook die van Vietnam. Dat is in zekere zin ook wel gekomen, maar lijkt de assertiviteit van de Vietnamgangers eerder te hebben aangewakkerd.

Een miljoen dollar biedt Eugene McDaniel voor elke MIA die door wie dan ook levend terug wordt gehaald naar de VS. De verwachting is dat het zoeken door avonturiers, geldzuchtien en waarachtig overtuigden nog zal toenemen, ook als de huidige officiële onderzoeksteams - die immers per definitie verdacht zijn - met nihil resultaat terugkomen.

'Meer dan tweeduizend Amerikanen zijn in de steek gelaten door hun vaderland waarvoor ze hebben gevochten. Ze werken al twintig jaar voor de Vietnamezen als dwangarbeiders. Stel je dat eens voor. Het is een onverdraaglijke gedachte. Maar het is waar. Echt waar', zegt Jerry Wilder. Hij knikt naar de granieten muur in het Vietnam momument, waarin de namen van alle 60.000 gesneuvelde Amerikanen staan gegrift. 'Ze hadden beter op die lijst daar kunnen staan.'

Wrede veroveraar nu behoedzame koopman

Geld Japans wapen bij Aziatisch offensief

HONGKONG - Japan verovert het Aziatische vasteland. Maar in tegenstelling tot de jaren dertig en veertig worden de vertegenwoordigers van het "Land van de rijzende zon" tegenwoordig met open armen ontvangen. De Japanners hebben namelijk voor het huidige offensief de geweren en kanonnen ingeruild voor een wellicht nog machtiger wapen: geld. Tokyo gaat uitermate voorzichtig te werk in zijn streven de hand te leggen op de rijkdommen van het Verre Oosten. De wrede veroveraar uit de Tweede Wereldoorlog heeft plaats gemaakt voor een behoedzame handelspartner die iedere wrok bij zijn Oostaziatische buren wil vermijden. Een strategie die vruchten lijkt af te werpen.

De Japanse investeringen in Azië zijn immens. Tokyo reserveert vijftien procent van de totale buitenlandse investeringen (ruim 17 miljard gulden) voor het Aziatische continent. De laatste Japanse statistieken laten zien dat het Japanse handelsoverschot met Aziatische landen het afgelopen jaar met liefst 42,77 procent is toegenomen. De kolossale groei is onder meer te danken aan de groeiende export van machines en fabrieksinstallaties. "Deze cijfers bevestigen het beeld dat Japan zijn economisch zwaartepunt vanuit Noord-Amerika verplaatst", zo concludeert Paul Summerville, een econoom aan de Jardine Fleming Securities in Tokyo.

De Japanse aandacht voor het Aziatische vasteland zorgt wellicht voor betere handelsbetrekkingen met de Verenigde Staten. Washington heeft de afgelopen jaren met lede ogen aangezien hoe Japanse bedrijven een steeds groter deel van de Amerikaanse markt veroveren. De Amerikaanse export naar Japan bleef daarbij verhoudingsgewijs ver achter wat tot de nodige irritaties leidde.

Dergelijke problemen zijn ook met de Oostaziatische landen te verwachten. Vooralsnog begroeten zij echter de economische banden met de rijke buur. Japan zit momenteel in ieder Aziatisch land bij de top drie van de belangrijkste handelspartners. Voor Thailand, Indonesië, China en het ASEAN-blok als geheel (de associatie van zuidoostaziatische landen bestaand uit Brunei, Malysia, Thailand, Indonesië, Filipijnen en Singapore) is Japan zelfs de voornaamste handelspartner.

Zelfs in de landen waar Japan niet de belangrijkste handelspositie bekleedt, is zijn invloed enorm. Zo is Tokyo in Malaysia de grootste buitenlandse investeerder en is Zuid-Korea voor zijn economische ontwikkeling in hoge mate afhankelijk van Japanse technologie. "Vooralsnog kunnen wij niets anders doen dan de geavanceerde Japanse produkten importeren omdat onze technologie nog ontoereikend is om dergelijke produkten zelf te produceren", zo verklaart een onderzoeker van het Zuidkoreaanse concern voor consumenten elektronika Samsung.

De Aziatische zakenwereld mag dan haar twijfels hebben over de groeiende afhankelijkheid van de Japanse economische macht, zij heeft de hoogwaardige technologie broodnodig om de eigen economische aspiraties te realiseren. Thaise zakenlieden verwachten bijvoorbeeld niet dat de groeiende Japanse invloed zal leiden tot gewelddadige rellen zoals die zich in de jaren '70 voordeden. Studenten protesteerden toen tegen een mogelijke Japanse dominantie van het Thaise economische leven.

Bangkok verwelkomt vandaag de dag de Japanse bijdrage aan de economische opleving van Thailand. Functionarissen onderstrepen, dat vooral dankzij Japanse steun de Thaise industrie zich sinds 1987 heeft kunnen ontwikkelen tot een sector die zich vooral op de buitenlandse markt richt. Een gevolg is wel dat de Thaise economie voor een groot deel afhankelijk is geworden van Tokyo's handelspolitiek. Het handelstekort van Thailand met Japan is sinds 1988 fors gegroeid (van 6,6 miljard gulden tot 12,4 miljard gulden in 1990).

Voor andere Oostaziatische landen slaat de handelsbalans met Japan eveneens in negatieve zin door. In Taiwan heeft dat tot verontruste reacties geleid. De Taiwanese onderminister van Economische Zaken, Chiang Pin-Kung, verklaarde onlangs dat het "een hevig en langdurig gevecht" wordt om een evenwichtige handelsbalans met Japan te verkrijgen.

TEGENACTIES

Taipeh probeert de importen vanuit Japan te beperken maar economen denken dat de regering geen krachtige maatregelen durft te nemen uit vrees voor tegenacties van Tokyo. Bovendien is de Taiwanese industrie afhankelijk van Japanse reserveonderdelen. Zuid-Korea tracht zijn afhankelijkheid van Japanse apparatuur te beperken door andere leveranciers te zoeken. Probleem voor Seoul is dat er geen andere leveranciers voorhanden zijn die dezelfde kwaliteit kunnen leveren als Japan.

Een functionaris van het Japanse ministerie van internationale handel en industrie stelt dat de afhankelijkheid van Taiwan en Zuid-Korea ook bij verdere economische groei gehandhaafd blijft. "Als hun exporten naar de rest van de wereld toenemen, dan groeien hun importen vanuit Japan eveneens", zo zegt hij. "dit handelsoverschot bestaat sinds jaren en zal niet op korte termijn kunnen worden weggewerkt".

OVERSCHOT

China en Indonesië zijn de enige landen in de regio die een handelsoverschot hebben met Japan. Het overschot is vooral het gevolg van de Japanse behoefte aan olie, een grondstof die China en Indonesië in overvloed hebben. Vooral het Chinese handelsoverschot is groot. Beide partijen schatten het tussen de twaalf en veertien miljard gulden.

Waarnemers denken niet dat deze situatie lang zal voortduren. "De balans zal in het voordeel van Japan doorslaan als China, net als andere landen, in zijn drang naar modernisering meer Japanse technologie gaat importeren", zo zegt een Aziatische econoom in Beijing.

De welvaartstaat Japan verovert de laatste jaren met geld en goederen het Aziatische gebied. De image van de Japanner als militair overheerser heeft geplaatst gemaakt voor die van gemoedelijke zakenman.

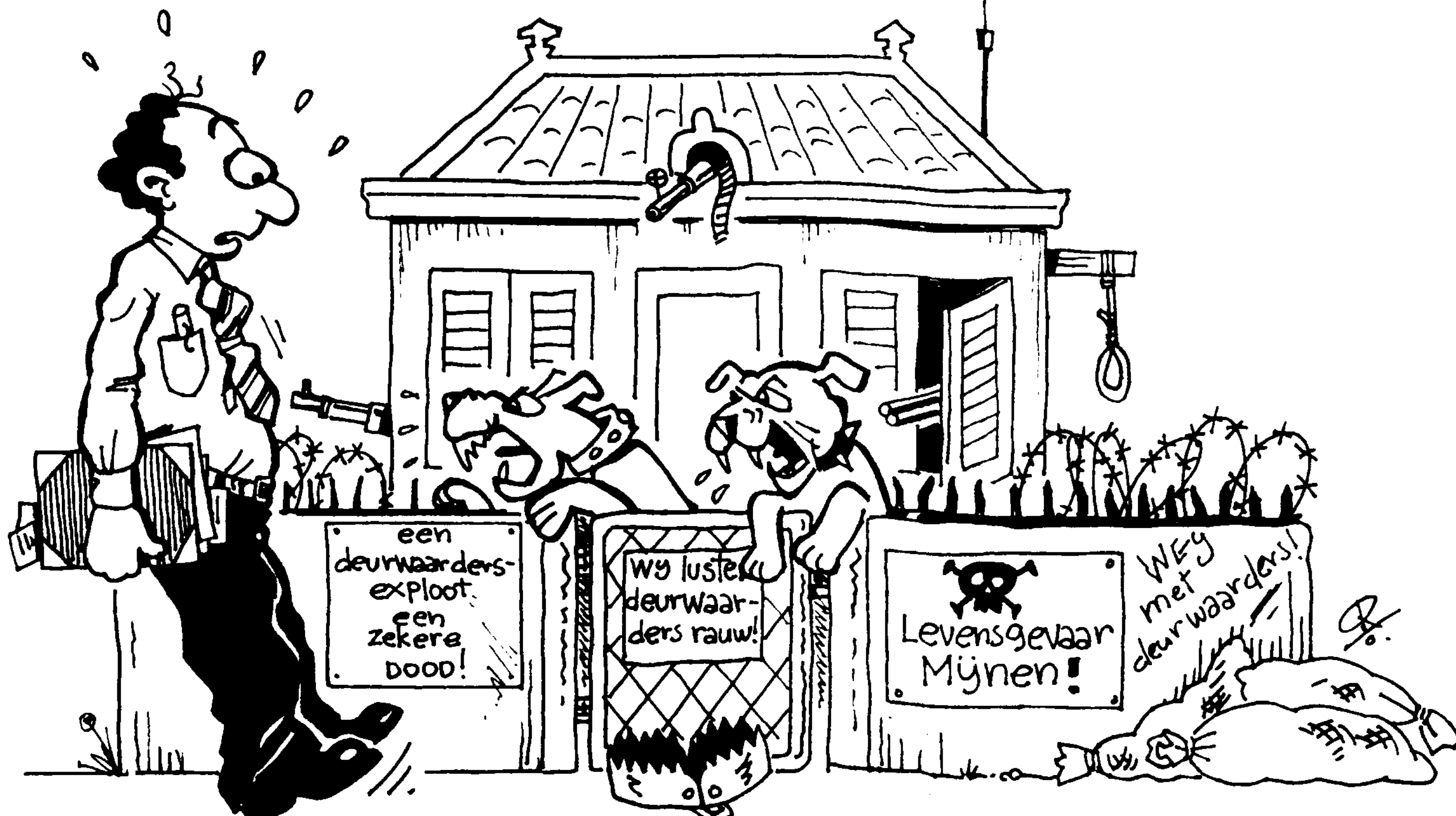
Lagere normen voor appels

ZOETERMEER - De Nederlandse fruittelers willen dat de kwaliteitsnormen voor appels tijdelijk worden versoepeld. Als gevolg van de nachtvorst in het voorjaar zal de komende appeloogst aanzienlijk kleiner uitvallen. Door de kwaliteitseisen te verlagen, kan toch aan de vraag van de consument worden tegemoetgekomen, zo stellen de telers. Appels kunnen bij de keuring worden ondergebracht in drie klassen. De klassen een en twee mogen rechtstreeks worden verkocht voor de consumptie. Klasse drie mag alleen worden verwerkt door de industrie tot bij voorbeeld appelmoes. Deze normen gelden voor de hele EG. Het Centraal Bureau van de Tuinbouwveilingen (CBT) in Zoetermeer pleit er nu voor om de klasse-drie-appelen het komend seizoen toch voor verkoop aan de consument aan te bieden. Volgens woordvoerder van diepen is het gezien de extreme omstandigheden noodzakelijk de kwaliteitseisen wat te vieren.

Niemand is blij met komst van deurwaarder

=door Suzanne Koelega=

NIEMAND IS blij als de deurwaarder aan het hek staat, maar hij is onmisbaar binnen ons rechtssysteem. Hij scheurt niet rond in een grote zwarte BMW om, in een net pak compleet met zonnebril, op de schuldigen af te stappen en hen geld afhandig te maken. Hij breekt ook niet zomaar een huis open, om vervolgens van een arme onderstandsmoeder met vier huilende kinderen de meubelen op straat te zetten. Op de Nederlandse Antillen zijn er drie soorten deurwaarders. De belastingdeurwaarder, de straf- en civiele deurwaarder. Ze hebben een druk bestaan. De drieëendertig 'grote sterke mannen' werken hard om de schulden van niet-betalende Curaçaoënaars te innen, of om ze, in het geval van de strafdeurwaarder, voor het Gerecht te krijgen.

Een gevaarlijke baan is het wel. Alhoewel de deurwaarders zelf daar heel laconiek over doen. "Gevaarlijk? Welnee. Ik moet net als ieder ander het werk doen en als ik daarin verhinderd wordt kan ik lastig worden, maar het is niet zo dat ik een gemene man ben. Ik praat met de mensen om hen ervan te overtuigen dat ze hun schulden moeten betalen."

Felix Cratz is al 15 jaar civiel deurwaarder. Zijn reden om 'boeman' te worden lijkt simpel. Hij komt uit een politiegeslacht. Zijn vader was tien jaar geleden waarnemend commissaris van de politie. De droom van Felix was om inspecteur te worden. Hij studeerde voor fotograaf. "Ik heb platvoeten en dus kon ik geen inspecteur worden. Via een vriend, die deurwaarder was, raakte ik geïnteresseerd in het vak."

GEEN OPLEIDING

Curaçao kent geen opleiding tot burgerlijk deurwaarder, in tegenstelling tot Nederland waar de Koninklijke Vereniging voor Gerechtsdeurwaarders zorg draagt voor de cursus. Antilliaanse kandidaten gaan bij een oudere deurwaarder in de leer. De praktijk moet uitwijzen of de kandidaat de werkdruk en de aggressie psychisch aankan. Hij wordt na twee jaar voorgedragen en beëdigd door het Hof van Justitie.

De ingewikkelde taakomschrijving zegt genoeg over de veelzijdigheid van het civiele deurwaardersvak. Vanaf het begin tot het eind is de deurwaarder betrokken bij civiele zaken. Hij stelt dagvaardingen op en brengt die bij de gedaagden, waarin staat dat zij voor het gerecht moeten verschijnen. Als de gedaagde de oproep niet kan lezen, dan legt hij het uit en geeft ze advies waar zij terecht kunnen voor rechtskundige bijstand. Als de gedaagde de oproep niet wil aannemen of niet thuis is, dan gaat de brief officiëel via de procureur generaal per aangetekende post. In de rechtszaal is de deurwaarder ook aanwezig. Hij roept de zaken af die op de rol staan en controleert of iedereen er is. Als de rechter uitspraak heeft gedaan kan de eiser met het vonnis op papier terug gaan naar de deurwaarder met de opdracht om achter de centen aan te gaan.

TWEE DAGEN

De deurwaarder zoekt de geldschuldige op. Deze heeft twee dagen om te betalen. De goederen die in het pand aanwezig zijn worden genoteerd zodat de deurwaarder precies weet wat hij weg moet halen als er geen geld over de tafel komt. Vaak weigeren mensen hem de toegang. Een bewoner heeft daar het recht toe. De deurwaarder mag niet zomaar naar binnen. Om de mensen te ervan te overtuigen dat ze moeten betalen haalt de ambtenaar de politie erbij. De agenten proberen de bewoner alsnog over te halen toegang te verschaffen. Ook zij mogen wettelijk het huis niet binnentreden. Dan wordt de rechter gehaald. Samen met de politie en de rechter gaan ze zonder pardon het pand in.

Na twee dagen heeft de 'deurenbreker' het recht om het pand te ontruimen. Hij neemt niet alles mee. Alleen datgene dat genoeg opbrengt bij verkoop om de schulden te dekken. Hij zal niet de auto in beslag nemen als de eigenaar maar honderd gulden schuldig is. De 'grote sterke man' laat het bed en de minimale levensmiddelen staan. Cratz: "De bewoners moeten wel kunnen slapen en eten. Alles weghalen zou onmenselijk zijn." Ontdekt de deurwaarder dat er huisraad mist, dan geeft hij dit aan bij de politie en kan de eigenaar gevangenisstraf krijgen. Bij ontruimingen moeten altijd twee getuigen aanwezig zijn. Als de deurwaarder de toegang wordt geweigerd moet hij weer de politie en de rechter erbij halen. Felix Cratz: "De geldschuldige trekt altijd aan het kortste eind."

Rudy Cameron: 'We zijn niet gevaarlijk'

De chef van de belastingdeurwaarders bij de Eilandsontvanger Rudy Cameron formuleert het nog drastischer: "Tegenwerken is alleen in zijn nadeel, want ondertussen hebben de buren gezien dat er politiewagens staan en dat er een man rondloopt in een zwarte toga. Iedereen weet dat je een wanbetaler bent en als je pech hebt dan komen de persfotografen ook langs en sta je de volgende dag in de krant." Belastingdeurwaarder Orlando Petronella vindt publiciteit 'wel handig'. "Mensen schrikken als ze in de krant zien dat een huis wordt leeggehaald. Ze gaan meteen hun schuld betalen en dan hebben wij het weer een tijdje rustiger."

Dat niemand graag belastingcenten afdraagt, blijkt uit het feit dat 'de dienst' dit jaar al tachtigduizend dwangschriften heeft verstuurd naar verzuimende burgers. Dat aantal zal in december honderdenvijftigduizend bereiken. De tweeëmtwintig 'deurenbrekers' van de Eilandsontvanger hebben het druk met vier tot vijfhonderd beslagleggingen per maand. Slechts in een paar gevallen wordt het huis echt ontruimd, omdat op het laatste moment mensen toch nog komen betalen. Na tien dagen, maar niet later dan dertig dagen komen de 'sterke mannen' de huisraad weghalen als de eigenaar niet langs bij de Eilandsontvangen is geweest om 'het gemeenschapsgeld' af te geven. De civiele deurwaarder is niet gebonden aan limietsdagen: hij mag na twee dagen al in beslagnemen en daarna ontruimen. Een civiel vonnis verjaart nooit.

RARE FRATSEN OM SPULLEN TE BEHOUDEN...

RARE FRATSEN

Geldschuldigen halen soms hele rare fratsen uit om te voorkomen dat Cratz de spullen mee kan nemen. "Een man die zestigduizend gulden schuld had, dacht mij te slim af te zijn. Hij haalde de bulldozer, die ik in beslag moest nemen om te verkopen, helemaal uit elkaar. Tot op de schroefjes en verspreidde die over het hele terrein. De moed zonk me in de schoenen. 'Waarom moeten die mensen zo doen?', vroeg ik mezelf af. Uiteindelijk is hij toch degene die voor de kosten op moet draaien. Ik heb toen een grote vrachtwagen en hijskraan laten komen. Alles is bij elkaar verzameld en naar een andere aannemer gebracht die het gevaarte weer helemaal in elkaar heeft gezet. Het heeft die eigenwijze man vijfduizend gulden extra gekost." Belastingdeurwaarder Petronella heeft precies hetzelfde meegemaakt met bulldozers van een hardleerse aannemer. "Het waren drie van die machines. We hebben ze meegekregen! En verkocht, hier op het terrein van de Eilandsontvanger", zegt hij glunderend, terwijl hij naar buiten wijst.

De belastingdeurwaarders hebben niet vaak de assistentie van de rechter nodig. Petronella: "Sinds 1974 (toen werd op Curaçao officieel een opleiding gestart voor belastingdeurwaarders, SK) is dat pas twee keer gebeurd." Bij hun civiele collega's ligt dat anders. "Niemand laat hen binnen. Ons wel", vertelt Petronella opgetogen. Felix Cratz geeft toe dat het vaak lastig is om zijn taak uit te voeren. Om die reden wil hij ook liever niet op de foto. "Het is nu al moeilijk. Anders kan ik mijn werk helemaal niet meer doen."

De civiele deurwaarder heeft twee bazen, de griffier van het Hof en de geldeiser. De griffier verdeelt de zaken over de zeven civiele deurwaarders en is de contactpersoon tussen hen en het Hof. Toch zijn de deurwaarders zelfstandig. Ze hoeven aan niemand verantwoording af te leggen, maar kunnen wel ontslagen worden door de Gouverneur als zij het werk niet goed doen. De 'baas' van de belastingdeurwaarder is de Eilandsontvanger. De tweeëntwintig belastingdeurwaarders zijn wel beëdigd door het Gerecht in Eerste Aanleg. De strafdeurwaarder is in dienst van het Openbaar Ministerie. Een interview met één van hen was niet mogelijk omdat ze alle vier op vakantie zijn. Een kandidaats-deurwaarder brengt nu de dagvaardingen bij de verdachten thuis.

GEEN VETPOT

Civiel deurwaarder zijn op Curaçao is geen vetpot. Eenvoud kenmerkt hen. De kantoren zijn klein en redelijk armoedig. De 'deurbrekers' bezitten niet zoals hun Nederlandse collega's een herenhuis aan een sjieke gracht, ze dragen geen zwarte pakken en rijden ook niet in pratserige donkere Duitse wagens. Griffier Alex Baank: "Ze verdienen niet veel. Voor het opstellen en afleveren van een exploit krijgen ze negentig gulden. In Nederland krijgen deurwaarders daar het vijfvoudige voor." Vroeger moesten ze het met nog minder doen. In 1987 werd een nieuw Landsbesluit van kracht waarin de tarieven van de deurwaarders met driehonderd procent omhoog geschroefd zijn. Er kwam veel protest, vooral van de advocaten. Baank: "Zij waren bang dat hun klanten minder zaken zouden gaan aanspannen, omdat de kosten om een deurwaarder in te schakelen te hoog zouden worden. Ik zag het probleem niet, want een bedrag van twee gulden per pagina van een exploit verdrievoudigen is nog altijd maar zes gulden. En wat is nou zes gulden. Die man moet ook zijn brood verdienen."

Aggressie is iets waar deurwaarders zeer regelmatig mee te maken krijgen. Belastingambtenaar Rudy Cameron legt uit dat het niet nodig is om een grote mond op te zetten of geweld te gebruiken. "Mensen hebben veel mogelijkheden om de schuld te komen aflossen bij de Eilandsontvanger. Ze kunnen een bezwaarschrift indienen bij de Inspectie, maar vergeten vaak om uitstel tot betaling bij de Ontvanger aan te vragen. Dat is waar ze de fout ingaan. Als mensen dan opnieuw een aanmaning krijgen om te betalen, moeten ze eigenlijk langs komen om met ons te praten. Dan treffen we een regeling. Maar ze verschijnen niet, want ze denken dat wij hun de nek omdraaien. Wij zijn geen gevaarlijke mannen die zonder pardon het huis leeghalen."

GEWELD

Orlando Petronella over geweld: "Mocht het toch zover komen dat ik op de stoep sta dan ga ik rustig om met de geldschuldigen. Ze moeten accepteren dat ze belasting moeten betalen. Daar voorkom ik een hoop aggressie mee." De collega van Petronella, Frank Virginie, doet hetzelfde en nog iets meer. "Ik neem altijd ruim een meter afstand van de belastingschuldige. Als hij op mij afstapt om te slaan, dan doe ik ook een stap achteruit zodat ik klappen ontwijk."

Burgerlijk deurwaarder Cratz weet er ook alles van: "Aan mijn lijf komen ze niet, net zo min als ik aan de hunne. Ik ben een vriendelijke man en sta niet op de deur te bonzen. Als ik in de problemen kom, roep ik de politie." Cratz is niet bang om een pak slaag te krijgen: met een postuur zo groot als hij hoeft niemand dat. "De mate van ägressie hangt helemaal af van de manier waarop je mensen benadert. Als je gewoon het terrein oploopt en gaat staan schreeuwen van: 'Hé jij daar nietsnut, ik krijg nog geld van je', dan krijg je dezelfde reactie van de bewoner."

De minst leuke taak van de civiele en belastingdeurwaarders is, vinden ze zelf, het ontruimen. Petronella: "Gelukkig komt het maar vier of vijf keer per jaar voor dat we een pand moeten leeghalen. Ik doe het niet graag. Het is een laatste middel om iemand ertoe te dwingen om te betalen. Niemand wil dat z'n spulletjes verkocht worden. Het is jouw bank en jouw televisie. Je hecht er waarde aan. En dat kan niet in geld uitgedrukt worden. Belastingschuldigen kunnen soms erg emotioneel worden, ze beginnen dan te schreeuwen en proberen de schuld in jouw schoenen te schuiven. Het is toch niet mijn fout dat ze weigeren te betalen?" Civiel deurwaarder Felix Cratz wordt boos op de maatschappij als hij huisraad en de auto weg moet halen bij een arm gezin. "Ik word kwaad op deze samenleving. Ze lenen een arme man geld om een grote Amerikaan te kopen, die hij zich niet kan veroorloven." Cratz ontruimt bijna iedere maand een huis. De spullen worden terplekke of op een stuk open terrein geveild. Cratz: "Het is wel 'as is, where is' want ik ben geen autoverkoper die de motorkap voor je openmaakt en rondjes gaat rijden. De belastingdienst heeft een eigen veilingplaats. Zes tot zeven keer per jaar worden hier meubelen en auto's van belastingschuldigen verkocht.

NIETS VEILIG

Niets is veilig voor de deurwaarder. Huisraad en auto's, maar ook onroerende goederen zoals een heel huis of een groot schip neemt hij, wanneer er geen geld over de tafel komt, zonder pardon in beslag. Afwisselend is het wel, geeft Cratz toe. "Gemiddeld één keer per maand ga ik op zo'n enorm schip beslag leggen. Soms is het gevaarte op zee en moet ik met de havenpolitie erop af. Langs een touwladdertje omhoog klimmen en de kapitein dwingen om de boot terug naar de Annabaai te varen.

Het is moeilijk om getuigen warm te maken voor zo'n klus, want niemand hangt graag aan een laddertje te zwiepen boven de golven."

Cratz weet iedereen te vinden. Hij is een soort rechercheur. Geldschuldigen die hem proberen slim af te zijn door het eiland te verlaten, worden meestal alsnog op Hato in de kraag gegrepen. "Ik leg beslag op de bagage en het ticket. Dan kan die persoon niet meer weggaan. Niet leuk, maar ik moet dat geld hebben, anders krijg ik het nooit meer." De uitspraak van een rechter sluit hier mooi bij aan: "Deurwaarders zijn de enigen die tegenwoordig nog hun geld krijgen". Of zoals een officier van justitie reageerde: "Behalve dieven zijn deurwaarders de enigen die een huis mogen openbreken".

Alimentatie, gijzeling en de deurwaarder

BIJNA DE de helft van de kinderen op Curaçao is naar schatting buitenechtelijk, een officieel cijfer hebben wij niet kunnen krijgen van de bevoegde instanties. Een tijd geleden werd een wet van kracht die regelt dat vaders van dit soort kinderen alimentatie moeten betalen. Waarom? Persofficier Kraal heeft één duidelijk en simpel argument: "Het liep de spuigaten uit. Mannen denken overal kinderen te verwekken en daarna hard weg te lopen. Dat gaat zomaar niet. Ze zijn er verantwoordelijk voor." Veel alleenstaande moeders grijpen de kans met beide handen aan. Regelmatig komen zaken voor bij het Hof wanneer de man niet wil betalen. Griffier Alex Baank legt kort uit hoe dat werkt. "De vader bekent meestal dat het zijn kind is en geeft maandelijks alimentatie. Ontkent hij dan kan de moeder een rechtszaak aanspannen. De rechter beslist aan de hand van een bloedonderzoek en getuigenverklaringen of de man werkelijk het kind heeft gemaakt. Als dat zo is, kan de vrouw met het vonnis naar de deurwaarder gaan.

Civiel deurwaarder Felix Cratz heeft dagelijks met buitenechtelijke kinderen en boze moeders te maken. Hij interpreteert de situatie anders dan griffier Baank. "De meeste mannen willen niet met het geld over de brug komen, omdat ze bang zijn dat het bedrag voor andere zaken dan het kind wordt gebruikt. Niemand is graag alleen. Misschien woont de moeder alweer samen met een andere man. De vader denkt ook bij zichzelf: 'Ben je gek? Zal ik geld voor het kind geven en dan gaan moeder en nieuwe aanwinst daar gezellig feest van vieren'. Hoe vaak dat niet gebeurt..."

Vroeger had de deurwaarder een stevige stok achter de deur als vaders weigerden alimentatie te betalen: gijzeling. ...Opgepakt in de kraag en als een dief of moordenaar naar Koraalspecht, totdat je toestemt om je verantwoordelijkheden als vader te accepteren..."Helaas", zucht Cratz, "is de gijzeling kort geleden afgeschaft. Want het werkte wel!"

Tussen Taal en Thriller

AL TIENTALLEN jaren is er op Curacao een discussie gaande over onderwijsherziening, speciaal in verband met de problematiek Papiamentu-Nederlands. Onlangs heeft het Bestuurscollege van Curacao de opdracht gegeven om een rapport te maken over concrete stappen die genomen moeten worden om tot een oplossing te komen. Rene Appel, universitair hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam, en dr. Ludo Verhoeven van de Katholieke Universiteit Brabant werken samen met Sede di Papiamentu aan dit rapport. Het vakgebied van Rene Appel is de Algemene Taalwetenschap, maar zijn specialisatie is tweetaligheid en tweede taalverwerving. Rene Appel bracht zijn vakantie door op Curacao en wilde wel het een en ander vertellen over zijn twee vakgebieden, want naast taalkundige is hij ook schrijver van misdaadromans.
Sinds 1987 zijn er al vier boeken van zijn hand verschenen: Handicap (1987), Spijt(1989), De derde persoon (1990) en Oppassen (1991). Voor zijn derde boek kreeg hij de Gouden Strop, een prijs speciaal ingesteld voor dit genre.

= door Nel Casimiri =

RENE APPEL

RENE APPEL
...van twee walletjes...

'Intriges bewaar ik liever voor mijn misdaadromans'

Rene Appel over zijn onderzoek op Curacao: 'We hebben nog steeds geen officiële opdracht. Die moet van het bestuurscollege komen en had er al in januari moeten liggen. Dat gaat via drs. Henri Vijber van Sedukal, maar daarvoor moet je niet bij mij zijn, ik weet niet precies hoe dat zit. Intriges bewaar ik liever voor mijn misdaadromans.'

Zo'n methode als Papiamentu-Nos Idioma, waarin de kinderen Papiamentu als vak op de basisschool krijgen, is dat zinvol? Moet het papiamentu geen voertaal zijn?
'Het is sowieso zinvol als kinderen onderwijs krijgen in hun eigen taal. Er zijn allerlei taalvaardigheden in de moedertaal die ze verder kunnen ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld het uitbreiden van hun woordenschat. Het probleem is dat de eigen taal nog geen vaste plaats heeft in de samenleving. Kennis van de eigen taal is geen criterium bij de doorstroming naar het voortgezet onderwijs. Zodra je je eigen taal serieus neemt, is dat een vereiste. Het is voor mij een bizarre gedachte dat het Nederlands geen of nauwelijks een rol zou spelen in het onderwijs.'

METHODE

Bestaat er nu nog helemaal geen methode om vanuit het Papiamentu Nederlands te leren?
' 'Zonnig Nederlands' is bedoeld als een methode om vanuit het Papiamentu Nederlands te leren. Maar hij is ooit bedoeld voor de Antilliaanse situatie, qua inhoud en methode. Er zijn bij zo'n methode twee aspecten, de verhalende en de taalkundige kant; qua didaktiek is die methode achterhaald.'

Maar die methode is al meer dan tien jaar achterhaald. Toch wordt het nog gebruikt zij het met stencils of fotocopieën. Vaak moeten meerdere kinderen samendoen met een boek.
'De discussie Papiamentu versus Nederlands wordt ten onrechte geïnterpreteerd als het een of het ander. Dat heeft ontzettend veel ontwikkelingen verlamd. Dat heeft ook de ontwikkeling van het Nederlands als tweede taal verlamd. Als we nu 'Zonnig Nederlands' herdrukken, wordt gezegd: Waarom dan nog een nieuwe methode? Dat is het dilemma waar we voor staan in het onderwijs. Ons rapport gaat over concrete stappen die genomen moeten worden, over hoe het onderwijs er uit zou moeten zien. Dat is een lange termijn proces, de veranderingen in het onderwijs zijn niet volgend jaar klaar. We gaan uit van Papiamentu-Nos Idioma. Als er een andere methode moet komen, kan dat door uitbreiding en herziening van die methode. We hebben die methode geëvalueerd en hij is goed uit die evaluatie gekomen. We hoeven niet vanuit een nulpunt te beginnen.'

In uw rapport over een nieuwe basisschool gaat u uit van het Papiamentu als voertaal op de basisschool?
'Ja, en als vak nemen twee talen een belangrijke plaats in, het Papiamentu en het Nederlands. Het is volstrekt duidelijk dat de leerlingen een 'language of wider communication' heel goed moeten leren beheersen. Je zou kunnen zeggen dat het onderwijs niet alleen wordt herzien door het Papiamentu een juiste plaats te geven, maar ook het Nederlands. Men zegt dat het steeds slechter en slechter gaat met de beheersing van het Nederlands, hoewel daar geen vergelijkend onderzoek naar gedaan is, waaraan je dat zou kunnen zien.'

Bij het voortgezet onderwijs wordt gewerkt met Nederlandse methodes waarbij ervan uitgegaan wordt dat het Nederlands de moedertaal is van de leerlingen.
'Dat kan natuurlijk in feite niet. In Nederland merk je dat steeds meer. Waar grote aantallen leerlingen die van huis uit geen Nederlands spreken op school zitten, zie je dat ook. Je kunt het voortgezet onderwijs niet zo laten. Ook de maatschappelijke omgeving hier is niet gelijk aan de Nederlandse situatie. Op de basisschool moeten de leerlingen op een zo hoog mogelijk niveau worden gebracht. Het gebeurt echter niet in hun eigen taal. In het middelbaar onderwijs wordt een taalvaardigheid van ze geeist waar ze niet over beschikken. Ze moeten teksten begrijpen van een moeilijkheidsgraad waar ze niet aan kunnen voldoen. De leerlingen aanpassen aan het onderwijs is niet altijd mogelijk. Het kan ook andersom. Dat is altijd een discussiepunt geweest. We moeten proberen daar ergens tussenin te gaan zitten.'

NIET GOED GENOEG

'Op dit moment krijgen de leerlingen niet goed genoeg onderwijs in het Nederlands, waardoor ze met een te lage vaardigheid in het middelbaar onderwijs terechtkomen. In feite moet een nieuwe basisschool betere leerlingen afdragen. Het Nederlands is nu een soort *spooktaal* geworden. Die taal moet weer een eigen plaats krijgen. Op de lange duur is er niet aan te ontkomen dat ook het voortgezet onderwijs een eigen Antilliaans karakter moet krijgen. Ik voorzie dat binnen niet al te lange tijd het Papiamentu ook op z'n minst als vak een plaats zal krijgen in het middelbaar onderwijs.'

René Appel
DE DERDE PERSOON
Uitgeverij Bert Bakker

En als voertaal?
'Dat weet ik zo niet. Dat kan ik niet zeggen, maar ik denk op de lange duur wel. Leerlingen leren het best in de taal die ze het best beheersen. In het voortgezet onderwijs moeten leerlingen vreemde talen leren via het Nederlands, volgens een methode die impliceert dat het Nederlands hun moedertaal is. Dat vraagt een soort *stepping stone* die onvoldoende is. Stel dat ik kennis moet verwerven via het Frans. Dat is iets om heel bang van te worden.'

U schrijft een nieuw rapport over veranderingen op de basisschool. Bent u niet bang dat dit rapport zoals vele rapporten voordien, in een la zal verdwijnen?
'Dat is een groot probleem. Het ligt eraan hoe de wind van de politiek waait en daar heb ik geen zicht op. Ik hoor steeds meer betrokkenen praten over het failliet van het onderwijs. Ze hopen met dit rapport uit de discussie Papiamentu versus Nederlands te komen, waar veel op stuk loopt. Dit rapport gaat over de inhoudelijke en didaktische herziening van het onderwijs. We hopen de discussie uit die patstelling te kunnen trekken van welles-nietes. Naar mijn gevoel gaat het niet meer om inhoudelijke argumenten e.d. Een probleem blijft de financiering van het een en ander. Dit is niet met een paar dubbeltjes te financieren. De veranderingen zijn nogal ingrijpend. Het is een sprong in het diepe. Ik zou het jammer vinden als dit rapport tot niets zou leiden. Ik wil niet dat het onder het stof verdwijnt. Dan heb ik wel iets beters te doen. Maar het gevaar zit er altijd in. Onderwijsvernieuwing is altijd een ingewikkelde kwestie. Het is geen sinecure, er is zoveel mee gemoeid. En het gaat niet alleen om inhoudelijke veranderingen, ook didaktisch moet er veel veranderen, zoals het hele rekenonderwijs. Op allerlei onderdelen moeten veranderingen plaatsvinden. Het is zeer ingrijpend. En je kunt niet gaan experimenteren. Er zijn steeds kinderen die onderwijs moeten krijgen, onderwijs moet doorgaan!' 'Als in een bedrijf een nieuw produkt niet aanslaat is dat geen ramp. Als je het onderwijs verandert en het is contra-produktief, wordt een hele generatie kinderen tekort gedaan.Dat maakt het onderwijs tot zo'n ingewikkelde aangelegenheid. En dat levert ook koudwatervrees op voor de mensen die moeten beslissen. Ze weten: dit hebben we- het is niet zo goed- maar wat krijgen we? Onze hoop is nu, dat alom verklaard wordt: het gaat zo slecht met ons onderwijs, de prestaties gaan achteruit, alles gaat steeds moeizamer. Zo kan het niet langer.'

ELITE SCHOLEN

Drs.Frank Martinus heeft een particuliere school gesticht, Skol Humanistiko, waar het Papiamentu de voertaal is.
'Precies. De mensen gaan zelf nieuwe scholen stichten en de kinderen zonder geld worden de dupe. Er komt een nieuw soort elitescholen. Er zijn al elitescholen voor een gedeelte door de sociale herkomst van de kinderen, maar de verschillen worden alleen nog groter.'

Papiamentu als voertaal heeft ook consequenties voor de leerkrachten.
'Juist bij de sociaal lagere milieus zijn de taalproblemen het grootst. En als een leerkracht merkt dat een leerling iets niet begrijpt, wat is dan natuurlijker dan naar het medium, dat ze beiden kennen te grijpen, het Papiamentu? Dat is vooral belangrijk voor kinderen uit milieus waar het leren geen grote plaats inneemt. De leerkrachten spreken ook beter Papiamentu dan Nederlands.'

U denkt dus niet dat uw rapport in een la zal verdwijnen?
'Ik ben redelijk optimistisch. Ik kan niet voor honderd procent zeker zijn maar ik ben optimistisch anders kan ik er niet aan werken. Dat zou zo demotiverend zijn.'

Rene Appel is ook schrijver van misdaadromans.
'Taalkwesties zitten vol intriges maar tot nu toe zijn er nog geen moorden uit voortgekomen. Misschien komt dat nog. Ik noem mijn boeken liever geen detectives, maar thrillers. Bij detectives moet ik aldoor denken aan de oude Engelse 'who don'it', het woord thriller is wat algemener'

Zijn er veel Nederlanders die thrillers schrijven?.
'Zo'n twintig ongeveer, maar dan neem ik België erbij, het Nederlands taalgebied dus. Jef Geraerts is de bekendste Belgische thrillerschrijver. Zijn boeken verkopen als warme broodjes. Ik heb nu drie boeken en een verhalenbundel geschreven. Mijn laatste boek, dat dit voorjaar is uitgekomen, is een bundel spannende verhalen. De titel is: *Oppassen*.'

Waarom schrijft u nu juist thrillers?
'Waarom geen thrillers? Ik vind het genre leuk om te lezen. Ik lees half om half, thrillers en literatuur, dat is afhankelijk van het aanbod aan boeken. Een goede thriller heeft een voorsprong boven literatuur. Het biedt een intrige die je echt door het boek heensleept. Literatuur is meestal geen 'page-turner', dat vraagt juist om stilstaan. Na ieder hoofdstuk moet je even wachten om na te denken. Bij een goede thriller wil je naar het volgende hoofdstuk toe. Bij het schrijven is het ook misschien gemakzucht. De intrige geeft je een soort houvast. Ik weet dat ik naar een moord toe moet en eventueel naar een oplossing. Het is ook een uitdaging. Vindt de intrige maar die zo rond is, dat je de lezer naar de volgende pagina kunt trekken. Juist die uitdaging is heel interessant. Het is jammer dat er zeker in Nederland niet zoveel serieuze thrillerschrijvers zijn. Ze doen het meer erbij, zo van 'ach, een detective'je schrijven..' Er zijn te weinig mensen die serieus aan een thriller willen beginnen.'

Het is wel zo dat veel recensenten zeggen dat mijn boeken wel literaire kantjes hebben, zodat ze in het grote grijze schemergebied ertussenin zitten. Ik probeer thrillers te schrijven en de literaire kant komt, omdat ik nu eenmaal zo schrijf.'

Een thriller en een literaire roman kunnen dus heel dicht naast elkaar liggen?
'Je kunt een psychologische thriller vergelijken met een psychologische roman, waar meer moord en doodslag een rol speelt. Vooral de oudere boeken van Patricia Highsmith lees ik ontzettend graag. Dat zijn geen platte misdaadromans, het is meer dan alleen een intrige. Ruth Rendell schrijft formuleromans met een vaste in[...] teur. Maar dat zijn ook p[...] chologische thrillers. Zij he[...] eens gezegd: 'Eerst kom[...] voor mij de mensen, pas la[...] de moord of het misdrijf.' H[...] gaat om wat mensen do[...] wat er broeit, hoe het g[...] hoe er dan iets fout gaat, d[...] proces. Het is inderdaad w[...] komen te vergelijken m[...] een psychologische rom[...] Het gaat om de individu[...] In een thriller zijn er sp[...] ningen tussen individuen d[...] gisten en broeien. Dan lo[...] het spaak en uiteindeli[...] vallen er dooien.

DUBBELSPEL

Een van de spannendst[...] boeken uit de literatuur [...] *Dubbelspel* van Frank Ma[...] tinus Arion. Dat is ook ee[...] psychologische thriller m[...] een moord aan het eind. [...] het laatste boek van Ruth Rendell wordt de moord o[...] pas op het eind gepleeg[...] Dat soort psychologische thril[...] lers bestaat dus ook.'

En Rene Appel filosofee[...] door over de overeenkom[...] sten en verschillen van thril[...] lers, literaire romans e[...] vooral over de tussenvorme[...]

'Er zijn twee stroming[...] in Nederland. In de eers[...] wordt het verhaal, de intrig[...] als belangrijk beschouw[...] Gelukkig wordt die stromin[...] steeds sterker. Het is in Neder[...] land namelijk geen traditi[...] de waarde van de intrig[...] wordt vaak onderschat. In de tweede stroming staan de filosofische thema's van de[...] tijd centraal. Boeken waarbij de intrige een grote rol speelt zijn bijvoorbeeld *De advokaat van de hanen* van Van der Heyde en *De alibicentrale* van Montag. Een boek waarin de filosofische beschouwingen centraal staan is *De wetten* van Connie Palmen. Er bestaat een eeuwige spankracht tussen die twee kernen.

Je kunt fictie inschalen op drie dimensies: ten eerste de intrige (het verhaal), dan de filosofische en psychologische meerwaarde en tenslotte de stijl en vorm. Bij een platte detective gaat het alleen om het eerste punt. De rest is nihil. Het is een vorm van *escape*, een wegwerpvoorwerp. Je leest het en je hoeft er niet bij na te denken, je wilt alleen weten wie het gedaan heeft. In de literatuur gaat het juist om de meerwaarde, de intrige speelt een ondergeschikte rol. Ik probeer er tussen in te zitten en dat lukt me een beetje. Van iemand als John le Carré is het bijvoorbeeld helemaal niet meer te zeggen of het om een thriller of om een ander soort roman gaat met als thema bedrog en loyaliteit.'

RECENSIES

Hebben de recensenten aandacht voor thrillers?
'Vroeger werden thrillers helemaal vergeten door de recensenten. Vergeleken met de echte literatuur is de aandacht die aan thrillers wordt geschonken nog zeer bescheiden. Een willekeurig boekje van een debutant krijgt meer aandacht dan een nieuw boek van een befaamd thrillerauteur. In de provinciale pers wordt meer aandacht aan thrillers geschonken, dan in de landelijke kranten. Over mijn

Vervolg op pag. 8

'Excelsior' van Jonckheer was goed voorbeeld

Boekhandel-bibliotheek: twee soorten klanten

= door Wim Rutgers =

TEGENOVER DE relatief besloten verenigingsbibliotheken, die zich toch allereerst op de eigen leden richtten, zouden we de zogenaamde winkelbibliotheken kunnen stellen, die hun economische bestaansrecht juist aan een zo groot mogelijke lezerskring moesten ontlenen. Hadden de eerste vooral de 'nuttige' boeken die tot een verstandelijke, zedekundige of religieuze ontwikkeling moesten bijdragen, de tweede zullen ongetwijfeld de 'aangename' in voorraad gehad hebben, waarvan de eigenaar van zo'n winkelbibliotheek veronderstelde dat ze veel zouden worden geleend en dus de investering zouden rechtvaardigen. Commercie contra ideologie, of idealisme dat economisch dekkend was?

Via Maritza Coomans-Eustatia kreeg ik een fotocopie van de tweede editie van een *Catálogo de la Biblioteca 'Excelsior'* van de Gebroeders Jonckheer, die een drukkerij annex boekhandel bezaten. Dit samengaan van een drukkerij, een uitgeverij van boeken en bladen, een boekhandel en een bibliotheek kwam vroeger wel vaker voor. Denk maar aan de in het hele Caribische gebied bekende A. Bethencourt e Hijos die eveneens een grote bibliotheek gehad moet hebben. Het in een zaak verenigen van een drukkerij, uitgeverij, boekhandel (zonder bibliotheek) stamt al vanaf het begin van de Antilliaanse persgeschiedenis: Edward Luther Low rond 1790 op Sint Eustatius, William Lee vanaf 1812 op Curaçao. Lee's weduwe en de Familie Neuman zetten deze traditie voort en vandaag de dag komt de natuurlijk nog voor.

Bediende zo'n boekhandelbibliotheek twee soorten klanten, want wie komt lenen zal niet kopen... Of hoe dat dat? Ik vond er geen gegevens over, maar er is wel een aanwijzing dat de Gebroeders Jonckheer via hun bibliotheek de klanten tot kopen probeerden te bewegen.

Tegenover de veeltalige verenigingsbibliotheken waren deze winkelbibliotheken, althans voor zover we dat nu nog kunnen achterhalen, vooral eentalig Spaans. Dat geldt waarschijnlijk in elk geval voor de bibliotheek van Bethencourt, die immers ook zo veel Spaanstalig werk verkocht. De fotocopie van Jonckheer behelst juist de 'División Castellana', maar uit krantenadvertenties weten we dat de gebroeders in hun winkel tenminste vier talen in voorraad hadden. We mogen aannemen dat dergelijke bibliotheken vanuit de eigen winkel werden bevoorraad, zonder daarbij meteen aan de 'winkeldochters' te willen denken.

CATALOGUS

Wat in de catalogus meteen opvalt is de vaste abonnementsprijs die voor de klanten gold, niet een tarief per werkelijk geleend exemplaar. De leners moesten twee gulden per kwartaal of 75 cent per maand vooruit betalen. Daarvoor mochten ze één boek maximaal twee weken in huis halen. Als we van een langzame lezer uitgaan, was de prijs per geleend boek dus al gauw een kwartje, wat niet gering was in vergelijking met de toenmalige boekenprijs. Een snelle lezer was natuurlijk veel voordeliger uit. Wie dat wilde, kreeg nadrukkelijk de mogelijkheid om het geleende boek te kopen voor de prijs die voorin steeds vermeld was. Hier zien we dus de koppeling bibliotheek-boekhandel tot stand komen. Zodra tien abonnés om een boek vroegen, werd het gekocht en in de bibliotheek geplaatst. Zou dat leenaantal het economische keerpunt geweest zijn?

De winkelbibliotheek was bepaald niet zo groot, zeker niet als we ze vergelijken met particuliere bibliotheken van plantagehouders als Rojer, Van Uytrecht en Van der Dijs. Voor hun geld konden, volgens het wervende praatje in de catalogus, 'las numerosas clientes' kiezen uit 375 banden die samen goed waren voor 190 titels van 77 auteurs. Iedere titel bestond dus uit gemiddeld twee delen — een vorm van klantenbinding die op hetzelfde principe als het in vele afleveringen verschijnende kranten-feuilleton gebaseerd was.

POPULAIR

Van de aanwezige auteurs spande Alexandre Dumas, in Spaanse vertaling, met dertig titels, verdeeld over 93 banden verreweg de kroon. Een ideale auteur voor een winkelbibliotheek, net als bij de verenigingsbibliotheek! Een titel als *Los Mohicanos de Paris* telde zelfs tien delen. Ik zag daarnaast een werk in zeven delen, maar zes, vijf en vier delen kwamen bij veel auteurs geregeld voor. Die zullen voor continuïteit van het lezerspubliek gezorgd hebben, want wie wil niet weten hoe het afliep?

Waren de in de winkelbibliotheek opgenomen auteurs nou echt alleen maar de populaire van die dagen of ook wel de minder tijgebonden 'zwaargewichten' die hoorden tot wat ook na een eeuw nog tot de officieel gecanoniseerde literaire werken geldt? Ik heb er de *Moderne Encyclopedie van de Wereldliteratuur* maar eens op nageslagen, hoewel dat misschien niet zoveel zegt zonder andere catalogi te vergelijken. Van de 77 auteurs kwam ik er 28 in de encyclopedie tegen; dat lijkt toch met ruim een derde deel niet zo weinig. Deze winkelbibliotheek stond op een behoorlijk literair peil.

Er was veel in het Spaans vertaald werk van Franse auteurs, als bijvoorbeeld Daudet (6), Diderot (1), V. Hugo (11), E. Zola (1), H. de Balzac (7) en Chateaubriand (1). De Engelsen waren met Charles Dickens (5) en Walter Scott (12) prominent aanwezig.

We zien dat een dergelijke bibliotheek eigenlijk alleen maar fictie bezat en die in de vorm van romans. Ik kwam naar een naslagwerk tegen, *El mundo literario americano* van Wilson, in twee delen. Van Curaçao zelf was D.D. Salas met *Josefina* te leen, verder niets. Deze winkelbibliotheek lijkt te bevestigen dat men romans geneigd was te lenen (en studieboeken te kopen, zoals uit het particuliere boekenbezit bleek?) Maar de aanzienlijke verenigingsbibliotheken bezaten juist weer wel veel naslagwerken en informatieve lectuur.

VRAGEN

Het is voor al deze vragen jammer dat we over geen enkele administratie van dit soort bibliotheken meer beschikken. Welke boeken werden het meest uitgeleend, werd er vaak om bepaalde nieuwe boeken gevraagd? Wie waren de abonnés, waren dat inderdaad mensen voor wie de boekenprijzen te hoog lagen? Hoe lang heeft zo'n bibliotheek gefunctioneerd en heeft ze echt gefloreerd? Allemaal vragen zonder antwoorden, zolang er geen nieuwe gegevens tevoorschijn komen.

Van A. Bethencourt e Hijos weten we bij penne van John de Pool dat er een grote uitleenbibliotheek was: *'De boekhandel Bethencourt met zijn enorm pakhuis, had een bibliotheek, die vele honderden delen telde. De meest gevraagde en geliefde waren de romans van Perez Escrich — specialist in kilometerlange romans, die oorspronkelijk in afleveringen gepubliceerd werden'.*

In 1937 is de zaak afgebroken en daarbij zijn zowel de administratie als honderden oude en zeldzame boeken verdwenen... Over de boekhandel van Bethencourt weten we nog wel het één en ander, maar dat is nu niet aan de orde.

A.N.V.

Naast deze Spaanstalige winkelbibliotheken ontwikkelde zich begin twintigste eeuw het type van de openbare bibliotheek, die zich sterk op het Nederlandstalige boek zou richten. Het op 1 mei 1898 in Dordrecht opgerichte Algemeen Nederlandsch Verbond beoogde volgens artikel twee van zijn 'wet',

'versterking van de volkskracht bij de volksgroepen die tot de Nederlandsche stam behooren; van het bewustzijn van haar verwantschap'.

Dit werkterrein sloot de koloniën in, want het was inclusief

'de volksgroepen van niet-Europeesche afkomst, welke een gebied bewonen, waar het Nederlandsch of een andere Dietsche taal landstaal is of als zoodanig erkend wordt'.

Het verbond trachtte dit doel te bereiken door

'handhaving en verbreiding van de Nederlandsche taal, alsmede vergemakkelijking van het aanleeren en het gebruik van deze talen'.

Ook de Groep Nederlandsche Antillen die op 29 november 1904 tot dit A.N.V. was toegetreden wilde 'het gebruik der Nederlandsche taal, als omgangstaal en als voertaal bij het onderwijs' bevorderen.

Door het Nederlandse Hoofdbestuur werd het sturen van boeken en het oprichten van bibliotheken een van de belangrijkste middelen geacht om die 'stamverwantschap' inhoud te geven. In feite was de Afrikaanse Boerenoorlog de directe aanleiding, dat er in 1903 een afdeling 'boekencommissie' werd opgericht, die zich tot doel stelde,

'het inzamelen en inkopen van Nederlandsche boeken en dagbladen — en de verzending daarvan naar alle oorden, waar het Nederlandsch element met het ontvangen van zulke boeken, tijdschriften en dagbladen gebaat is'.

Sint-Eustatius' Gezaghebber G.J. van Grol zag hierin al snel mogelijkheden voor zijn eiland, waar op dat moment vijftien mensen Nederlands kenden van wie er slechts twaalf personen het 'zonder moeite' konden lezen. In die tijd woonden er ongeveer 1300 mensen op het Engelstalige eiland; voor nog geen één procent daarvan werd er een Nederlandse bibliotheek ingericht. Via bemiddeling van Dr. Greshoff, directeur van het Koloniaal Museum in Haarlem, vroeg en kreeg Van Grol in het najaar van 1903 een kist met Nederlandse boeken toegezonden.

'Hollandsch leeren, ondanks en met het Engelsch, gaat betrekkelijk vanzelf. Men vatte de dikwijls zoo misbruikte uitdrukking: 'die moeielijke Nederlandsche taal' toch niet te letterlijk op..'

In 1905 waren er 305 boeken, waarvan zes Duitse en vier Engelstalige. Het aantal lezers bedroeg twaalf, die samen 546 kwamen lenen, oftewel zo ongeveer een boek per week. Over 1906 meldde bibliothecaris S. van de Vrede,

'De lezers die er nu zijn, ruim een 20tal, kunnen niet alleen Hollandsch lezen, maar ze doen het ook...'

Tegenover dit optimisme lezen we ook van kritische stemmen die het nut niet zien van boeken in Nederlandse vertaling die ze al lang in het originele Engels lazen. Men pleitte daarom voor het opnemen van moderne Nederlandse literatuur. Het was de tijd van de koloniale assimilatiegedachte.

Aruba volgde op 11 juni 1904 met 165 boeken die in datzelfde jaar al 577 keer werden uitgeleend. Bonaire kreeg in februari 1905 een kistje met 75 boeken, die van mei tot december daaraanvolgend 170 keer werden uitgeleend.

'Meestal lichte romannetjes en novellen, bij hooge uitzondering enkele werken van andere strekking. Gedichten vonden geen aftrek, geschiedenis evenmin. Deze bijzonderheid vindt zijn oorzaak hierin, dat het drukst gebruik van de bibliotheek wordt gemaakt door dames',

schreef vertegenwoordiger C.J. Krijt, die in zijn verslag over 1906 ook al niet veel te roemen vond, want

'Ter lezing werden slechts 85 boeken afgegeven, meest aan dames. De gekozen werken waren romannetjes en novellen. Drukker gebruik mocht verwacht worden; de boekerij toch was aanmerkelijk vermeerderd'.

Ook Aruba klaagde over teruglopende belangstelling, maar hier was het wegens gebrek aan nieuwe boeken. Men besloot met Bonaire een ruil aan te gaan. Na de Sociëteiten voor Heeren en hun bibliotheken hebben we hier voor het eerst aanwijzingen dat de Antilliaanse dames lazen, zij het niet wat ze volgens die Heeren eigenlijk zouden moeten lezen.

OPENBARE BOEKERIJ

Het A.N.V. zond boeken, die in bruikleen werden afgestaan, 'onder de hoede van het bestuur van het Eiland'. We zien dus dat een dergelijke bibliotheek wel degelijk openbaar was, voor iedereen toegankelijk — als hij of zij tenminste Nederlands kon of wilde lezen.

Op 6 februari 1908 werden de statuten goedgekeurd van de 'Vereeniging tot Oprichting en Instandhouding van eene Openbare Boekrij Op Curaçao'. Uit artikel vier blijkt dat het initiatief uitging van de 'Alhier gevestigde Vrijmetselaarsloges', die acht van de elf bestuurszetels in de vereniging voor zich opeisten. Men kon lid worden door zich schriftelijk aan te melden en een contributie van minimaal F.1,50 per jaar te betalen; voor vijf gulden werd men donateur.

Het doel was volgens het eerste artikel, 'mede te werken tot de geestelijke ontwikkeling van de bevolking van Curaçao zonder aanzien van geslacht, stand of kerkelijke overtuiging'. Daartoe trachtte de vereniging 'nuttige, ontspannende doch tevens de goede zeden bevorderende lectuur aan de bevolking te verschaffen'.

Na en naast enkele particuliere bibliotheken van incidentele lees-enthousiastelingen, besloten en enigszins elitaire leesgezelschappen die zich op eigen kring of de ontwikkeling van het volk richtten, verenigingsbibliotheken die hun deuren mede op een kier zetten voor introducees, commerciële winkelbibliotheken die openstondnen voor iedereen die wilde betalen, begonnen in het eerste decennium van de twintigste eeuw de semi-openbare bibliotheken op basis van particulier initiatief en particulier kapitaal, maar met officieel overheidstoezicht.

Pas in de jaren twintig zouden de eerste 'echte' openbare bibliotheken ontstaan op initiatief van de overheid en met geld van die overheid. Na de Sociëteiten, de Vrijmetselaarsloges, (lees)verenigingen en de Kerk zal nu de Koloniale Overheid haar taak als volksopvoeder in dezen gaan inzien en aanvatten.

In 1922 kregen Curaçao en Sint-Eustatius, in het jaar daarop Saba en Sint-Maarten hun nieuwe leeszaal en bibliotheek. Aruba zou tot 1949 moeten wachten, Bonaire bleef lang en veilig onder de vleugels van het A.N.V. en daarna het C.C.B.

Nieuwste dichtbundel van Ilse Winkel-Risseeuw

'Mi ke konta': gelukkig geen reden tot paniek

= door Jules Marchena =

HET LEVEN ZIT vol verrassingen. Het is vallen en opstaan. Dat geldt niet alleen voor onszelf, maar ook voor anderen; vaak zien we iemand zich positief ontwikkelen, we zijn zeer enthousiast — maar dan komt er een terugval. Reden tot paniek? Helemaal niet. Zo is nu eenmaal het leven. We moeten blijven geloven in de innerlijke groeikracht van de ander. Straks gaat die persoon wel weer verder, in positieve zin.

Deze overweging heeft ertoe bijgedragen, dat ik de teleurstelling over de nieuwste dichtbundel van Ilse Winkel Risseeuw uiteindelijk te boven ben gekomen. In 'MI KE KONTA' herkennen we bij vlagen nog de poëtische kracht van de bundels 'Kokchi di Prenda' en 'Fuente di Felisidat'. Het uitbundige ritme, gesteund vaak door speelse alliteraties en asonanties vinden we o.a. in de derde, vierde, vijfde en zesde strofe van 'Maravia kada dia' (20).

In 'Ouksilio pa manan' (21) beschrijft ze het gedrag van de dieren o.a. als volgt:

'baka baritòn
ta grita pas
pa mundu venená!

loko di alegria
galiña ta borotá

kabai,
ku bos kresiendo,
na harimentu!....Etc.

De rake beeldspraak die we van haar hebben leren kennen, vinden we o.a. ook in 'Postal di Pasku 90' (23):

'manera un kuenta di ada,
kortina fini di katuna
ta kai
tapa tera tur na plata,
ora friu drenta
pa prepará Pasku su
yegada...

ku palunan pasá na suku,
Naturalesa
ta balia blo sunú...' etc.

Geslaagd vind ik ook gedichten als 'Momentu Grandi' (30), 'Su delaster mianan' (31), 'Wilhelminaschool' (40/41) en 'Regalo di Estela' (44).

Maar tegenover deze positieve punten vertoont de bundel teveel zwakke momenten. Er zijn verschillende voorbeelden van slordig taalgebruik aan te geven. Zo treft men meerdere malen het gebruik van het woord *ma* (maar) aan, zonder dat er van een tegenstelling sprake is, waardoor verwarring in de hand wordt gewerkt:

'shelu
sin sufrimentu tin,
nan di...

ma aki
Naturalesa ta yamami
mi kas di lus
mi Paraiso
kaminda pára ta namorá!'
('Un sintimentu', 7).

Storend in dit fragment is overigens ook de komma achter de eerste regel. De dichteres spreekt zichzelf geregeld tegen, zoals in het volgende fragment uit 'Mama' (47):

'mama,
dia bo bai
pa no bolbe,
mi ta sá bo balor
ni un kuartu, mama,
lo mi no por paga
di tur loke mi debe'bo'.

In 'Mama i yu' (alweér!) blijkt uit de derde strofe, dat ze de liefde al kende toen het kind geboren werd:

'mi promé yu,
estreno
di fruta di nos amor'.

Maar aan het slot zegt ze, dat het kind haar de liefde heeft leren kennen:

'Esun k'a yega
k'e yabi di mi kurason'

De dichteres vindt het vaak nodig om gevoelens, situaties e.d. te verklaren. Daardoor komen deze gedichten als te verstandelijk en prozaïsch over ('Chary') 4; 'Buelo di dos meuchi', 8. Gedichten als 'Charly' en 'Dianan di ayera' (38) zijn eerder prozastukken-in-dichtvorm.

De compositie van enkele gedichten rammelt en men vraagt zich in de gevallen af, wat Ilse Winkel Risseeuw erin wilde uitdrukken. Wil ze bijvoorbeeld in 'E para chowi' (45) een leuke jeugdherinnering ophalen (alweér) of haar heimwee weergeven naar de tuin uit haar jeugd ('e kurá ku palu haltu i bari ku magdalena...')? Ook 'Piki parasol' (10), 'Mundu di hende' (26) en 'Kant'i laman na Rònde klip' (34) vertonen een grote onduidelijkheid voor wat betreft de grondgedachte.'

Alsof dit alles niet genoeg is, treft men in de bundel een overbodige lijst aan, die alleen dient om de indruk van slordigheid te vergroten. Waarom is op bladzijde 16 de regel 'ora e dia ei a yega' zo belangrijk, dat er een speciaal blaadje in de bundel moet worden gevoegd, om ons duidelijk te maken dat ze herhaald moet worden?

VERGEEFLIJK

We hebben de snelle ontwikkeling van Ilse Risseeuw als dichteres met zeer grote aandacht gevolgd; aarzelend nog en naar de eigen vorm zoekend in 'Mi ta korda', verrassend sterk al in 'Kòkchi di prenda' en gerijpt in 'Fuente di Felisidat'.

En nu- 'Mi ke konta', een sterke terugval. Maar zoals ik in de inleiding van deze bespreking schreef; er is geen reden tot paniek. Ilse Winkel Risseeuw heeft al bewezen dat ze poëtisch talent heeft. Maar zelfs de computers van de Nasa-raketten hebben wel eens gefaald en Maradona heeft ook wel eens een penalty gemist. Daarom beschouw ik deze bundel als een vergeeflijke menselijke 'slipper' en kijk ik met des te meer belangstelling uit naar haar volgende dichtbundel.

NAPA
ZATERDAG 17 AUGUSTUS 1991

KINDERPAGINA

Eendje ijdeltuit

= door Nel de Jong =

EENDJE IJDELTUIT was zo ijdel, dat ze niet eens het water in wilde. 'Stel je voor, eens!' kwekte haar moeder kwaad. 'Wat mankeert er aan het water? Het is helder en schoon en je kunt er heerlijk in zwemmen. Wat wil een eend nog meer?' 'Als ik droog ben, komen mijn veren mooier uit', zei Eendje IJdeltuit nuffig. 'En onder water kun je niet zien, wat een mooie poten ik heb'. Ze strekte haar rechterpoot uit om de andere eenden haar zwemvliezen te laten zien. En het scheelde maar een haartje, of ze viel om.

'Kwekkwekkwek!' schaterden de andere eenden, 'Zag je dat! Eendje IJdeltuit viel bijna op haar snuit!' Snuit! Het ijdele eendje plofte bijna uit elkaar van kwaadheid. 'Wie durft mijn elegante snavel een snuit te noemen! Jullie zijn jaloers, omdat jullie maar een gewoon snaveltje hebben. Ik....' Maar nu lachten de eenden zo hard, dat niemand meer hoorde, wat ze zei. 'Ik blijf hier niet langer', stampvoette ze. 'Ik ga bij de kaboutertjes wonen' En ze ging dadelijk op weg.

Maar wat moet een eend nu bij kaboutertjes gaan doen? 'Je bent natuurlijk van harte welkom', zei Poetsje, maar ons vijvertje is veel te klein voor je'. 'Ai, ik zwem toch niet', zei Eendje IJdeltuit, 'Ik eh...', Verlegen schuifelde ze met haar poten over de grond. 'Kun je me niet heel mooi maken, Poetsje? Met een strik om mijn kop en een ketting om mijn nek. Daar heb ik mijn hele leven al naar verlangd.

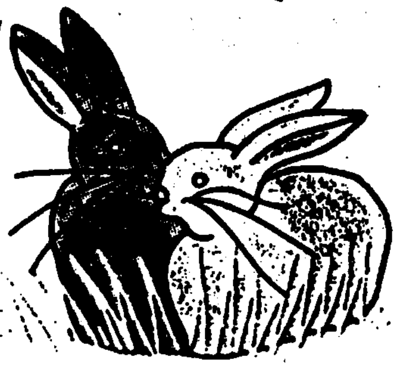
En weet je, wat mijn grootste wens is? Een tasje met een zakdoek erin. Dat heeft de vrouw, die ons elke dag komt voeren, ook, als ze uit gaat'. Poetsje keek eens naar kabouter Brr. Wat zou die wel zeggen van zo'n dwaas eendje? Maar kabouter Brr gaf haar een knipoogje. 'Geef haar maar haar zin', fluisterde hij. 'We zullen eens zien, hoe lang ze het vol houdt'.

En dus knoopte Poetsje een lang lint met een mooie strik om de kop van Eendje IJdeltuit, reeg van een paar onrijpe lamoentjes een ketting en gaf haar een tasje met een zakdoek erin. De kaboutertjes hadden moeite om niet te lachen, maar Eendje IJdeltuit vond zichzelf prachtig. Nu had ze toch het vijvertje van de kaboutertjes nodig. Nee, niet om in te zwemmen, maar om zichzelf te bekijken.

Met haar neus in de wind en haar tasje aan haar vleugel stapte ze door de mondi. De konijntjes en de muisjes keken met open bekjes van verbazing naar dat vreemde eendje. En de vogeltjes buitelden bijna uit de struiken van het lachen. Maar het domme eendje dacht, dat dat allemaal was uit bewondering voor haar. En na een poosje besloot ze bij haar familie op bezoek te gaan. Zouden die even opkijken!

Maar ze vergiste zich. Ze zeiden wel allemaal beleefd: 'Dag Eendje IJdeltuit, hoe gaat het ermee?' Maar ze hadden geen tijd om haar antwoord af te wachten. En dat ze een strik en een ketting en een tasje met een zakdoek droeg, hadden ze niet eens in de gaten. Want al haar vriendinnen zaten óf op een nest met eieren te broeden óf leerden hun pas geboren kuikentjes zwemmen. En al haar vrienden waren nu trotse vaders, die eten brachten naar hun broedende vrouwtjes of met hun kuiken-kindertjes op hun rug rond zwemmen.

En Eendje IJdeltuit wilde opeens ook niets liever dan kleine kuikentjes hebben. Ze keek eens om zich heen. Daar in de hoek zat Evert Eend droevig voor zich uit

te staren. Hij was de enige eend, die nog geen vrouwtje had. Ze trok haar strik wat rechter, voelde of haar ketting goed zat en de zakdoek nog in haar tasje was en wiegelde naar Evert toe. 'Hallo' kwekte ze met haar liefste stemmetje, 'Heb jij nog geen vrouwtje en kuikentjes?' 'Er zijn geen vrouwtjes meer over', zuchtte Evert. 'Maar ik ben er toch nog', zei Eendje IJdeltuit. 'Jij?' Evert Eend keek naar haar strik, haar ketting en haar tasje. 'Jij bent toch geen echte eend', zei hij. 'Je wil niet eens het water in. Wel jammer, hoor, want zonder dat rare ding op je hoofd zag je er altijd heel lief uit.

En je hebt de mooiste zwempoten, die ik ooit gezien heb'. 'Meen je dat?' vroeg Eendje IJdeltuit en had niet eens in de gaten, dat haar tasje van haar vleugel gleed. Vlug trok ze de strik van haar kop en duwde die met haar poot naast het tasje in de modder. 'Ja', knikte Evert en keek naar de ketting van lamoentjes, 'Heb je last van veren-uitval? Zijn die lamoentjes om de kale plekken te bedeken?'

'Ben je betoeterd!' schrok Eendje IJdeltuit. Ze trok met één ruk de ketting los, zodat alle lamoentjes achter het tasje en de strik aan in de modder verdwenen.

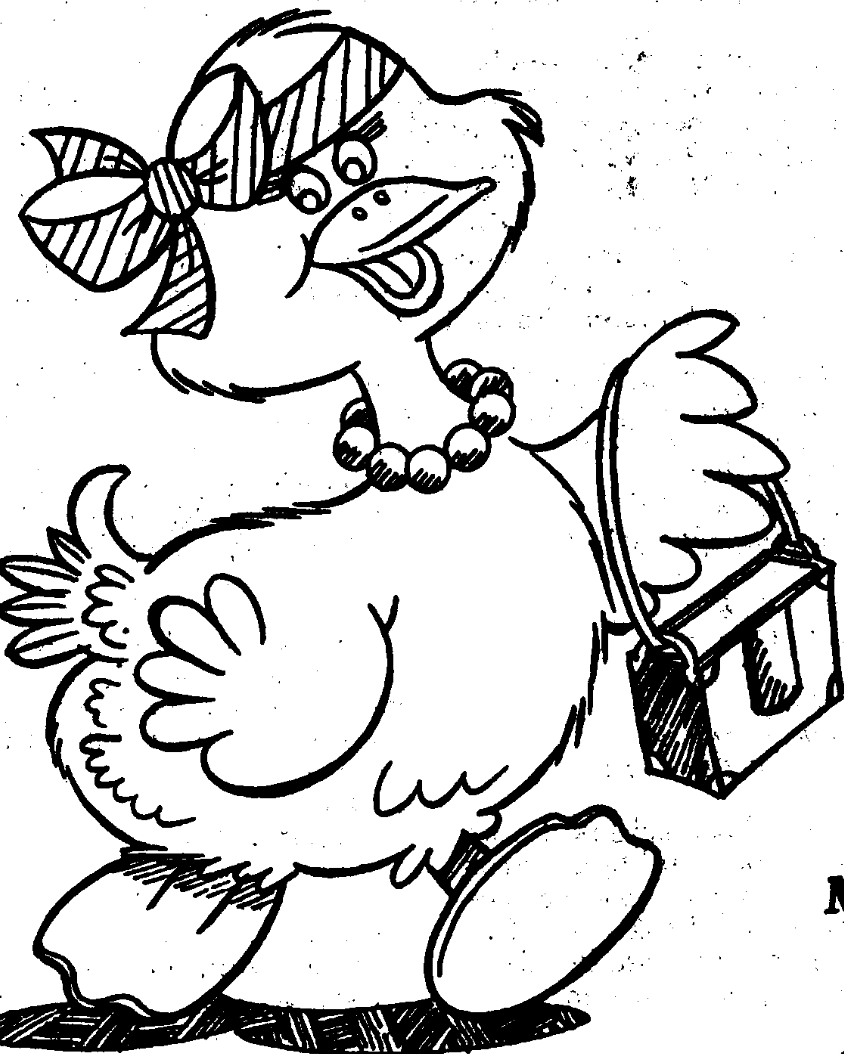
De volgende dag vroeg Poetsje een beetje ongerust aan kabouter Brr, waar Eendje IJdeltuit toch wel gebleven kon zijn. 'Laten we maar eens bij de eenden gaan kijken', lachte kabouter Brr, 'Ik heb zo het idee...' En ja hoor. Wie zat er midden in de eendenplas op een gloednieuw nest? En kreeg net een lekker hapje toegestopt door Evert Eend? Ja, je

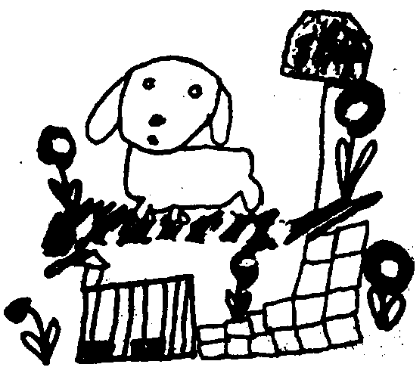
hebt het goed geraden. Dat was Eendje IJdeltuit. Zonder strik, ketting en tasje en dat stond haar een stuk mooier.

Om te kleuren

Uit de schoolkrant

En tot slot nog een klein verhaaltje van Rajiv Shah uit de derde klas:
Er waren eens een hondje en een kleine schildpad.
Ze waren vriendjes.
Op een dag was het schildpadje in een grote diepe kuil gevallen en het hondje en zijn andere vriendjes waren gaan zoeken.
De vogels vlogen door het hele bos.

En ze konden hem maar niet vinden.
Maar op een dag had de giraf in de diepe kuil gekeken en zag het schildpadje.
En toen waren ze allemaal weer blij.

IK WIST niet, dat er zoveel kinderen op Curaçao zijn, die zo goed versjes kunnen maken. In de schoolkrant van het Pire College staan er ook een paar. En vandaag laat ik jullie mee genieten van een versje van Nadia Troeman uit de tweede klas.

- - - -

Dit is onze Jan
die heel veel kan.
Hij is wit met zwarte stippen
en kan je heel lief likken.
In de nacht gaat hij op roof
maar weet je wat jammer is,
Jan is doof.
Luisteren kan hij dus niet
en dat geeft wel eens verdriet.
Maar toch blijft hij bij ons wonen
en jullie mogen allemaal wel eens komen.

***

Xingoe de hond

JE HEBT HET misschien al op school in de aardrijkskunde-les geleerd: Brazilië heeft grote regenwouden. Enorme dichtbegroeide oerwouden, waar je bijna niet in door kunt dringen en waar Indianenstammen leven. Tegenwoordig hebben de mensen er zoveel van weg gekapt, dat de hele wereld er tegen protesteert. Maar zo'n honderd jaar geleden kwamen de eerste blanken pas en was al het oerwoud er nog.

In die tijd leefden er nog Indianenstammen, die nog nooit blanken hadden gezien. En de blanken kwamen óf om goud te zoeken, óf als arme boeren om een eigen stukje land te vinden. Kolonisten worden die laatsten genoemd.

Dat dat land van de Indianen was, daar hielden ze toen (en vaak nu nog!) geen rekening mee. De meeste kolonisten beschouwden de Indianen als een stelletje wilden. En dat waren in hun ogen eigenlijk geen mensen!

Maar over de mensen wil ik jullie verder niet vertellen. Al komen ze natuurlijk wel in dit verhaal voor. Ditha Holesch, een Duitse schrijfster, heeft een boek geschreven over een hond, die ongeveer honderd jaar geleden daar in Brazilië geboren is, er opgroeide en heel wat avonturen meemaakte. En dat ga ik nu allemaal voor jullie navertellen.

***

Ergens op een open plek in het woud kamperen een paar mannen. Een is Stefan, een Du[…] nist. Hij heeft een [...] Detta heet. De [...] hebben niet in de [...] dat ze bespied wo[...] twee Indianen van d[...] stam. Een vorig[...] hebben de Bugres e[...] koeien mee genom[...] nu zijn de blanken [...] om hen weg te jag[...]

Vlug gaan de [...] terug naar hun [...] noten. Ze zijn bang [...] vreemdelingen al [...] woongebied gekom[...] Het is maar be[...] verder het oerwou[...] trekken. Oef, wat [...] ze snel lopen! Voor[...] de mannen, de [...] vrouwen en kinde[...] aan het eind weer [...] met lange bogen [...] hand. Dat is hun [...] Pijl en boog. Daarm[...] je weinig doen, als je [...] geweren heeft. Toch [...] ze de vreemdelingen [...] geld aan.

(wordt ve[...]

Puzzel van de we[...]

HORIZONTAAL: 1. Voorwerp om oorlog mee te voeren; 5. Wat vies; 8. Kelner; 9. Meisjesnaam; 10. Lagere Technische School (afkorting); 11. Familielid; 12. Insekt; 14. Enkelvoud (afkorting); 16. Door middel van; 18. Soort pudding; 20. Deel van een huis; 23. Slot; 25. Water doorlatend; 27. Verleden tijd van Rijden; 28. Bergruimte; 29. Aktueel (afkorting); 30. Zich wassen.

VERTIKAAL: 1. Roofdier; 2. Hoofd van een klooster; 3. Dodelijke ziekte; 4. Daar; 5. Postbode; 6. Middengedeelte van een cirkus; 7. Tuingereedschap; 9. Achter; 11. Tegenovergestelde van oorlog; 13. Boven: 15. Rest eten; 16. Deel van een me[...] Meisjesnaam; 19. M[...] naam; 21. Inktvlek; 2[...] in Duitsland; 24. [...] (afkorting); 26. Pl[...] Gelderland; 28. Muzi[...]

ZIE VOOR oplossing [...] winnaar de Kinderkr[...] twee weken. Stuur je [...] sing naar de Amigoe [...] penheuvel z/n of P[...] 577; Aruba - Caya [...] Croes 110; Bonaire [...] heer Linkels, P.O.Bo[...] en zet op de enve[...] KINDERPUZZEL.

Winnares van deze w[...]
Kimberly Marga[...]
Daphneweg 4[...]
Curaçao.

Zij ontvangt een waa[...] van f.15,- van Aug[...] Boekhandel.

OPLOSSING[...]

HORIZONTAAL: 1. [...] 6. Los; 8. Les; 10. [...] An; 13: O.a.; 14. N[...] Oma; 17. Lap; 19. A[...]

VERTIKAAL: 2. Als; [...] 4. Est; 5. Slang; 7. S[...] Ene; 11. Oom; 15. [...] Opa; 18. A.v.

Wist je dat ???

IN ONZE Caribische Zee leven ook de tijgerbaarzen. Ze kunnen wel één meter lang worden, zwemmen dicht bij de bodem en verschuilen zich in grotten en holen. Je kunt niet zeggen dat deze dieren groen of grijs of zwart zijn, want hun kleur verandert steeds. Die past zich aan aan zijn omgeving. Ze houden van veranderen, want ze groeien op als vrouwtjes, die eieren leggen. Maar daarna veranderen ze in mannetjes. Omdat speervissers graag op de grote mannetjes schieten, blijven er weinig tijgerbaarzen over. Ze zijn nu beschermd en je mag er dus niet meer zo maar op jagen. Laten we hopen, dat het helpt, he!

******

In de afgelegen dorpjes in India, ver van de grote steden, leven de mensen nog heel eenvoudig. Wij, die gewend zijn aan elektriciteit, T.V., treinen, vliegtuigen, telefoon en noem maar op, kunnen ons dat vaak niet voorstellen. Op een keer kwam in een van die dorpjes een nieuwe leraar natuurkunde. Hij begon in zijn eerste les te vertellen over natuurkunde, scheikunde en hoe nuttig die vakken voor alle mensen waren. Hij vertelde over ruimtevaartuigen en over mensen, die op de maan geland hadden. En toen hij klaar was, vroeg hij of er nog vragen waren.

'Meneer', vroeg een van de leerlingen, 'Kunt u ons ook vertellen, wanneer er een busdienst in ons dorp komt?' Ja, daar had die jongen voorlopig meer aan dan een ruimtevaartuig, he! Ik denk, dat hij ook geen zin had in een wandeling op de maan, want thuis in zijn dorp moest hij al genoeg lopen. Omdat er nog geen bus reed!

******

Heeft je hond wel een plekje in de schaduw, waar hij kan liggen als de zon weer zo fel schijnt? Is er altijd fris water in zijn bak? Is hij ingeënt tegen hondeziekte en Parvo? En ga je met hem naar de dierenarts als hij last heeft van diarhee, verkoudheid of koorts, ineens erg mager wordt of bloedingen krijgt? Natuurlijk, he!

Versjes van vroeger

De lammetjes

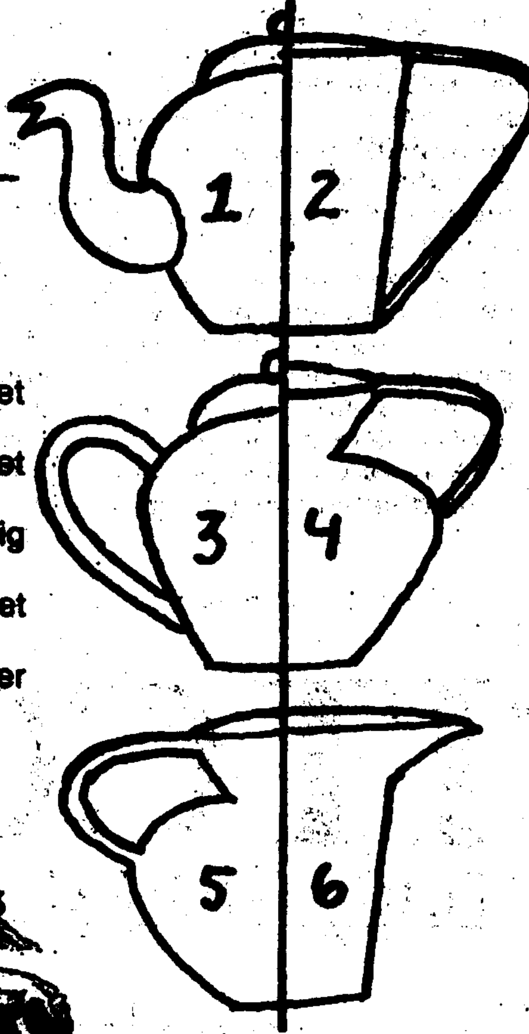
Kijk eens, die lammetjes
worden al groot.
Lessen hun dorst aan de
kant van de sloot.
Dag lieve lammetjes, tot de
volgende keer.
Nu gaan we spelen,
morgen komen we weer.

***

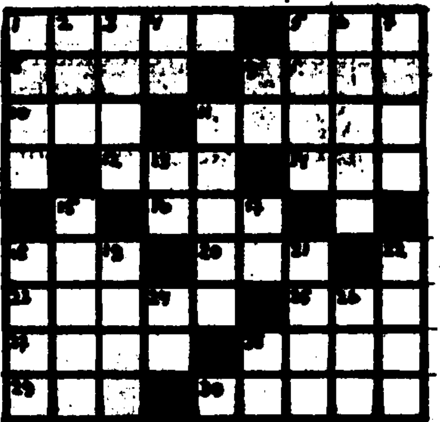
Lammetjes zijn aan het hollen,
Zijn op het gras aan het dollen,
Zusjes en broertjes, wollig en wit,
Kunnen het springen niet laten.
Maar hun wollige moeder zit
Te kijken en te blaten.

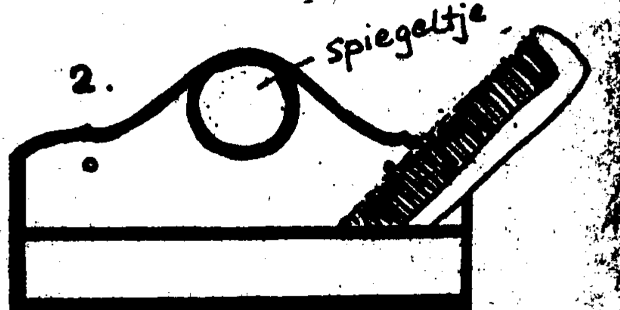
MOEILIJK RAADSEL

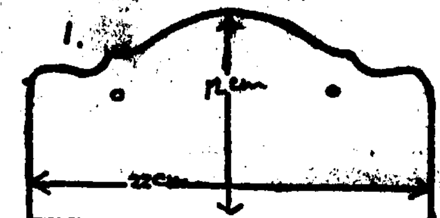
Welke helften horen bij elkaar?

Om zelf te maken Kammenba[...]

BEN JE altijd maar je kam kwijt? Maak dan dit leuke kammenbakje. Neem eerst de tekening op ware grootte over, dus 12 cm. bij 22 cm. Knip dan van stevig karton de achterkant volgens de tekening, de onderk[...] ½ cm bij 22 cm), de [...] kant (4 cm bij 22 cm) [...] zijkant 4 cm bij 4½ c[...] zijkant knip je 2 [...] Plak de onderdelen [...] plakband aan elkaa[...] Versier het karton m[...] kleurd papier zoals [...] voorbeeld. Maak er g[...] in als je hem op wil[...] gen (zie tekening). T[...] kun je er nog een spie[...] op plakken (zie voorbe[...]

De Avando Fuel King is eenvoudig in de brandstofleiding te monteren. Hier het type FK 220 waarvoor in Nederland octrooi is aangevraagd.

Moleculenrichter verhoogt olie-kwaliteit

Dieselmotor ondergaat magnetische verbetering

De zuinigste motor met inwendige verbranding van fossiele brandstoffen is de dieselmotor met directe inspuiting. Zij die het broeikaseffect als het voornaamste milieuprobleem van deze tijd zien, hopen daarom dat de dieselmotor een bredere toepassing zal vinden dan nu. Nu ziet men hem voornamelijk in schepen, zware vrachtwagens en autobussen. Het probleem is dat de dieselmotoren afgezien van hun verhoudingsgewijs lage produktie van kooldioxyde (CO_2), ten opzichte van moderne benzinemotoren met driewegkatalysator tamelijk veel milieuvervuilende verbrandingsprodukten leveren.

Diesels produceren vooral veel stikstofdyoxiden (NOx) en roetdeeltjes. De roetdeeltjes hebben een slechte naam: ze absorberen nogal veel verbrandingsprodukten en kunnen daardoor gemakkelijk carcinogeen (kankerverwekkend) worden.
Roetfilters (als melkbussen zo groot), die nu hier en daar al expirementeel in autobussen en vrachtwagens in Europa zijn geïnstalleerd zijn erg duur en hebben een beperkte levensduur.

WEINIG ZIN

Het specifieke verbrandingsprincipe van de dieselmotor (verbranden met een overmaat aan lucht) brengt met zich mee dat het aanbrengen van driewegkatalysatoren weinig zin heeft. Een simpele oxydatiekatalysator zou het gehalte koolwaterstoffen en CO kunnen verminderen, maar de vorming van NOx ongemoeid laten. Toch worden de milieunormen steeds strenger- en de dieselmotor komt daarom in een steeds kwadere reuk te staan.
De producenten van dieselolie steken veel onderzoek in het 'ontwerpen' van een verbeterde dieselolie die schoner verbrandt. Men bestudeert het nut van bepaalde additieven en er is het streven het zwavelgehalte van de diesel flink te verlagen. Gebleken is dat de zwavel in de dieselolie een cruciale rol speelt in de vorming van de roetdeeltjes. Op dit moment ligt het zwavelgehalte van diesel in Europa tussen 0,2 en 0,3 procent, zou het worden teruggebracht tot 0,05 procent dan zou aan de zwaarste milieueis voor roet (die van de V.S.) voldaan kunnen worden. Een onderneming als Shell investeert daarom in de bouw van raffinaderijen die laagzwavelige diesel kunnen gaan produceren. De 'diesel van de toekomst' zal wel belangrijk duurder zijn dan de huidige diesel, schrijft *Shell-Venster*.
Ook de motorenbouwers proberen het verbrandingsproces te optimaliseren. Een mooi overzicht van de inspanningen is te vinden in het blad Werktuigbouwkunde (1991 nr.2). Het doel is in zijn algemeenheid de 'mengselvorming' in de verbrandingskamer te beïnvloeden. Verdeling en verdamping van de druppeltjes dieselolie in de kamer blijken doorslaggevend voor de roetvorming. De middelen die de fabrikant ten dienste staan zijn verandering van de inspuitdruk, verstuivergatdiameter, ontstekingstijdstip en zuigerbodem. Ook laat men de uitlaatgassen wel opnieuw door de cilinder stromen. Het optimaliseren is in de praktijk een empirische worsteling omdat alles met alles blijkt samen te hangen. Ook in de werktuigbouw manifesteert zich het holisme.

HELE VERRASSING

Het was daarom een hele verrassing te vernemen dat het ook allemaal eenvoudig kan. De busondermeming NZH in het Nederlandse Haarlem liet onlangs in een persbericht weten de roetuitstoot van een aantal van haar bussen nagenoeg te hebben gehalveerd door het installeren van een zogeheten 'moleculen-richter' (wellicht een idee voor de ABC-bussen die rokend en stinkend over de Curacaose wegen rijden red.). De moleculenrichter bestaat uit een sterke magneet die in de dieselleiding tussen brandstoftank en injectiepomp is gemonteerd. De technische dienst van de NZH stond aanvankelijk sceptisch tegenover de werking van het apparaat, maar een eigen test was zo verrassend dat besloten werd de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) een uitgebreid onderzoek te laten verrichten. De RDW bevestigde met een proef van een week op de testbaan van Lelystad de indrukken van de NZH. Er was een daling in de roetuitstoot van 50 tot 63 procent en een brandstofbesparing van 5 à 6 procent. Ook was er een lichtelijk verbeterde acceleratie van de autobus. De NZH heeft inmiddels tien moleculenrichters op tien bussen gemonteerd en zet het onderzoek voort.
Een doorbraak die doet denken aan het succes van de befaamde 'geurvreters'! De chef werkplaats van de NZH, W.Passchier, is overtuigd van de werking van de moleculenrichter, die luistert naar de naam *Avando Fuel King*. Het is een buisje van vijftien bij drie centimeter. Erin bevinden zich een aantal krachtige ringvorminge permantente magneten die een verbluffende werking op de passerende dieselolie hebben. Passchier heeft de verminderde roetuitstoot van de NZH-testbus op de vermogenstestbank objectief vastgesteld met een Hartridge-meter. *Hoe* het buisje werkt weet hij niet. 'Ik vergelijk het met ioniseren.' De Avando zou van Amerikaans ontwerp zijn.

Dat laatste klopt zeker niet. De Avando is zo Hollands als karnemelk. De ontwerper is A. van Dop, directeur van Handelsburo Zwolle, dat al langer zakelijk contact had met de NZ. Van Dop laat de buisjes in Nederland in elkaar zetten. Het idee is Japans: hij was iets soortgelijks ooit op een beurs tegen gekomen, maar heeft voor zijn eigen uitvoering niettemin eind vorig jaar octrooi aangevraagd. Van Dop beschrijft de Avando als een toestel dat moleculen richten kan, zoals water-dipolen zich in sommige sterke velden laten richten. De magnetische dieselbestanddelen zouden beter verbranden.

NIETS TE ZEGGEN

Ir. R.C.Rijkeboer van TNO's Instituut voor wegtransportmiddelen bewijst dat de Fuel King niet werken kan uit het ongerijmde. 'Stel dat er bestanddelen gericht kunnen worden, dan wijzen ze na de injectiepomp toch weer alle kanten op?' Niettemin staat er op dit moment de Avando van A.van Dop op de testbank, over resultaten is nog niets te zeggen. Rijkeboer verwacht er weinig van. 'De laatste jaren is er weer een hausse van deze magneten. Je moet ze in de leiding opnemen of erop vast klemmen. Meestal raden we een test af, de keer dat we het wèl deden werd de rekening niet betaald.'

Bij de RDW is woordvoerder A.Groen, hooft testbaan, weinig gelukkig met de publiciteit. 'We hebben inderdaad een effect gevonden maar het zou een incident kunnen zijn. We hebben tegen de NZH gezegd: 'laat eerst het petrochemisch principe onderzoeken voor je naar buiten treedt. Maar ze zijn toch naar de krant gegaan. Nu zijn wij als overheidsdienst voor commerciële doeleinden gebruikt. Wel, we hebben een lesje geleerd.'
Er is nòg een instantie die *en passant* wel eens naar 'moleculrichters' heeft gekeken. Dat is de KIWA, het onderzoekslabotarorium van de waterleidingbedrijven. Daar signaleert men de laatste jaren een hausse in buizen-met-magneten die in staat ijn hard leidingwater te ontkalken.
Ze worden, net als Fuel King, voor vele honderden guldens aangeboden. Ook de KIWA heeft nooit de moeite genomen de werking van de magneten serieus te laten onderzoeken. 'We beginnen er pas aan als ons het werkingsprincipe wordt uitgelegd.' Maar ook de KIWA herinnert zich dat soms wel een effect zichtbaar leek.

ERICAN AIRLINES KOOPT 75 TOESTELLEN

'Vliegtuig is een hondsingewikkeld apparaat'

or ANP-verslaggever Erwin van den Brink =

GO - "Een vliegtuig bestaat uit een reeks len die in een nauwe formatie vliegen en worden gehouden door papierwerk", grapt ir. n Hertog, hoofdconstructeur van de Fokker- cht dat de gemiddelde luchtreiziger niet veel wen inboezemen dan nog even het volgende: rtog stelt zich voor als: "fietsenmaker". Als de elde luchtreiziger daarbij zijn wenkbrauwen (gebruikt Fokker werkelijk fietsenmakers om tuigen in elkaar te sleutelen?) dan verduide- : "Zo werden op de hts werktuigbouwkun- enoemd: van huis uit ben ik niet een vliegtuig- ndige". Overigens is hij ooit bij Fokker gaan "omdat ik van de schoolleiding hoorde dat de ar zo goed was". Het was zijn eerste sollici- n ook zijn laatste. Hij werkt nu 20 jaar bij r "en het bevalt me prima".

liegtuig is een "hond- ikkeld apparaat", legt Alsof dat al niet erg is, bemoeien zich tal kundigen met het proces, die allemaal dat hun wensen in het worden verwerkt. de onderdelen. De structeur zorgt waar wensen met n conflict komen, oples- worden gezocht en omissen worden , hij zorgt kortom bovendien nog eens ergens. Onlangs was hij bijvoorbeeld te gast bij Robert L. Crandall, baas van American Airlines, de grootste luchtvaartmaatschappij in de westerse wereld. Met enig ceremonieel werd in Chigaco de eerste van in elk geval 75 Fokker-100's aan American afgeleverd. Dit bedrijf heeft 75 Fokker-100's gekocht voor zo'n slordige 3,5 miljard gulden - de grootste exportorder ooit door een

De cockpit van de Fokker-F-100, een van de modernste en zuinigste jet-vliegtuigen, waarvan de Nederlandse fabriek er 75 aan American Airlines heeft verkocht.

'Fietsenmakers' van Fokker olgelukkig met hun F-100

"papierwerk" dat de bij elkaar houdt, onderdelen "in nauwe laat vliegen".

COMPROMIS

Hertog: "Ik zeg dan je hoeft het met zo'n mis niet eens te zijn, maar niet tegen Een voorbeeld is dat in het ontwerpteam bezighoudt met de stemen, zo veel extra men wil dat de capa- batterij aan boord vliegtuig, te klein Meer batterijen bete- ter meer gewicht. ect van McDonnell- MD-11 laat zien hoe ijk het is te zorgen ontwerpproces niet anier uit de hand De MD-11 werd te en verbruikte mede meer brandstof dan de specificaties het vliegtuig op de el is verkocht.

ker-100-vliegtuigen in dienst zijn, pres- ter dan de normen uitgangspunt waren entwerpen. Voor een maker" heeft Den het daarmee redelijk hopt. Hij komt zo Nederlands bedrijf afgesloten - en is vast van plan er nog eens 75 aan te schaffen. Crandall doet dat niet omdat Fokker zijn vliegtuigen in zulk mooi blank gepoetst metaal aflevert of omdat hij valt op de ovale raampjes van de Fokker. Crandall doet dat omdat hij een Texaanse zakenman is die denkt dat hij de markt kan veroveren en veel geld kan verdienen met Fokkers omdat ze voor passagiers heel comfortabel zijn en toch vliegen tegen hele lage kosten.

En dat is ook de táal die Den Hertog als muziek in de oren klinkt: "Je moet geen vliegtuigen bouwen omdat je vliegtuigen wilt bouwen, maar omdat er een markt voor is". Dat is een verwijzing naar de Duitse ambitie om eveneens een vliegtuig met honderd stoelen te gaan bouwen - volgens Fokker-topman Nederkoorn het grootste compliment dat Fokker kan krijgen - om daarmee Fokker rechtstreeks naar de kroon te steken. Deutsche Aerospace - een onderdeel van het reusachtige Daimler-Benz-concern - lijkt er op te mikken dat een technisch superieur vliegtuig op de Fokker-100 een markt kan veroveren.
Crandall, zowel als Fokker gaan er echter van uit dat het niet zozeer de techniek is die een vliegtuig superieur maakt aan zijn concurrenten, maar de economische prestaties. De verwachting is dat de technologische ontwikkeling de komende tien, twintig jaar niet zo'n dramatische vooruitgang zal boeken die de ontwikkelingen rechtvaardigt van een heel nieuw vliegtuig. "Als er betere motoren beschikbaar komen, kun je die ook aan de Fokker-100 hangen, daarvoor is geen heel nieuw ontwerp nodig", zo luidt de boodschap van Nederkoorn.
In dat verband is het illustratief dat de hoofdconstructeur van de Fokker-100 - het belangrijkste vliegtuigprogramma bij Fokker - geen vliegtuigbouwkundige meer is van huis uit, zoals voorheen het geval was. Bij Fokker ligt het primaat tegenwoordig bij de marketing en niet bij de technologie-ontwikkeling. Die technologie is immers overal ter wereld te koop. De kunst van het vliegtuigontwerp is om er zodanig gebruik van te maken dat er een beter vliegtuig door ontstaat, dan de concurrentie maakt met diezelfde technologie. Den Hertog: "De toeleveringsbedrijven erkennen dat nu. Voorheen moesten wij naar hen toestappen als wij een idee hadden, tegenwoordig komen zij naar ons toe".

AFMETING

Alhoewel de Fokker-100 tot de modernste en zuinigste jets behoort, is zijn prominentste karaktertrek zijn maatvoering, zijn afmeting: omdat het vliegtuig is ontworpen voor routes waar zich per vlucht ongeveer 100 passagiers aanbieden, is het op die routes ook het meest economische vliegtuig.

Den Hertog: "In 1974 begonnen we ons af te vragen hoe de opvolger van de Fokker Fellowship, een straalvliegtuig voor zestig tot tachtig personen, eruit zou moeten gaan zien". Voortbordurend op de Fellowship kwam Fokker uit op een vliegtuig voor 115 personen. Den Hertog: "Het is de verdienste geweest van onze toenmalige president-directeur Frans Swarttouw, dat Fokker nog eens opnieuw serieus marktonderzoek is gaan doen. Daaruit kwamen twee conclusies naar voren: er is een markt voor 100 stoelen en een markt voor vliegtuigen met 130 stoelen, maar per sé niet voor een vliegtuig met 115 stoelen. En de markt voor 130 stoelen was veel groter dan die voor honderd stoelen".

Het direct uit de Fellowship ontwikkelen van een 130-zitter was een grote stap die Fokker niet alleen wilde maken. Het gevolg was dat Fokker voor het veroveren van de markt voor vliegtuigen met 130 stoelen of meer in zee ging met McDonnell-Douglas. Daar wilden ze het vliegtuig echter een slag groter maken, 150 stoelen om te concurreren met de Boeing-757. De vergroting van het ontwerp leidde echter evenwel tot een hoger brandstofverbruik. Fokker mikte juist op een laag brandstofverbruik. Daar scheidden zich uiteindelijk de wegen van McDonnell-Douglas en Fokker. Het alternatief was alleen iets te doen dat binnen de eigen mogelijkheden lag: een 100-zitter dus.

Den Hertog: "Dat vind ik

Vervolg op pag. 9

'NIET LANGER EEN EUROPESE AANGELEGENHEID'

Muller, Hart, Martina en Davelaar...

Vier mensen bezeten door muziek

= door Stella Slooten =

'JE MOET ER GENETISCH voor zijn aangelegd', zegt de één, 'het moet in je zitten', zegt de ander. Het onderwerp van gesprek is klassieke muziek, met vier mensen die zich er al hun leven lang mee bezig houden. Harold Martina is een algemeen bekend pianist, evenals collega Wim Statius Muller. Frank Davelaar is jaren geleden begonnen als dirigent, organist en zanger van een kerkkoor en richtte later het koor Orfeon Crescendo op. Joop Hart is geen professionele muziekbeoefenaar maar 'gewoon' liefhebber.

'Het brengt me rust', zegt Joop Hart over het luisteren naar klassieke muziek. 'Het is ongelooflijk mooi. Niet altijd, maar over het algemeen ervaar ik klassieke muziek als heel fijn om te horen.' Hart dirigeert tijdens het luisteren vaak mee. 'Ik verplaats me in de dirigent, dat heb ik trouwens ook enkele jaren gedaan voor een koor. Weet je', zegt Hart, 'sommige stukken zijn zo gevoelig dat je er helemaal bij gaat zwijmelen. Chopin bijvoorbeeld. Soms ben ik tot tranen toe geroerd'.

Wim Statius Muller beleeft ook groot genot aan klassieke muziek. 'Het is natuurlijk m'n beroep, maar het brengt me ook in een andere wereld. Je kunt de huidige problemen vergeten en naar een mooiere wereld gaan'.

In het geval van Wim Statius Muller en Harold Martina staat hun hele leven in het teken van de klassieke muziek, het is hun leven —letterlijk, want ze verdienen er hun brood mee —en hun liefde. Beiden hebben internationale muziekopleidingen gevolgd en zijn uitgegroeid tot bekende klassieke pianisten met een internationale reputatie.

PAPLEPEL

Davelaar leeft niet van de muziek, maar is louter uit liefde aan klassieke muziek gebonden. Davelaar: 'Ik ben al vanaf m'n vroege jeugd met muziek bezig, zat als kleine jongen in een heel goed jongenskoor van de fraters. Ik heb eigenlijk altijd in koren gezongen en ben nu al dertig jaar bezig met een eigen koor. De muziek is een niet meer weg te denken deel van mijn leven'.

Bij Joop Hart is de liefde voor klassieke muziek ook in de kinderjaren gegroeid. 'Ik kreeg het als het ware met de paplepel ingegoten. Mijn opa was muziekonderwijzer en musicus en al zijn kinderen konden muziek spelen. Mijn moeder speelde piano, haar broers speelden ook, en zo was er van kinds af aan live muziek in huis. Mijn moeder zei altijd: als iemand niet van muziek houdt, dan is er iets fout mee, dan klopt er iets niet in je'.

Hart vindt dat zijn generatie bevoorrecht is vergeleken met de huidige generatie. 'Zonder meer, vanwege het feit dat er thuis geen live muziek meer wordt gebezigd'. Op school werd er vroeger ook meer aandacht aan besteed. 'Niet alleen door meer uren in het leerplan, maar omdat er meer mensen waren die met toewijding veel meer buitenschoolse activiteiten voor de kinderen organiseerden. Ik noem maar frater Ciriel. Die heeft bijna heel zijn leven kinderen voor het kinderkoor opgeleid. Wie doet dat nog tegenwoordig, na school?' Davelaar beaamt dat. 'Je kreeg vroeger op school echt muziekles, met notenleer, je leerde zingen en bij de opleiding tot onderwijzer kreeg je theorieles'.

Davelaar en Hart zijn geen passieve liefhebbers. Met onder andere Harold Martina zijn ze momenteel betrokken bij het Curaçao Festival of the Arts, a platform for future excellence, afgekort CIFA. In augustus vindt een serie concerten plaats door het filharmonisch orkest van Bogota en tegelijk wordt er beeldende kunst ten toon gesteld. Het festival in augustus is al redelijk uniek, een heel orkest van 64 man in concert gebeurt niet vaak op Curaçao, maar het moet de aanzet worden tot een groter jaarlijks festival waarin diverse kunst- en cultuuruitingen samenkomen.

Davelaar is bovendien nog steeds dirigent van het koor 'Orfeon Crescendo', waarmee hij minstens twee keer per jaar concerten geeft. Hij is daar in 1960 mee begonnen en het koor is in de loop der jaren uitgegroeid van 20 naar 60 leden. 'We hebben heel mooie dingen gezongen in de loop der tijd. Ook stukken die je niet vaak elders hoort, zoals 'Christus

HAROLD MARTINA

om Olberge' van Beethoven. Wat ik wel altijd heel graag wens, dat is een orkest er achter, meestal zingt het koor met pianobegeleiding, maar pas geleden bijvoorbeeld in juni bij de uitvoering van het Requiem van Mozart, konden we met een orkest spelen, dat in het kader van het Mozart festival door Eric Gorsira werd samengesteld. Dat ging op een heel goed niveau'.

Een van de doelstellingen van CIFA is om klassieke muziek onder een breder publiek bekend te maken, waarom eigenlijk? Joop Hart ziet het als een verrijking van het leven. 'Ik geloof dat je alleen maar iets kunt waarderen, als je er kennis van hebt genomen. Dan pas weet je, verdorie, dit heb ik al die jaren niet gekend. Nu ga je naar Mozart luisteren, en je denkt, goh, is dat zó. Onze taak van CIFA is om te zeggen: kom luisteren, kom het meemaken. Het zal een verrijking zijn.

Als het niet zo is, kun je wegblijven de volgende keer. Maar je hebt de keus om te kunnen zeggen ik ga of ik ga niet. Het is dus mijn taak om de zaak mooi te maken'. Hart is bijvoorbaad al zeker over het welslagen volgende keer.

Want de impact van zo'n orkest vergeet je van je leven niet meer'.

STIMULERING

Alle vier de gesprekspartners betreuren het dat klassieke muziek steeds minder leeft onder de bevolking. Thuis en op school is de aandacht tanende. Daarom wil CIFA een steentje er toe bijdragen om de muziekbeoefening te stimuleren. Hart: 'Wat denk je ervan als kinderen of wie dan ook klassieke muziek zien. Ze zien bijvoorbeeld een jonge muzicus, zoals die Japanner Rika Seko die ook naar Curaçao komt, bezig op z'n viool en denken: jeetje, hoe dóet die vent dat? Dat heeft een enorm effect.

Als je de muziek hoort en ziet hoe die vingers razendsnel gaan en je ziet hem zweten, je kunt zijn concentratie voelen. Kijk, dan wordt zoiets echt voor je, dan krijg je een soort magneetwerking. Er is nu een afname van kinderen die aan muziek willen gaan doen. Als je de instrumentalisten dichter bij huis brengt dan kun je ze de muziek laten zien, voelen, tasten'.

Die afname van kinderen die muziek willen spelen komt door de eerder genoemde tanende aandacht voor klassieke muziek op school en thuis. Als kinderen thuis, noch op school muzikaal gestimuleerd worden, dan ligt de gang naar een muziekschool of een van de particuliere muziekonderwijzers niet snel voor de hand.

KINDEREN

Klassieke muziek spreekt kinderen erg aan, weet Harold Martina. Zelf speelt hij al vanaf zijn derde jaar piano. In zijn jeugd was er op school en thuis veel aandacht voor muziek. 'Je moet kinderen niet onderschatten. Ze horen soms beter dan wij volwassenen doen. Muziek laten horen werkt bij kinderen het beste, ze zijn een soort spons die alles in zich opneemt'. Daarom moeten kinderen ook gestimuleerd worden om met muziek bezig te zijn. 'Muzikale aanleg zit niet (alleen) in je genen, ook als je van

WIM STATIUS MULLER

huis uit niet met muziek bent opgegroeid kun je toch die kant opgaan, maar je moet dan wel sterk gestimuleerd worden'.

Zelf was Martina bijna toch geen beroepsmusicus geworden. 'Toen ik negen was vertelde dr. Chris Engels mijn vader dat hij me naar Europa moest sturen om muziek te studeren. Maar dat leek me niks. Ik had een muziekleraar die constant in financiële problemen zat, ik kon me een dergelijk leven voor mezelf niet voorstellen. Ik ben toen drie jaar lang chemie gaan studeren in Colombia. In die tijd hoorde ik daar op de universiteit een Italiaanse pianiste spelen, ze was magnifiek. Zij heeft me opnieuw geïnspireerd en aangespoord om toch beroepspianist te worden'.

Ook Wim Statius Muller acht inspiratie en stimulering door de omgeving noodzakelijk om je over te geven aan klassieke muziek. 'Aandacht en talent voor het spelen van klassieke muziek is vaak genetisch aangelegd.

De meeste musici komen uit een muzikale familie. Of je moet heel sterk gestimuleerd en geïnspireerd worden door je omgeving'. Het moet ook een beetje in je zitten meent Frank Davelaar. 'Want er zijn natuurlijk ook mensen die van huis uit wel met klassieke muziek zijn opgegroeid, maar die er niets mee doen'.

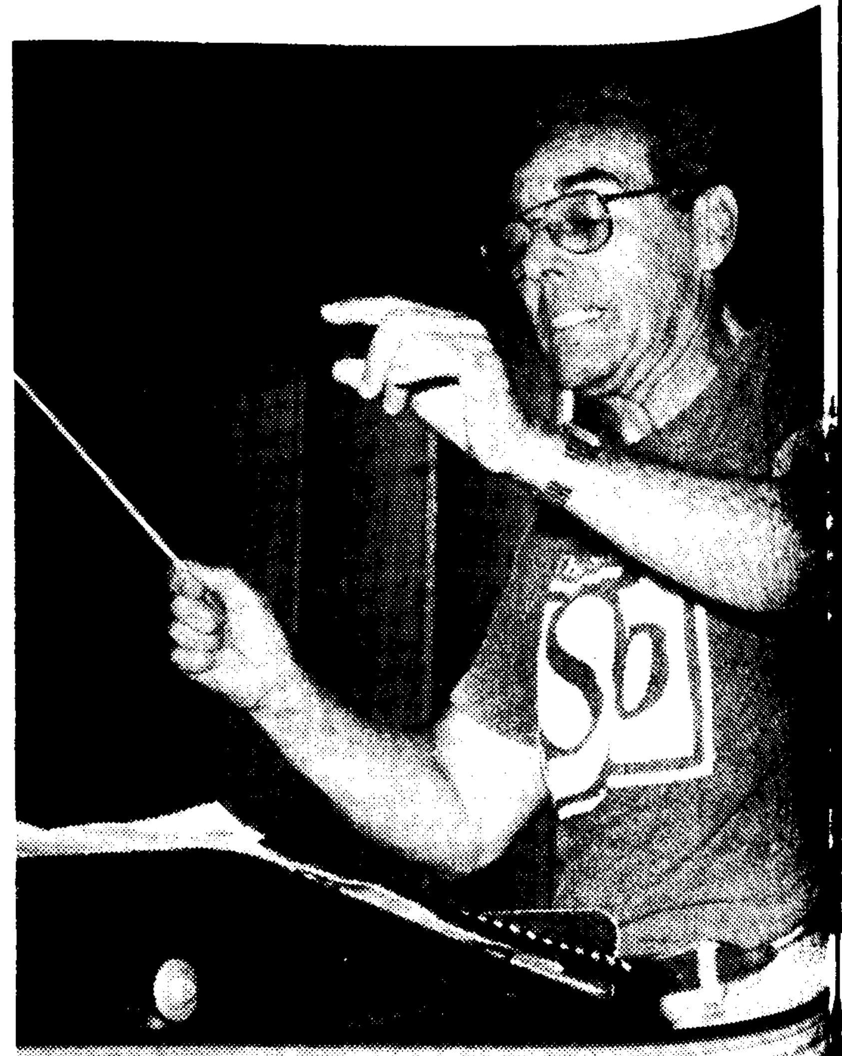
Harold Martina is best tevreden over alle nieuwe ontwikkelingen in de, zoals hij het bij voorkeur noemt, universele muziek. 'Het is niet langer een Europese aangelegenheid. Er komen bijvoorbeeld veelbelovende componisten uit het Midden Oosten, Israël en ook in Japan worden vele concerten gegeven en er zijn daar een aantal veelbelovende solisten'. Er komt een jonge Japanse solist die viool speelt naar Cuaçao in verband met de CIFA-concerten. Hij zal op de derde avond als solist optreden met het filharmonisch orkest van

JOPIE HART

Bogota.

Martina weet nog niet wat hij van de vele nieuwe ontwikkelingen in de universele muziek moet denken, zoals bijvoorbeeld de moderne rock- of disco-uitvoeringen van klassieke werken. 'Je moet dat als iets tijdelijks zien, waardoor klassieke werken weer onder de aandacht komen, maar ik denk dat ik zelf de originele vorm altijd prefereer. Er zijn zoveel nieuwe ontwikkelingen dat het moeilijk is om het allemaal te volgen en te beoordelen. De tijd zal leren wat ze waard zijn'.

FRANK DAVELAAR

Rene Appel

Vervolg van pag. 4

boeken hebben hele stukken gestaan met een analyse in De Stem, een Brabants blad. In de NRC stond een heel klein stukje over mijn eerste boek. VN heeft geen vaste rubriek over thrillers (onlangs verscheen een speciale editie bij dit blad gewijd aan thrillers red.) maar wel bijvoorbeeld over kinderliteratuur. De Volkskrant wel, maar dat komt omdat de adjunct-directeur Bert Vuysje geïnteresseerd is in het genre. Die rubriek wordt o.a. verzorgd door Rolf Bos. Het is maar een klein rubriekje en hij moet dat eigenlijk in zijn vrije tijd schrijven. Dat zie je wel meer. Een rubriek over thrillers wordt beschouwd als een aardigheidje, dat je erbij doet. Stel je voor een redacteur Buitenland die een nieuw boek van Harry Mulisch bespreekt, dat bestaat niet. Maar thrillers worden niet serieus genomen en dat zegt iets over de houding die men t.a.v. thrillers heeft. Dat is ook niet helemaal onterecht. Het zijn vaak een soort wegwerpboeken. In De Volkskrant rubriek wordt melding gemaakt van wat verschijnt e.d.: het is een soort consumenten voorlichting maar geen serieuze kritiek.'

U hebt zelf ook over thrillers geschreven?

'Ja, van 1976 tot 1986 voor de NRC. Daar ben ik via toeval ingerold. Zo ben ik ook via het toeval bij de thrillers beland. Dat is hetzelfde als wat je ziet in psychologische thrillers. Dingen gebeuren en zetten iets anders in werking. En dat heeft weer invloed en zo gaat het van kwaad tot erger. Recensies over thrillers blijven vaak op de plank liggen. Een cultureel supplement moet heel zwaar zijn, met recensies van *zware* boeken, zoals van Maarten 't Hart. In een vliegtuigje zou het zo naar beneden storten. Dat is ook typisch Nederlands. Alles moet serieus zijn, verantwoord, vooral niet luchtig of amuserend. Er stond laatst een geschreven portret van Ton Anbeek in de VN, waarin hij zei dat hij literatuur en superieure vorm van amusement vindt. Dat vond men verschrikkelijk. Het moet degelijk en verantwoord zijn, vooraal geen lolletje.' 'Ik eet met mijn boeken in principe van twee walletjes, ik wil dat het spannend is en verantwoord. Een literaire lezer komt er niet aan toe. Hij weet niet eens dat het bestaat. Het hangt ook af van het type misdaadromans dat je schrijft. Bij *policiers* zit je veel sneller in het traditionele misdaadverhaal. Dat betekent ook dat er geen sprake is van een psychologische ontwikkeling van de hoofdfiguren. In de vorm van een psychologische thri[ller] kun je dat beter verei[...] Mensen die normaal li[tera]tuur lezen, kennissen [...] mij of mijn vrouw, [...] denken: dat willen we [...] eens lezen, vinden [...] boeken leuk. Ze wisten [...] eens dat dit soort bo[eken] bestond. Ze denken bij th[ril]lers meteen aan Havank's, die ze lazen op [de] middelbare school en nu, voor hen, echt niet m[eer] kan.'

Schrijft u veel?

'Ik probeer een boek per j[aar] te schrijven. Dat is erg [...] maar het hoort bij het ge[...] Literaire auteurs broe[den] heel lang op hun filosofi[e] bij de thriller hoort de g[...] produktie. Er zou het [vol]gend voorjaar een nieuw b[oek] moeten verschijnen, maar [ik] denk niet dat het me lu[kt]. Als ik nu hier, in mijn v[ak]antie, iedere dag had zit[ten] schrijven, dan had het misschien wel gelukt, [...] ja... Zo'n frequente produ[ktie] werkt hetzelfde als een k[...] lijf. Je moet wel, een kw[...] van niet lullen, m[aar] schrijven, produceren. D[at is] de ene kant. Aan de and[ere] kant is het een uitda[ging]. Kan ik het wel? Het is [...] moeilijk. Heb ik een [...] nige intrige dat ik daar [...] interessant boek over [kan] schrijven?'

Fokker

Vervolg van pag. 7

de tweede grote daad [...] Swarttouw: dat hij het [...] had om het project voor [...] 150-zitter af te blazen [...] hij zag dat het niets [...] worden".

MOTOREN

Fokker keerde daarop te[rug] op het project voor de [...] stoelen, waarvan zij wel [...] machte zou zijn het op ei[gen] houtje uit te voeren. Hertog: "Maar er waren g[een] geschikte motoren. We wa[ren] in gesprek met Rolls Ro[yce] om te kijken of we de [Fel]lowship toekomst kon[den] geven door de motoren [...] geluidsarm te maken, [...] de man van Rolls Ro[yce] waarmee ik daaro[ver] praatte, John McCarthy, [en] ik kwamen beiden tot [de] conclusie dat dit een doo[dlo]pende weg was. Er mo[est] een geheel nieuwe moto[r] komen". Daarmee zoude[n] echter astronomische bedragen zijn gemoeid, die grote bedrijfsrisico's met zich zouden brengen. "Zweefvlie[g]tuigen bouwen heeft g[een] zin. Welke motoren [zijn] beschikbaar', daar gaat [het] om. Toen ook een an[dere] vliegtuigfabriek, Gulfstre[am] vroeg om een brandstofzuini[ge] en geluidsarme moto[r] durfde Rolls Royce het aan

TOEN DE Engelse koningin Anne in 1714 kinderloos stierf, moesten de Britten lang zoeken voordat ze een opvolger hadden gevonden. Uiteindelijk werd het een min of meer vergeten achter-achter-achter-neef die in Duitsland een onopgemerkt bestaan leidde, tot het moment waarop de Engelse adel hem in de gaten kreeg. Toen hij als George I de troon besteeg, sprak hij nauwelijks een woord Engels. Hij heeft de taal en de zeden van zijn nieuwe vaderland nooit behoorlijk geleerd. Ongetwijfeld waren er in Engeland pretendenten te vinden die veel beter gekwalificeerd waren voor de troon, maar de Duitse Georg had een voordeel dat alle discussie smoorde: hij was, van alle kandidaten, het nauwst door de banden des bloeds met de overleden koningin verbonden.

= door Hetty de Rooij =

...de moderne Neder...versie van het koning...is het ondenkbaar dat ...verre bloedverwant, die ...woord Nederlands ...kt, op de troon komt na ...uitsterven van een ...de Oranje-lijn. Prins ...heeft in het verleden ...land eens getypeerd als ...republiek die al eeuwen...een bijzondere band ...met één familie. Het ...die familie afkomstige ...hoofd symboliseert en ...genwoordigt de eenheid ...het land.

SYMBOOL

...r een symbool heeft ...en maar inhoud als het ...ragen' wordt, en een ...ing kan alleen als sym...l functioneren wanneer ...positie niet ter discussie ...t en de bevoling zich er ...herkent. Beatrix is zelf ...mening dat het koning...p zijn functie verliest, ...meer die band niet meer ...aat. Op dat moment zou ...monarchie volgens haar ...middellijk opgeheven ...nen te worden. Dat ...ment breekt aan wanneer ...geen Oranjes meer voor...ig zijn, omdat de rechte ...is uitgestorven. Of van...e een andere mogelijk...d, die de Zuidhollandse ...missaris van de ...ingin Patijn ooit nuchter ...er woorden bracht: 'Het ...en familie die ons land ...heeft geleid en nog leidt. ...r stel dat Willem-Ale...der om wat voor reden ...zegt: ik wil geen koning ...den en mijn broers en ...n neven ook niet. Dan zeg ...even goede vrienden, dan ...n we over op een andere ...atsvorm.'

...n discussie over het voort...aan van de monarchie is ...menteel geen sprake, en ...sterven lijkt zo ongeveer ...t laatste gevaar waardoor ...familie var Oranje ...reigd wordt. De anti...archale geluiden zijn in ...t midden van de zeven...er jaren vrijwel verstomd, ...t als een van de laatste ...uiptrekkingen een PvdA...gres dat in 1977 de beëin...ing van de monarchie in ...t beginselprogramma vast...de. Maar dan wel ná het ...rtrek van de toenmalige ...ningin Juliana en ná het ...rtrek van Beatrix, natuur...k. De partijtop schrok zich ...n hoedje en sindsdien is er ...n de zijde van de PvdA ...een anti-monarchaal geluid ...eer gehoord.
...e onomstredenheid van de ...monarchie is voor een groot ...eel te danken aan de ...anier waarop koningin Bea...rix en koningin Juliana hun ...ak hebben opgevat. Zij ...onden voortbouwen op het ...it dat de band tussen vor...tenhuis en bevolking ...achtig versterkt was in de ...weede Wereldoorlog, toen ...oningin Wilhelmina de kans ...n haar symbool - de functie ...houd te geven volledig ...enutte. Het Belgische ...oningshuis, bijvoorbeeld, ...ampt tot de dag van van...aag met de gevolgen van ...et feit dat Boudewijns vader ...eopold daarin schromelijk ...kort schoot.

ANACHRONISME

...aar al zijn de opeenvol...ende vorstinnen van ...ranje er in de afgelopen ...euw steeds in geslaagd het ...oningschap aan te passen ...n de eisen van de tijd, de ...onarchie op zichzelf is een ...ogelijk instituut. Het idee ...n één familie tot een ...epaalde status te verheffen ...n een telg uit die familie bij ...e geboorte te bestemmen ...t toekomstig staatshoofd is

Leden van het Koninklijk Huis zijn gebonden aan allerlei geschreven en ongeschreven regels, maar er zijn ook ongedwongen momenten. Op de foto koningin Beatrix, prins Claus en prins Constantijn op het balkon op Prinsjesdag (archieffoto)

Een 'gewoon' leven leiden is onmogelijk

Koninklijk Huis in keurslijf

een anachronisme. In de loop der eeuwen heeft de erfopvolging in de Europese vorstenhuizen krankzinnige, misdadige en om ver uiteenlopende redenen volstrekt onbekwame koningen opgeleverd. Het eeuwenlang gekoesterde idee dat prinsen met prinsessen dienden te trouwen en vervolgens liefst mannelijk nazaten moesten krijgen, leidde tot burgeroorlogen, scheuringen in de kerk, revoluties, ongeluk, ziekte en inteelt (In de negentiende en het begin van de twintigste eeuw leden in Europa een groot aantal prinsen, onder wie de laatste Russische kroonprins Alexej, aan hemofolie of bloederziekte. Ze stamden allemaal af van koningin Victoria, die draagster was van die ziekte maar zelf niet ziek was).
In het begin van de twintigste eeuw bleken vele vorsten niet in staat zich aan te passen aan het veranderende tij. Dat droeg er in hoge mate toe bij dat hun koningshuizen een voor een sneuvelden. Hun stijl van regeren en hun persoonlijke, erfelijk overdraagbare macht hoorden niet thuis in een eeuw waarin het socialisme en het communisme in opkomst kwamen.

In de dynastieën die het redden, was de macht van de vorst al veel eerder aan banden gelegd. In Groot-Brittannië, bijvoorbeeld, het land dat er trots op is dat het eerste geschreven document dat de bevoegdheden van de koning inperkt, de Magna Charta, uit 1215 dateert. In de Scandinavische landen, waar de verhouding tussen vorst en volk betrekkelijk bloedeloos is. In het verdeelde België, waar de symboolfunctie van de vorst ('de enige Belg') een aparte betekenis heeft. En in Nederland, waar sinds 1848 de koning niet meer het centrum van de macht is. Tot dat jaar waren de minister rechtstreeks verantwoording verschuldigd aan de koning, die hen kon benoemen en ontslaan 'naar welgevallen'. Dat deden Willem I en Willem II dan ook. En Willem III had regelmatig problemen met het feit dat hij dat niet meer kon.

BOVEN PARTIJEN

Bij de grondwetswijziging van 1848 kwam de koning boven de politieke partijen te staan en kon hij zelf geen politiek meer bedrijven. Uit dat éne zinnetje in de Grondwet: 'de koning is onschenbaar, de ministers zijn verantwoordelijk' is een ingewikkeld stelsel van ongeschreven beperkingen ontstaan. Dat geldt niet alleen voor het staatshoofd en de troonopvolger, maar ook voor echtgenoten en en echtgenotes, broers en zusters, neven en nichten. Daarbij is de regel van toepassing, ook alweer ongeschreven, dat die beperkingen minder zwaar wegen naarmate een lid van het Koninklijk Huis verder verwijderd is van de troon.
De prins van Oranje krijgt kritiek als hij met een sigarettenmerk op zijn rug aan de Elfstedentocht begint, maar de zoon van prinses Margriet kan met zijn OV-jaarkaart een koeriersdienst opzetten zonder in de problemen te komen. Artikel 28 van de Grondwet bepaalt dat een potentiële troonopvolger voor zijn huwelijk toestemming dient te vragen aan de Staten Generaal. De prinsessen Irene en Christina deden dat niet, en werden daardoor uitgesloten van het recht op opvolging. Zij maken uiteraard nog deel uit van de koninklijke familie, maar sinds hun huwelijk zijn ze geen lid meer van het Koninklijk Huis. Dat wil zeggen dat zij kunnen doen en zeggen wat ze willen, zonder dat voor hen de ministeriële verantwoordelijkheid geldt. Irene maakte van die mogelijkheid gebruik door te spreken tijdens de tweede grote demonstratie tegen kruisraketten.

Voor de oorlog was de omvang van de koninklijke familie zo onbeperkt dat de vraag wie er wel of niet tot het Koninklijk Huis behoorde als ongehoorlijk opgevat kon worden. Dat veranderde pas toen de prinsessen Beatrix en Margriet kinderen begonnen te krijgen. Als die prinsen straks op hun beurt trouwen, is de omvang van de familie helemaal niet te overzien. Dat riep de vraag op over hoeveel personen de ministeriële verantwoordelijkheid zich straks moet uitstrekken. Want waarom zou straks het jongste kleinkind van prinses Margriet gepest moeten worden met een inperking van zijn vrijheden, terwijl de kans dat hij ooit de troon bestijgt vrijwel nihil is?
Koningin Juliana heeft zich altijd sterk verzet tegen het beperken van de omvang van het Koninklijk Huis, en wilde onder haar kleinkinderen geen onderscheid tussen 'A-prinsen' en 'B-prinsen'. De delicate kwestie is inmiddels tactvol opgelost: wanneer Willem-Alexander koning wordt, zullen slechts zijn nazaten en zijn broers opvolgings-gerechtigd zijn. De Van Vollenhoven-tak valt daarmee dus af.
Overigens betekent het lidmaatschap van het Koninklijk Huis niet dat de leden automatisch in aanmerking komen voor een riant inkomen. Op de begroting van het Koninklijk Huis, deel uitmakend van de begroting van het ministerie van Algemene Zaken, komen alleen Juliana en Bernhard, Beatrix en Claus en sinds zijn achttiende ook Willem-Alexander voor. Margriet heeft geen inkomen van de staat. Haar onkosten worden door haar zuster vergoed.
De ministeriële verantwoordelijkheid is het corset waarin achtereenvolgens Hendrik, Bernhard en Claus in ademnood zijn geraakt. 'Ich bin nur das gepäck' (ik ben de bagage maar) zo heeft Hendrik ooit trefzeker zijn eigen positie aan de zijde van de dominante Wilhelmina omschreven. De positie van de echtgenoot van een regerend vorstin in een parlementaire democratie is onmogelijk. Hij is een vooraanstaand lid van het Koninklijk Huis maar is, uiteraard, geen troonopvolger. Hij staat aan de zijde van het staatshoofd, maar heeft geen deel aan haar werkzaamheden; hij leeft in de volle openbaarheid maar hij kan zijn eigen ambities niet nastreven. Sterker nog, hem is het grondwettelijk recht van vrijheid van meningsuiting ontnomen.

Prins Philip, de echtgenoot van koningin Elisabeth van Engeland, heeft geen moeite met die rol. In het Engelse zondagsblad *The Observer* heeft hij ooit gezegd: 'Ik ben niet ambitieus, ik zou me gefrusteerd hebben gevoeld als ik de sterke drang had gehad iets heel bepaalds te doen. Als ik bijvoorbeeld architect had willen zijn was dat onmogelijk geweest, en daardoor zou ik me intellectueel geremd hebben gevoeld. Maar ik heb geen enkel speciaal talent en geen enkele duidelijke ambitie.'
Prins Claus is uit ander hout gesneden. Het leven in een glazen huis, met een voortdurende spanning tussen zijn beperkingen en zijn ambities, heeft hem ziek gemaakt. Claus is van 'gewone' komaf, en is er qua karakter niet op gebouwd om in de schaduw van zijn vrouw het vaandel van de monarchie hoog te houden. 'Leden van het Koninklijk Huis staan wat betreft de inspraakmogelijkheden onder aan de lijst. Dat is moeilijk te accepteren', heeft hij ooit voorzicht geformuleerd. 'Je zou soms dolgraag iets willen zeggen over een bepaalde zaak. Doodgewoon, omdat je meent iets zinnigs naar voren te kunnen brengen, wat een bijdrage kan zijn aan de algemene meningsvorming'.
Claus werd in 1965 bij zijn komst naar Nederland aan spelregels gebonden die strikter waren dan, achteraf beschouwd, wenselijk is geweest.
Dat had te maken met twee dingen: de angst van het kabinet-Cals voor een eigengereid optreden van de kroonprinses Beatrix en in haar kielzog van haar nieuwe onbekende echtgenoot, en de angst van het kabinet voor een herhaling van de slechte ervaringen met prins Hendrik.
In een brief van 34 verontruste partijgenoten schreef PvdA-fractievoorzitter drs.Nederhorst in 1965 dat hij zich 'eerlijk gezegd veel zorgen maakte over prinses Beatrix, wier eigengereidheid krachtig in toom zal moeten worden gehouden'.
Nederhorst vreesde dat Beatrix zou willen rammelen aan de beperkingen van de constitutionele vorst, zoals haar grootmoeder dat tijdens en na de Tweede Wereldoorlog had gedaan.

DAGTAAK

In dat klimaat van koudwatervrees moest voor Claus, die als Duitser vrijwel zonder krediet in Nederland begon, een zinvolle dagtaak worden gevonden. De teugels werden daarbij uiterst strak gehouden. In het Algemeen Dagblad heeft oud-minister De Gaay Fortman daarover ooit gezegd: 'Achteraf moet je zeggen dat die vrees het leidende motief was om het zo aan te pakken. Stel je voor: straks raakt de koningin in een moeilijke zaak betrokken. Maar op vrees moet je nooit een regeling baseren. Te weinig is nagegaan of die vrees een rationele basis had.'
In een parlementaire democratie kan de koning 'geen kwaad doen' ('the king can't do no wrong'), zoals de Engelsen dat zo mooi zeggen. Er blijven hem drie mogelijkheden: het recht geraadpleegd te worden, het recht om aan te moedigen en het recht om te waarschuwen. Dat die rechten iemand niet monddood maken, hebben zowel Wilhelmina, Juliana als Beatrix bewezen. Tijdens kabinetsformaties speelt het staatshoofd in Nederland een wezenlijke rol. Wat Beatrix wekelijks met Lubbers en iets minder regelmatig met de overige ministers bespreekt, valt onder het geheim van het Paleis Huis ten Bosch- maar het is in Den Haag een algemeen bekend feit dat je bij de majesteit niet aan moet komen als je je zaakjes niet kent. Ook in het openbaar kan een koningin 'aanmoedigen en waarschuwen', zoals bleek uit Beatrix' beroemde kersttoespraak over het milieu.

De vraag of de beperkingen die krachtens de grondwet gelden voor de koning ook moeten uistrekken tot diens familieleden steekt telkens de kop op, wanneer een lid van het Koninklijk Huis met die beperkingen worstelt. De monarchie in Nederland heeft anno 1991 nog steeds een functie dankzij het feit dat de leden van het Koninklijk Huis erin geslaagd zijn zich te gedragen als kinderen van hun tijd. Kenmerkend voor de stijl van Beatrix zijn de verzakelijking en ont-mythologisering van het hof, dat -mede door toedoen van Claus- momenteel functioneert als een efficiënt apparaat.
Beatrix heeft daarnaast goed begrepen dat afstand tussen haar en de rest van Nederland noodzakelijk is om als symbool van eenheid te kunnen functioneren. Anders dan haar moeder, die haar hele leven lang geprobeerd heeft een gewoon mens te zijn, is zij uit vrije wil weer op een verhoging gaan staan. Ze laat zich, ook in kleine kring, aanspreken met 'majesteit' en bewaart nadrukkelijk afstand.
Maar naarmate het koningshuis 'gewoner' en democratischer wordt, wordt de status van de leden van het Koninklijk Huis gekunstelder. Beatrix en Claus benadrukken voortdurend dat hun kinderen een zo 'gewoon' mogelijke opvoeding hebben gekregen. Maar hun kinderen -met name Willem-Alexander- zijn niet gewoon. En het is de vraag of ze bij de gewenning aan een 'gewoon' bestaan gebaat zijn. Het leven van de toekomstige koning zal niet in het teken staan van zijn gewoonheid, maar juist in het teken van het verschil tussen hem en de rest van Nederland.

MINDER FORMEEL

Willem-Alexander, veel minder formeel dan zijn moeder en meer aardend naar zijn joviale grootvader Bernhard, zit straks met het probleem dat hij een eigen stijl moet ontwikkelen om de symboolfunctie van de vorst ook in de toekomst inhoud te geven. Daarnaast moet hij een vrouw vinden die in de familie van Oranje kan overleven, en in het voortbestaan van de monarchie een eigen rol kan spelen De vraag of dat een prinses is, wordt niet meer van doorslaggevende betekenis geacht.
Mocht Willem-Alexander er andere ideeën op na houden over zijn toekomst, dan heeft hij twee mogelijkheden: afstand doen van de troon ten gunste van een onwillige broer, of zich aanpassen.
Hoe 'gewoon' zijn opvoeding ook geweest mag zijn en hoezeer hij qua uiterlijk en ideeën ook in deze tijd lijkt te passen, hij is vanaf zijn geboorte voorbereid op de taak die hem wacht en hij zal straks onverenigbare eigenschappen in zich moeten verenigen. Want voor 'gewone' mensen is er aan het hoofd van het Koninklijk Huis nou eenmaal geen plaats.

'Natuurlijk' beter worden

Beweging is gezond

= door Rudolf de Wit =

NAAST GEZONDE voeding en gezond (positief) denken, is beweging een belangrijk vereiste om uw lichaam gezond te houden. Door onze moderne manier van leven is beweging voor velen tot het minimale teruggebracht. Wij voorzien ons van alle gemakken om zo weinig mogelijk te bewegen en toch ons doel te bereiken. Ons leven wordt vergemakkelijkt door auto's, draaistoeltjes, lopende banden, computers, roltrappen, liften enz. enz. Eigenlijk zou iedereen even de tijd moeten vrij maken om, al is het een paar keer per week wat aan beweging te doe ı.

Beweging is niet alleen het heen en weer verplaatsen van het lichaam gedurende de dag. De secretaresse mag me niet vertellen dat zij voldoende beweging heeft gedaan door op het werk haar papieren zelf rond te brengen in plaats van het via de computer te doen, een huisvrouw heeft er niet haar portie opzitten, als zij het huishouden heeft gedaan, de winkelier is ook niet vrijgesteld als hij die dag achter een dief heeft gerend. Neen mensen, dat is geen bewegen.

Bijna de helft van het menselijk lichaam bestaat uit spierweefsel. Voor dit spierweefsel is beweging van levensbelang. Een spier die langere tijd niet gebruikt wordt (bijvoorbeeld wanneer die in gips zit), wordt zwak en vermindert in omvang.

Omgekeerd wordt een spier die bewogen en getraind wordt, sterker en krachtiger.

Spieren bestaan uit bundels lange, dunne, draadachtige cellen. Deze bundels spiercellen vormen samen grote groepen. De spiergroepen dienen om de verschillende beenderen te kunnen bewegen. De spiercellen trekken zich samen en verkorten de spieren, waardoor de beweging ontstaat. Bij dit samentrekken vindt in elke afzonderlijke spiercel een verbranding plaats, waardoor energie en tegelijk een hoeveelheid warmte vrijkomt.

Elk moment vindt er een grote hoeveelheid spieractiviteit in het lichaam plaats. Sommige spieren werken onvermoeibaar dag en nacht door. Denk alleen maar aan het hart dat het hele leven lang onafgebroken werkt, behalve de gedeelten van seconden dat de hartspier zich tussen de hartslagen in ontspant. Ook de ademhalingsspieren zijn het hele etmaal actief. De spieren in ons spijsverteringskanaal zijn ook een groot gedeelte van de tijd actief.

Bij de spieren die voor onze bewegingen zorgen horen ook de spieren die soms de hele tijd in werking zijn. Men staat er gewoonlijk niet bij stil dat er om te kunnen rusten een bijzonder soort spieractiviteit nodig is. De halsspieren en de lange rugspieren zijn voortdurend werkzaam om ons lichaam de juiste houding te geven, zelfs als men ligt. Wanneer men staat zijn er andere spiergroepen in werking, namelijk de spieren in heupen, dijen, benen en voeten.

Een oefening is iets anders dan de zojuist genoemde spieractiviteit. Wil men spieractiviteit een oefening kunnen noemen, dan moet er sprake zijn van een doelbewuste, beheerste en methodische gang van zaken die resulteert in een doelbewuste bewegingsoefening. Het doel van zo'n oefening is het trainen van het organisme, zodat het tegen meer dan normale belasting bestand kan zijn. Daarom is de beste oefening die oefening die veel zuurstof vergt en het organisme dwingt om die zuurstof op te nemen.

Oefeningen (trimmen, gymnastiek e.d.) hebben daarom diepgaande invloed op het lichaam. Hierbij moet worden genoemd dat:

* de longen getraind worden om per tijdseenheid, met minder inspanning, meer zuurstof op te nemen en af te geven;
* de hartspieren ontwikkeld moeten worden, zodat het hart per hartslag meer bloed kan leveren. Dat betekent dat het hartritme langzamer wordt (wie regelmatig trimt heeft een langzamer pols);
* het aantal bloedvaten in de spieren groter wordt, zodat er meer bloed, dus meer zuurstof, naar de spieren vervoerd kan worden;
* de slagaders in het lichaam over het algemeen sterker worden.

CHOLESTEROL

Sommigen zijn daarbij van mening dat dit alles een begin van cholesterol afzetting weer kan oplossen. Uit het bovenstaande komt duidelijk naar voren dat regelmatige lichaamsbeweging van grote betekenis voor de gezondheid is en dat vele ziektetoestanden door de juiste oefeningen voorkomen of verbeterd kunnen worden.

Verder is het goed om te weten dat geen of weinig beweging een belangrijke factor is bij het ontstaan van aderverkalking. Bovendien neigt men momenteel tot de gedachte dat beweging kan bijdragen tot het weer doen verdwijnen van een beginnend aderverkalkingsproces.

Op het ogenblik staat conditietraining bij de medische wetenschap volop in de belangstelling als de richting waarin men het bij de behandeling van aderverkalking van zowel de slagaders in het hart als in de benen moet zoeken. Het ziet ernaar uit dat conditietraining voor hartpatiënten onderdeel van de nabehandeling zal blijven. Ook bij bepaalde rugklachten is conditietraining van grote betekenis voor de gezondheid. Het is bekend dat pijn in de onderste deel van de rug en in de lendenstreek vaak door een verkeerde houding wordt veroorzaakt.

Dikwijls is de oorzaak spierwakte of vermoeidheid van e spieren, verschijnselen die et gevolg zijn van stijve ugspieren. Als derde voorbeeld van betekenis van oefeningen voor de gezondheid kan men nervositeit en spierspanning (stress) noemen. Regelmatig bewegen helpt ons van emotionele spanningen die in het dagelijks leven ontstaan te verminderen en het innerlijke evenwicht te herstellen.

Helaas kan ik niet zomaar in een artikel zeggen dat een bepaalde sport geschikt is voor u. U moet uw lichaam kennen, de beperkingen erkennen en beseffen wat voor sport u het meeste aantrekt.

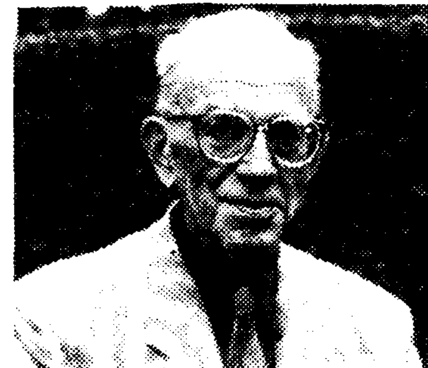
ALTERNATIEVEN

Voor enkelen zal trimmen niet geschikt zijn, vanwege knie, enkel of andere gewrichtsklachten in de onderste extremiteit (de benen); Voor anderen zal vanwege schouder of nekklachten tennissen weer slecht zijn. Paardrijden is weer niet geschikt voor mensen met rugklachten en zo kunnen we een lijst van contraindicaties verzinnen voor elke sport. Anderzijds kan ik ook een lijst verzinnen van elke sport die weer wel bij u past. Nogmaals u moet er gewoon aan beginnen. Al is het met dagelijks een stevige wandeling.

Begin eenvoudig en neem de tijd om aan de sport te wennen. Laat geen excuus u in de weg staan om aan enige vorm van beweging te beginnen. In volgende artikelen zullen we het meer over sport, beweging, voeding tijdens sport, oefeningen, sportblessures en verzorging hebben.

Arthrose, veel voorkomende kwaal

ZIEK EN GEZOND

= door dr M. de Grood =

ER ZIJN HEEL WAT mensen, die klagen over pijn in de nek, de rug of in een van de grote gewrichten. Je gaat naar een dokter, die je onderzoekt, röntgenfotos laat maken en dan met de mededeling komt, dat je aan arthrosis lijdt. Aan het woord arthrosis is vaak het woord 'slijtage' verbonden. Het lijkt me daarom nuttig na te gaan wat we eigenlijk onder arthrosis verstaan.

De verschillende beenderen in ons lichaam hebben contact met elkaar door middel van gewrichten. Een gewricht bestaat uit gewrichtsvlakken, die met een dunne laag kraakbeen bedekt zijn. Om het gewricht heen zit de gewrichtskapsel, die de gewrichtsvlakken aaneenhoudt en die bestaat uit een stevige bindweefselmantel. Binnen de meeste gewrichten bevindt zich een slijmerige vloeistof, de synovia, die maakt dat het over elkaar glijden van die gewrichtsvlakken soepel geschiedt. Onderzoekingen hebben geleerd, dat die synovia van samenstelling verandert naarmate het gewricht wordt belast.

De beenstukken buiten het gewricht zijn met elkaar verbonden door stevige en elastische gewrichtsbanden, die een bepaalde rekking mogelijk maken. De bewegingen in de gewrichten geschieden door middel van de spieren, die rond de gewrichten aan de beenderen aanhechten; trekken ze samen, dan beweegt het gewricht. U ziet, dat het functioneren van een gewricht dus afhangt van een nauwkeurige constructie, die de verschillende bewegingen mogelijk maakt.

OVERBELASTING

Nu zijn er twee factoren, die deze functie kunnen verstoren. Op de eerste plaats staat de overbelasting van een gewricht. Bij alle mogelijke bewegingen kan een gewricht overbelast worden. Dit kan op den duur leiden tot overrekking van de kapsel, de gewrichtsbanden en overbelasting van de gewrichtsvlakken. De tweede factor is de leeftijd. Naarmate we ouder worden wordt door een verandering o.a. van het vochtgehalte van die gewrichtsbanden de rekbaarheid minder en treedt er door overbelasting eerder overrekking op en wordt het gewricht eerder overbelast.

Er treedt dan een natuurlijk reparatieproces op, doordat er in en rond het gewricht nieuw bot gevormd wordt wat de steunvlakken groter maakt. Dit proces noemen we dan arthrosis.

Het is duidelijk, dat mensen, die hun gewrichten vaak overbelasten, eerder arthrose krijgen. Zo is het bekend, dat b.v. beroepsvoetballers of arbeiders in zware beroepen eerder arthrose krijgen dan mensen in rustiger beroepen. Er zijn ook mensen, die op grond van een bepaalde ziekte, bijvoorbeeld rheuma eerder dit soort gewrichtsaandoeningen krijgen omdat zich in die gewrichten ziekelijke afwijkingen afspelen, waardoor belasting van gewrichten eerder tot dergelijke afwijkingen leidt.

PIJNLIJK

Een gevolg van deze nieuwvorming van bot is, dat de bewegingen in de betrokken gewrichten minder worder en ook, dat de bewegingen in het gewricht pijnlijk zijn. Zo zal iemand, die arthrose aan zijn nekwervels krijgt, zijn nek moeilijker kunnen bewegen; de nekbewegingen worden pijnlijk en soms is zelfs bij het bewegen ervan kraken in de nek te horen. Hetzelfde geldt voor het heupen het kniegewricht. Arthrose van de wervelgewrichten kan leiden tot pijn onder in de rug met bewegingsbeperkingen. U ziet: arthrose is eigenlijk geen ziekte maar een natuurlijk reparatieproces van het lichaam.

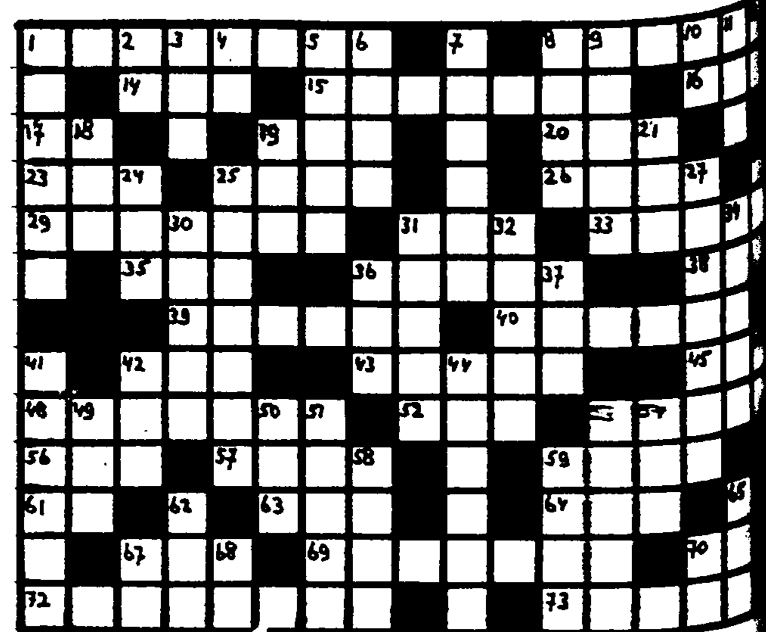
De behandeling van arthrose bestaat voornamelijk in het zoveel mogelijk in stand houden van de bewegingsmogelijkheden in een gewricht. Daarom is een behandeling met fysiotherapie, mits op oordeelkundige wijze uitgevoerd, en bestrijding van de pijn de beste behandeling. Bewegingstherapie, mits op oordeelkundige wijze uitgevoerd, kan ook uitstekend helpen.

In bepaalde omstandigheden, speciaal wanneer de afwijking verder is voortgeschreden, kan een operatie nuttig zijn. Die bestaat dan in een reconstructie van het gewricht (heup, knie), wat met de moderne technieken goed mogelijk is.

Een wijze les uit al deze gegevens: wees gedurende uw dagelijkse leven voorzichtig met uw gewrichten, want ook aan het gebruik hiervan zijn grenzen. Overschrijdt u ze, dan hebt u kans er later voor te moeten boeten!

Het Amerikaanse automobielconcern GENERAL MOTORS zal op de Noordamerikaanse markt zeker nog twee of drie jaar verliezen lijden, zo heeft vice-president J.T. Battenberg verklaard. De verliezen zullen volgens hem waarschijnlijk echter grotendeels worden gecompenseerd door de resultaten van buitenlandse dochterbedrijven, zoals Opel in Duitsland. General Motors leed in het tweede kwartaal van dit jaar een verlies van 784,5 miljoen dollar tegen een winst van 900 miljoen dollar in dezelfde periode van 1990.

KRUISWOORD PUZ

HORIZONTAAL: 1. Nut; 8. Herkauwer; 14. W 15. Leraar; 16. Europeaan; 17. Voorzetsel; 19 20. Troefkaart; 22. Oude lengtemaat; 23. Wa ring; 25. Witsel; 26. Slijm; 28. Dieren; 29. Sier Horizon; 33. Entree; 35. Lichaamsdeel; 36. Pl Senegal; 38. Opening; 39. Straathandelaar Talent; 42. Zich voeden (vervoeging); 43. Snoe Maag; 48. Medefirmant; 52. Sportterm; 53. G lijke bijstand; 56. Eikeschors; 57. Ierland; 59. K 60. Vochtig; 61. Eerwaarde Heer; 63. Tocht Koor; 66. Voorzetsel; 67. Electrisch geladen de 69. Eens; 70. Bid; 72. Eksteroog; 73. Mo spreken.

VERTIKAAL: 1. Ned. dichter; 2. Voorzetse Mannelijk dier; 4. Lidwoord; 5. Muggelarv Oningewijde; 7. Gebakken vloersteen; 8. Een 9. Nederlander; 10. Vreemde munt; 11. On reld; 12. Bijwoord; 13. Russisch voertuig; 18. V Schudkorf; 21. Paleis bij Apeldoorn; 22. Telw 24. Onbepaald voornaamwoord; 25. Papega Plaats in Limburg; 28. Ton; 30. Schenken Voertuig; 32. Maand; 34. Heester; 36. Sch vloer; 37. Wiel; 41. Alom; 42. Bouwland Mohammedaanse rechtsgeleerde; 46. Betov 47. Ogenblikkelijk; 49. Plechtige gelofte; 50. N slacht; 51. Plaats in Duitsland; 53. Verbouw Uitroep; 55. Opening; 58. Zich voeden; 59. Flink Kooppoging; 65. Vreemde munt; 67. Perso voornaamwoord; 68. Nummer; 70. Voorzetsel Bijwoord.

WINNAAR VORIGE WE

Uit het grote aantal inzendingen van de Amigoe k woordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 guld getrokken:

Carla Hermans
Macuarima 120
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afha op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur) Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vo donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woe middag vijf uur en duidelijk en op enveloppe ver KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577,Aruba: Caya G.F. Betico Croes 1 Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert

OPLOSSING VORIGE WE

HORIZONTAAL: 1. Vreselijk; 7. Andersom; 14. 15. Bed; 17. Ier; 18. Toe; 19. Eind; 21. Bewoner Mais; 25. Aal; 27. Liter; 28. Lijm; 29. Es; 31. Ma Ets; 34. Dun; 35. De; 36. Nip; 38. Fat; 40. Mos Ven; 42. Sop; 43. Poorter; 44. Big; 45. Kar; 46. 47. Net; 49. Set; 51. El; 52. Dak; 53. BLO; 55. 57. Na; 58. Pil; 59. Riool; 61. Kas; 63. Reis Materie; 67. Stad; 69. Ido; 70. Rag; 71. Ent; 73. 74. Genieten; 75. Orgelman.

VERTIKAAL: 1. Vleien; 2. Rei; 3. Etna; 4. Eb; 5. 6. IJdel; 8. Nier; 9. Den; 10. Er; 11. Stam; 12. Oo Mesten; 16. Dotterbloem; 20. Dam; 22. Wie Nes; 24. Mijn; 26. Laf; 28. Lus; 30. Sisal; 32. Ka 34. Doren; 35. Degen; 37. Por; 39. Pal; 40. Men Vis; 45. Keurig; 46. Pal; 48. Tijk; 50. Tampon Dis; 53. Bit; 54. Oor; 56. Das; 58. Pion; 59. Rage Lier; 62. Stem; 64. Ede; 65. Mat; 66. Eng; 68. 70. Re; 72. Te.